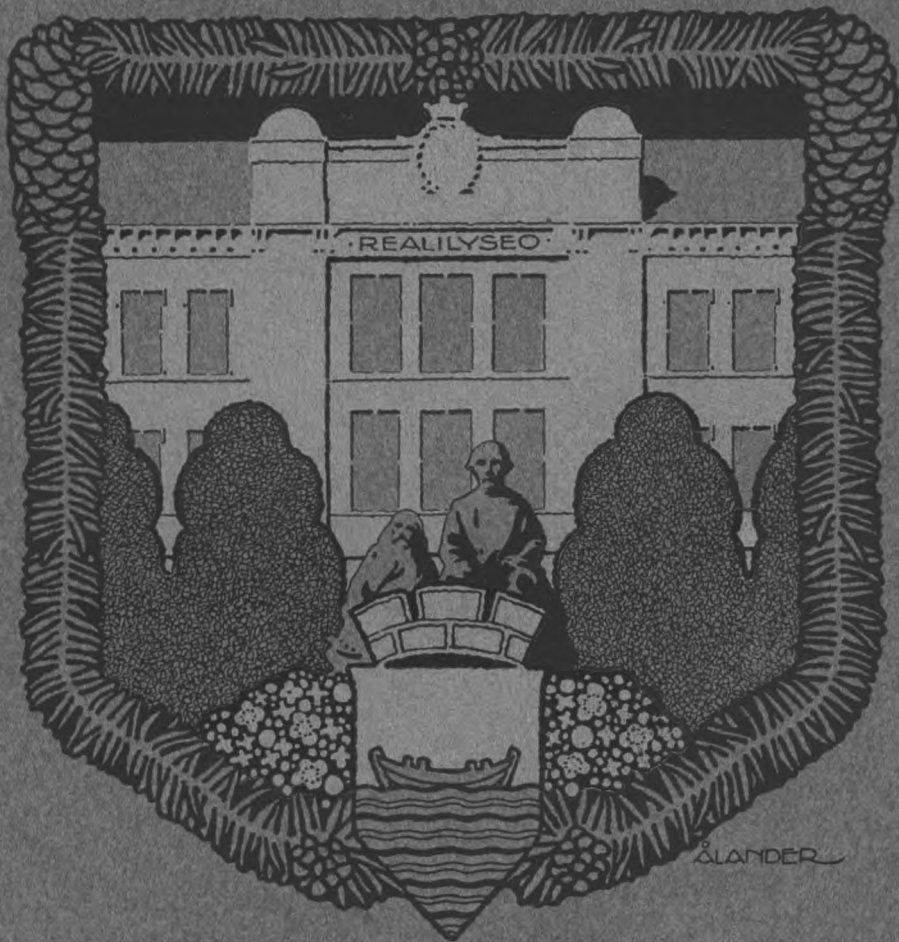


HELSINGIN SUOMALAINEN REALILYSEO



1891-1916



Nykyinen koulutalo.

HELSINGIN SUOMALAINEN REALILYSEO

19^{2/vi} 16

(S. H.)

HELSINGIN
SUOMALAINEN
REALILYSEO
1891-1916

MUISTOJULKAISU

JONKA 25-VUOTISJUHLAAN
OVAT TOIMITTANEET NYKYISET
OPETTAJAT JA ENTISET OPPILAAT

HELSINGISSÄ 1916

HELSINKI 1916
LILIUS & HERTZBERG
OSAKEYHTIÖ

ALKULAUSE.

Koulun suojat taakseen jättänyt kääntää usein ajatuksensa nuoruuteensa, elämänsä muistorikkaimpaan aikaan. Mutta kun vanhat muistot sukeltautuvat esille entisyydestä, kaipaavat ne nykyisyydessä oikeata pohjaa tullakseen todella eläviksi. Kuta lähemmäksi ne ulkonaisesti pääsevät syntymäpaikkojansa, sitä todellisemmiksi käyvät ne meille. Koulumuisteluihin kääntyvät sentähden useasti ajatukset myöhemmin, kouluajan mentyä ja ne etsivät aiheita virkistääkseen arkipäiväiseksi ja yksitoikkoiseksi käynnyttä elämää. Muistot innostavat ja rikastuttavat elämää. Muistot velvottavat ja kehoittavat.

Tätä tunsivat monet Helsingin Suomalaisen Realilyseon entisistä, koulukaupungissa olevista oppilaista samoin monet täältä pois siirtyneistä. Sentähden päätettiin muutamien toverien kesken jo syksyllä 1914 ryhtyä toimimaan siihen suuntaan, että koulumme täyttäessä vuonna 1916 ensimmäisen neljännesvuosisatansa voitaisiin tätä merkkitapausta viettää yhteisellä toverijuhlalla.

Koulumme juhlasaliin kutsuttiin kokoon yleinen kokous 7 päiväksi helmikuuta 1915. Osanotto kokoukseen oli runsas ja innostus suuri. Kokouksessa päätettiin merkkitapausta viettää erikoisella juhlalla ja toimittaa siihen juhlaulkaisu sekä jollain tavoin kunnioittaa kolmea, koulussa sen perustamisesta saakka toiminutta opettajaa. Kokous valtuutti 25-miehisen juhlatoimikunnan ryhtymään toimiin tehtyjen päätösten ja ehdotusten toteuttamiseksi.

Näin valittu juhlatoimikunta antoi ensi työkseen julkaisun toimittamisen erikoisen julkaisutoimikunnan tehtäväksi, joka ryhtyikin heti keräilemään kirjoituksia ja elämäkerrallisia tietoja oppilaista, joita jo oli ehtinyt hajaantua kaikkiin maanosiin. Erikoisilla tiedus-

telukaavakkeilla pyydettiin elämäkerrallisia tietoja kaikilta viiden-
neltä tai sitä ylempiltä luokilta eronneilta oppilailta sekä muiltakin
mikäli heidän osoitteensa saatiin selville tai mikäli itse niistä ilmotti-
vat julkaisutoimikunnalle. Huolimatta uudistetuista kirjallisista
muistutuksista ja pyynnöistä ei kuitenkaan onnistuttu saamaan tie-
toja läheskään kaikista, joista toivottiin. Monta toveria puuttuu
sentähden julkaisun „Elämäkerrallisesta osastosta”. Heidänkin
kuten yleensä kaikkien koulussa pitemmän tai lyhemmän aikaa käy-
neitten oppilaitten nimet löytyvät kuitenkin julkaisun matrikkeli-
osastossa, josta myös selviää kaikkien nykyinen toimi. Monen ensi-
mäiseltä ja toiselta luokalta eronneen oppilaan nimen kohdalla on
sareke „nykyinen toimi” kuitenkin tyhjänä, sillä heti alussa osottau-
tui aivan mahdottomaksi saada minkäänlaisia tietoja niin aikaisin
muille aloille tiensä suunnanneista tovereista.

Yleisen kokouksen lausuman toivomuksen mukaan ryhdyttiin
myös hankkimaan muotokuvia kolmesta opettajasta, nim. rehtori
Kerppolasta sekä opettajista Ernst Lampén ja Emil Malmberg, jotka
kukin ovat olleet nykyisissä toimissaan koulun koko toiminta-ajan.
Näistä kuitenkin viimeksimainittu kieltäytyi antamasta suostumus-
taan. Muotokuvat tilattiin koulun entisiltä oppilailta, taiteilijoilta
Into Saxelin, Yrjö Ollila ja Oskari Paatela. Into Saxelinin pronssiin
valettava rehtorin rintakuva sekä Yrjö Ollilan maalaama maisteri
Lampénin muotokuva paljastetaan juhlatilaisuudessa koululla ja
luovutetaan koulun toverikunnan haltuun muistoksi entisiltä oppi-
lailta nykyisille ja tuleville polville.

Varsinainen juhla puheineen, päivällisineen y. m. on suunniteltu
pidettäväksi 2 päivänä kesäkuuta. Toivottavasti nämä suunnitelmat
toteutuvat tällöin kaikkien tyydytykseksi tänä juhla-julkaisun ilmes-
tymispäivänä. Palauttakoot ne mieliimme monen toverin ja opetta-
jan, jonka myöhemmät elämän vaiheet ovat meille tuntemattomat
sekä opettakoot meitä entistä selvemmin huomaamaan, mikä merkitys
on koulullamme ollut valmistessaan meitä elämän tehtävien suorit-
tamiseen. Virkistykööt juhlilla entiset muistot. Innostakoot ne mei-
tä sillä uudella 25-vuotistaipaleella, jolle mekin koulun mukana siir-
rymme.

Helsingissä, 12 päivänä toukokuuta 1916.

Juhlatoimikunta.

Toukomies.

*Nuori mieli, kirkas usko
valaisevat ties.*

*Kultaa taivaas aamurusko,
toivon toukomies!*

*Minkä kylvät, itää hiljaa,
tiedon toukomies.*

*Ei vie hallat sitä viljaa,
jonka taimii ties.*

*Askel askeleelta eestyy
viljelyksen tie.*

*Siks kun kerran kesä seestyy,
korpi raivattu jo lie.*

*Askel askeleelta raivaa
kuokkas erämaan, —
rämeet kuivaa, kannot kaivaa, —
kaskeks kaikki vaan!*

*Sukupolvet kaatuu, katoa
aikain kalmistoon.
Pellet silmäkannot satoo
kerran aurinkoon.*

*Vaikka maatuu ihmissuku,
hautaa maamme yö,
hengen hedelmät ei huku,
toukomiehen työ.*

*Itää kohduss' ikuisuuden
siemen tulevan,
aatteen uuden, heimon uuden,
hengen jalomman.*

Huugo Jalkanen.



Nykyinen opettajakunta: A. E. Lindeblom, A. Paasio, A. A. Bergroth, Fredr. J. Lindström, H. W. Stenberg, B. E. Lagerstam, E. O. Malmberg, G. W. E. Groundstroem, T. G. Tuhkanen, V. J. Heikkilä, K. W. Rauhala, P. Kijanen, R. Ylönen, E. Lampén, K. L. Cannelin, K. Kerppola, K. J. Forsman, J. F. Bolmqvist, K. S. Laurila,

I.

REALILYSEON PERUSTAMINEN.

Viime vuosisadan keskivälissä, 1850-luvulla, olivat maamme kouluolot vielä sillä kannalla, että suomalainen poika, joka halusi antautua opintielle, oli pakotettu pyrkimään oppilaaksi ruotsalaiseen kouluun, sillä suomalaisia oppikouluja ei siihen aikaan vielä ollut. Tällainen asiointila luonnollisesti herätti suomalaisessa väestössä suurta tyytymättömyyttä ja sen johdosta alettiin suomalaisiakin kouluja vihdoinkin vähitellen perustaa. Mutta niiden luku oli alussa varsin vaatimaton. 1860-luvulla toimi maassamme suomalaisen väestön sivistystarpeiden tyydyttämiseksi ainoastaan muutamia kaksiluokkaisia ala-alkeis- eli valmistavia kouluja ja neliluokkaisia yläalkeiskouluja, jotka vastasivat lyseon neljää alinta luokkaa, sekä yksi yliopistoon johtava lukio.

Luonnontieteiden ja teknillisten opintojen suurem-
sen edistyksen sekä siitä johtuneen maanviljelyksen, kau-
pan ja teollisuuden nopean kehityksen kautta seuraavilla
vuosikymmenillä aikaansaatu muutos taloudellisessa, yh-
teiskunnallisessa ja valtiollisessa elämässä alkoi vähitel-
len tuntua meidänkin maassamme. Osottautui välttämät-
tömän tarpeen vaatimaksi oppikoulujen uudestaan järjestä-
minen uusia oloja vastaavalle kannalle siten, että perustet-
tiin latinakoulujen rinnalle sellaisia yliopistoon johtavia
oppilaitoksia, joissa latinan sijasta opetettiin enemmän uusia
kieliä, matematiikkaa ja luonnontieteitä, sillä yleissivistyk-
sen käsite oli entisestä melkoisesti muuttunut. Kun tä-
män johdosta 1880-luvulla toimeenpantiin koulujen järjes-
tely, jakamalla oppilaitokset klassillisiin ja reaalityyppisiin,
perustettiin suomalaistakin yleisöä varten molempiin ryh-
miin kuuluvia kouluja, jonka toimenpiteen kautta suoma-
laisten oppikoulujen luku huomattavasti lisääntyi.

Taloudellisella alalla yhä jatkuva kehitys aikaansai eri
ammateissa entistä tarkemman työnjaon, joka useimmissa
maissa johti siihen, että ammattikoulut yleensä jaettiin
kolmeen ryhmään, alempiin, keski- ja korkeakouluihin.
Siitä oli myös seurauksena, että suuri osa oppikoulujen opet-
tajia ja käytöllisten toimialojen edustajia piti tarpeellisenä
ja ehdotti vastaavan järjestelyn toimeenpanemista niissä-
kin kouluissa, joitten tehtävänä oli antaa eri kansalaisryh-
mien tarpeita vastaava yleissivistys. Sellainen järjestely
katsottiin monella taholla toivottavaksi muun ohessa myös
siitä syystä, että oppikoulujen oppilaista suuri osa erosi koko
oppimäärää suorittamatta antautuakseen käytöllisille toi-
mialoille. Siten saavutti keskikoulujärjestelmä periaatteel-
lista kannatusta meilläkin yhä laajemmissa kansalaispii-
reissä ja 1890-luvun alussa päätti maamme hallitus ryhtyä
käytännössäkin sitä toteuttamaan kokemuksen saavutta-
miseksi järjestelmän tarkoituksenmukaisuudesta meidän
oloissamme, vaikka vanhan koulun kannattajat pitivät sitä
aivan tarpeettomana, vieläpä vahingollisenakin.

Kun suomalaisen väestön nopea lisääntyminen teki uu-
den oppikoulun pääkaupungissa välttämättömäksi ja sivisty-
solot näyttivät yhä kehittyvän edellämainittuun suun-
taan, säädettiin armollisessa kirjeessä tammikuun 28 p:ltä
1891, että Helsinkiin oli perustettava suomalainen reaali-
lyseo järjestämällä opetus viidellä alimmalla luokalla sove-

liaasti päättyväksi oppikurssiksi niitä oppilaita varten, jotka sen jälkeen tahtivat siirtyä käytönlisille urille tahi ammattikouluihin, mutta kolmella ylimmällä luokalla oli annettava tarpeellista valmistusta yliopistoon tahi polyteknilliseen opistoon pääsemistä varten. Siihen nähden, että järjestelmä oli uusi ja ennen käytännössä koettelematon, määrättiin, että, sittenkun viisi alemmaa luokkaa oli järjestetty, ylempät kolme luokkaa aluksi olivat asetettavat väliaikaisesti viideksi vuodeksi, jonka ajan kuluessa saavutetun kokemuksen nojalla näitten jatkoluokkien tarpeellisuudesta erityinen alamainen esitys oli tehtävä joko näitten luokkain lopullisesta vakinaistamisesta taikka niitten lakkauttamisesta. Uuden Reälilyseon toiminta alkoi syyskuun 1 p:nä 1891.

Ne aatteet, jotka johtivat Reälilyseon perustamiseen, olivat siirtyneet maahamme Länsi-Europasta, etenkin Skandinavian maista ja Saksasta. Täällä ne alkoivat juurtua 19:nneen vuosisadan puolivälistä alkaen ja olivat useita kertoja aiheena oppikoulujemme osittaiseen uudesti järjestylyyn. Tosin muutamat yksityiset kansalaisetkin, esim. rehtori J. M. Kalm, ovat innokkaasti puuhanneet näitten aatteitten puolesta, mutta pääasiassa on taloudellisen, yhteiskunnallisen ja muun sivistystyön yleinen kehitys ja suunta saanut ne leviämään yhä laajempiin kansalaispiireihin.

Mitä erityisesti meidän kouluumme tulee, on mainittava, että sen perustamiseksi on innokkaimmin toiminut ylitarkastaja Koulutoimen Ylihallituksessa Alex. Streng-vainaja. Jo opettajana ollessaan kiintyi hänen huomionsa niitten lukuisain oppilaitten epäedulliseen asemaan, jotka erosivat koulusta sen koko oppimäärää suorittamatta ja jotka siis eivät saaneet päätettyä yleissivistystä. Sentähden hän ylitarkastajaksi tultuaan työskenteli suurella innolla reaalilyseoitten kehittämiseksi ja keskikoulujärjestelmän soveltamiseksi niihin.

II.

LUKUSUUNNITELMAT.

Edellämainitussa armollisessa kirjeessä vahvistettiin Reälilyseolle seuraava lukusuunnitelma:

	I	II	III	IV	V	Summa 5 luokalla	VI	VII	VIII	Summa
Uskonto	2	2	2	2	2	10	1	1	2	14
Suomi ..	4	3	2	2	2	13	2	2	2	19
Ruotsi	6	4	4	3	1	18	1	1	1	21
Venäjä	—	4	3	3	3	13	5	6	6	30
Saksa ..	—	—	4	4	4	12	3	2	2	19
Ranska	—	—	—	—	—	—	4	4	4	12
Englanti (vapaaeht.)	—	—	—	—	—	—	—	(2)	(2)	(4)
Maantiede ja historia	4	4	3	3	4	18	3	3	3	27
Matematiikka	6	6	5	5	5	27	5	5	5	42
Fysiikka ja kemia ..	—	—	—	2	2	4	2	2	2	10
Luonnonhistoria ..	2	2	2	1	2	9	1	1	—	11
Kirjanpito	—	—	—	1	1	2	—	—	—	2
Kaunokirjoitus	2	2	—	—	—	4	—	—	—	4
Piirustus	—	—	2	2	2	6	1	1	1	9
Laulu(v.eht.IV luok.)	2	1	1	(1)	(1)	4(6)	(1)	(1)	(1)	4(9)
Voimistelu	2	2	2	2	2	10	2	2	2	16
	30	30	30	30	30	—	30	30	30	—
				(31)	(31)		(31)	(33)	(33)	

Tätä lukusuunnitelmaa ei kuitenkaan milloinkaan otettu käytäntöön, vaan sensijaan säädettiin armollisessa julistuksessa kesäkuun 30 päivältä 1891, lisäämällä opetustuntien lukua venäjänkielessä 40:ksi ja vähentämällä tunti lukua muutamissa muissa aineissa, Realilyseolle seuraava uusi lukusuunnitelma:

	I	II	III	IV	V	Summa 5 luokalla	VI	VII	VIII	Summa
Uskonto	2	2	2	2	2	10	1	1	2	14
Suomi	3	2	2	2	2	11	1	1	1	14
Ruotsi	4	4	3	3	1	15	2	2	2	21
Venäjä	5	5	4	4	4	22	6	6	6	40
Saksa	—	—	4	4	4	12	2	2	2	18
Ranska	—	—	—	—	—	—	5	5	5	15
Englanti (vapaaeht.)	—	—	—	—	—	—	—	(2)	(2)	(4)
Maantiede ja historia	4	4	3	4	4	18	3	3	3	27
Matematiikka	4	6	5	5	5	25	4	4	5	38
Fysiikka ja kemia ..	—	—	—	1	2	3	2	2	1	8
Luonnonhistoria	2	2	2	1	1	8	1	1	—	10
Kirjanpito	—	—	—	1	1	2	—	—	—	2

	I	II	III	IV	V	Summa 5 luokalle	VI	VII	VIII	Summa
Kaunokirjoitus	2	2	—	—	—	4	—	—	—	4
Piirustus	—	—	2	2	2	6	1	1	1	9
Laulu(v.eht.IV luok.)	2	1	1	(1)	(1)	4(6)	(1)	(1)	(1)	4(9)
Voimistelu	2	2	2	2	2	10	2	2	2	16
	30	30	30	30	30	—	30	30	30	—
				(31)	(31)		(31)	(33)	(33)	

Samalla myöskin määrättiin, että kolme ylintäkin luokkaa oli alasta alkaen asetettava vakinaisiksi samoin kuin ennen oli säädetty viidestä alimmasta luokasta.

Päähoidissa seurattiin koulun toiminnassa viimeksi mainittua lukusuunnitelmaa viisitoista vuotta. Sen ajan kulessa tehtiin siihen ainoastaan muutamia, verrattain pieniä muutoksia, joista tärkeimmät olivat ne, että uskonnon tuntien luku lisättiin 16:ksi, suomenkielen 18:ksi, saksankielen 18:ksi ja voimistelun 22:ksi. Vasta sitten kun armollisessa määräyksessä helmikuun 1 p:ltä 1906 venäjänkielen tuntien luku oli vähennetty 24:ksi, voitiin muitten ai-

	I	II	III	IV	V	Summa 5 luokalle	VI	VII	VIII	Summa
Uskonto	2	2	2	2	2	10	2	2	2	16
Suomenkieli	5	4	2	2	2	15	3	3	3	24
Ruotsinkieli	5	4	3	2	2	16	2	2	2	22
Venäjän kieli	—	4	4	4	3	15	3	3	3	24
Saksankieli	—	—	4	4	3	11	3	3	3	20
Ranskankieli	—	—	—	—	—	—	4	4	4	12
Englanninkieli	—	—	—	—	—	—	—	(2)	(2)	(4)
Historia	1	2	2	3	3	11	3	3	4	21
Maantiede	4	2	2	1	1	10	—	—	—	10
Matematiikka	5	4	5	5	4	23	4	6	5	38
Fysiikka	—	—	—	—	3	3	3	2	2	10
Luonnonhistoria ..	2	2	2	3	3	12	—	—	—	12
Kirjanpito	—	—	—	(1)	(1)	(2)	—	—	—	(2)
Kaunokirjoitus	2	2	—	—	—	4	—	—	—	4
Piirustus	—	—	2	2	2	6	1	1	1	9
Laulu	2	2	(1)	(1)	(1)	4	(1)	(1)	(1)	4(6)
Voimistelu	3	3	3	3	3	15	3	2	2	22
	31	31	31	31	31	—	31	31	31	248

neitten tuntilukuun nähden ryhtyä perusteellisiin muutoksiin huomioonottamalla sellaiset toivomukset, joitten katsottiin vastaavan ajan vaatimuksia ja nuorison todellisia sivistystarpeita. Siihen nähden määrättiin Realilyseolle alkaen kevätlukukaudesta 1906 siv. 15 oleva lukusuunnitelma.

Tämän mukaan työskenneltiin Realilyseossa vähän yli kahdeksan vuoden. Kun olot maassamme olivat taas muuttuneet, toimeenpantiin syksyllä 1914 yleinen oppikoulujen uudestaan järjestely, jonka kautta keskikoulujärjestelmä vihdoin otettiin useimmissa oppilaitoksissa käytäntöön ja kolmelle ylimmälle n. s. lukioluokalle perustettiin klassillinen ja reaaliosasto. Armollisessa asetuksessa syyskuun 11 päivältä 1914 säädettiin Realilyseolle seuraava lukusuunnitelma:

	Keskikoulu						Lukioluokat									
	I	II	III	IV	V	Yht. tunteja	klassillinen osasto				reaaliosasto					
							VI	VII	VIII	Yht. tunteja	Yht. tunteja lyyseossa	VI	VII	VIII	Yht. tunteja	Yht. tunteja lyyseossa
Uskonto	2	2	2	2	2	10	2	2	2	6	16	2	2	2	6	16
Venäjänkieli	—	5	5	4	4	18	5	5	6	16	34	5	5	6	16	34
Opetuskieli	5	3	2	2	3	15	2	2	2	6	21	2	2	2	6	21
Toin. kotim. kieli	4	3	2	2	2	13	2	2	2	6	19	2	2	2	6	19
Saksankieli	—	—	4	3	3	10	2	2	2	6	16	2	2	2	6	16
Ranskankieli	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	4	12	12
Latinan kieli	—	—	—	—	—	—	6	6	6	18	18	—	—	—	—	—
Kreikan kieli	—	—	—	—	—	—	4	4	4	12	12	—	—	—	—	—
Historia	1	1	3	3	4	12	3	3	3	9	21	3	3	3	9	21
Maantieto	4	3	2	1	—	10	}1	1	—	2	11	}1	1	—	2	11
Luonnonhistoria	2	2	2	2	2	10										
Matematiikka	5	4	4	4	4	21	3	3	3	9	30	5	5	5	15	36
Fysiikka ja kemia	—	—	—	3	2	5	—	—	—	—	—	2	2	2	6	11
Kaunokirjoitus ..	}3	3	—	—	—	6	—	—	—	—	6	—	—	—	—	6
Piirust. ja muov.																
Voimistelu	3	3	3	3	2	14	2	2	2	6	20	2	2	2	6	20
Terveysoppi	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Laulu	2	2	—	—	—	4	—	—	—	—	4	—	—	—	—	4
Yhteensä	31	31	31	31	31	—	32	32	32	—	—	32	32	32	—	—
Vapaaeht. aineet:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kirjanpito	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Englanninkieli ..	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4	4	—	2	2	4	4
Filosofian alkeet	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	2	—	1	1	2	2
Laulu	—	—	1	1	1	3	1	1	1	3	6	1	1	1	3	6

Klassillisen osaston oppilaat oikeutettiin vaihtamaan kreikankieli ranskankieleen tahi reaali-osaston oppimäärä joko matematiikkaan, fysiikkaan ja kemiaan tahi matematiikkaan ja piirustukseen tahi fysiikkaan ja kemiaan sekä piirustukseen. Oppilaitosta oli vastedes nimitettävä Helsingin Suomalaiseksi Lyseoksi rinnakkaisine lukioluokkineen.

III.

OPETUSMETODIT.

Ennen 1890-lukua oli opetusmenetelmät oppikouluissamme muodostettu sellaisiksi, että ne soveltuivat latinakoulujen tarpeita tyydyttämään. Vasta sittenkun reaalioppilaitoksia oli perustettu useihin kaupunkeihin, alettiin opetusmenetelmät kehittää näitäkin varten. Helsingin Reali-lyseossakin uhrattiin tähän tarkoitukseen paljon huolta ja aikaa. Opetustunneilla kokeiltiin eri menetelytavoilla, joista oli kuultu puhuttavan ja joita kirjallisuudessa oli nähty selostettavan. Näytetunteja ja niihin liittyneitä keskustelukokouksia pidettiin sängen usein. Niissä kesti esiintyneiden kysymysten käsittely toisinaan hyvinkin kauan, mutta yleensä saatiin aikaan sopimus, johon kaikki yhtyivät ja jota päätettiin toistaiseksi seurata.

Tarkka selostus kaikista näistä kysymyksistä kävisi liian laajaksi. Sentähden esitetään tässä ainoastaan kieltenopettajain kokouksissa hyväksytyt lausunnot, sillä etenkin on yhtenäisyyden ja vakiintuneen menetelmän kehittäminen kielten opetuksessa tuottanut oppilaitoksemme toiminnalle paljon vaikeuksia. Ensimmäisessä ohjelmassa, joka valmistui 1901, hyväksyttiin seuraava periaatteellinen lausunto:

„Jo useiden vuosien kuluessa on tämän koulun opettajain kesken vallinnut yksimielisyys siitä että meidän maan monikielisissä oppilaitoksissa, etenkin niissä, joissa latinalla ei ole sijaa opetusohjelmassa, entistä suurempi yhtenäisyys ja yhdenmukaisuus eri kielten opetuksessa on ehdottoman tarpeellinen, jos mieli oppilaiden voida mahdollisimman suuressa määrässä hyötyä tästä opetuksesta. Keväällä 1900 katsottiin vihdoinkin riittävää kokemusta, erityisesti tämän oppilaitoksen oloista, kertyneen, jotta voitaisiin ryhtyä toimiin tämän yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi. Alkaen maalisi-

kuusta 1900 ovat koulun kieltenopettajat, rehtorin johdolla, pitäneet sarjan kokouksia, joissa kysymystä on harkittu. Tämän työn tuloksena ilmestyy nyt, oppilaitoksen kymmenennen työvuoden päättyessä, seuraava eri kielten ennätysmääräin sekä niiden kaikkien opetuksessa noudatettavaksi aijotun yhteisen terminologian ja määrittelmistön suunnitelma.

Tässä sen lisäksi sananen muutamista yleisistä kielenopetuksen yhtenäisyyden saavuttamista koskevista seikoista, jotka opettajiston kesken ovat olleet huomion ja harkinnan esineinä.

Ensimmäisenä ehtona tarkoitettun yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi on pidetty sitä, että eri kielten opettajat opetuksessaan mikäli suinkin mahdollista tukevat toistensa työtä. Tähän päämäärään taas on ajateltu parhaiten päästävän siten, että eri kielten opetuksessa mahdollisuuden mukaan samaan aikaan käsiteltäisiin samoja ja samanlaisia asioita sekä, mikäli se voi tapahtua sekaannusta tai sen vaaraa tuottamatta, otettaisiin huomioon eri kielissä tavattavia yhtäläisyyksiä.

Päämääräksi, jota kunkin kielen opetuksessa on pidettävä silmällä ja koetettava saavuttaa, ei ole katsottu yksinomaan kielen käytännöllistä, vaistomaiseen kielikorvaan eli aistiin perustuvaa taitoa, vaan on pidetty tarpeellisena oppilasten tutustamista myöskin kielen teoriaan, heidän opastamistansa tajuamaan ainakin tärkeimpiä niistä laeista, joita kukin kieli noudattaa. Molempia äärimmäisiä suuntia kieliopetuksen alalla on ajateltu voitavan yhdistää ja tasoittaa siten, että opetuksen pohjaksi laskettaisiin itse elävä kieli, jonka ilmiöitä jo alusta alkaen olisi käytettävä kieliopillisten havaintojen esineinä. Täten on katsottu koulun parhaiten voivan pitää huolta myöskin oppilasten kieliopillisesta sivistyksestä. Kun tämä puoli oppilaissa, kielten opettajain yleisen kokemuksen mukaan, useimmiten on hyvin vaillinainen ja antaa toivomuksille paljon sijaa, on koetettu miettiä miten tämä epäkohta saataisiin autetuksi. On silloin esiintynyt ensiksikin kysymys, mitä kieltä on pidettävä n. s. perustavana kielenä, s. o. sinä kielenä, jonka opetuksen tehtäväksi yleiskieliopillisten peruskäsitteiden selvittäminen ja oppilasten mieliin juurruttaminen etupäässä joutuu; ja toiseksi: millä tavalla tämä selvittäminen parhaiten on tapahtuva. Katsoen m. m. siihen, että äidinkielen opetuksella aikaisimmin ja helpoimmin on tilaisuus antaa oppilaille ensimmäiset kieliopilliset peruskäsitteet, on oltu yksimielisiä siitä, että perustavana kielenä on pidettävä äidinkieli. Mutta kun tämän kielen tuntimäärä yleensä kouluisamme on liian niukka, jotta se voisi perustavan kielen tehtävän menestyksellä suorittaa, niin on oltu yhtä mieltä myöskin siitä, että jokaisen vieraan kielen opetuksen, toisen enemmän, toisen vähemmän, kullekin suodun tuntimäärän mukaisesti, tulee puolestaan tukea ja täydentää äidinkieltä yleiskieliopillisessa opetuksessa eikä siis rajoittua yksinomaan asianomaisen kielen ulkonaisen taidon kehittämiseen.

Äidinkielelle suodun tuntimäärän vähyyteen nähden pidettiin suotavana käännöksiä vieraista kielistä suomeen, vaikka yleensä oltiinkin epäävällä kannalla kääntämisen hyödyistä.

Katsoen siihen tapaan, jolla äidinkielen opetuksessa kieliopillisten peruskäsitteiden selvittäminen parhaiten voisi tapahtua, on otettu huomioon ne edut, jotka voidaan saavuttaa, jos lauseen jäsenys, jonka ahkerata ja perinpohjaista harjoittamista on pidettävä tärkeimpänä tarkoituksen perille vievänä keinona, suoritetaan paitsi lukukirjan lauseita jäsentämällä, myöskin kirjoitusharjoitusten yhteydessä, joiden pohjaksi on, mikäli aika sallii, pantava oppilaitten itsensä, havainnon perustuksella muodostamia lauseita, mitkä ovat rakennetut kulloinkin esillä olevan kieliopin kohdan mukaan. Tällainen menettelytapa on epäilemättä omansa ylläpitämään oppilaitten intressiä ja sen kautta tulevat kirjoitus- ja kieliopilliset harjoitukset luonnollisella tavalla toisiinsa yhdistetyiksi. Samalla kun täten menettelemällä muodolliset seikat, kieliopilliset peruskäsitteet juurrutetaan oppilaitten mieliin, johdutaan asteittain varsinaiseen ainekirjoituksen harjoittamiseen. (Vrt. tästä metodista lähemmin Nat. Beckman: Språkpsykologi och modersmålsundervisning ja Raitio-Niemi: Äidinkielen opetusoppi.)

Koska kirjallisuuden lukemisella oppilaitten yleissivistykseen nähden kieltämättä on erittäin suuri merkitys, pidettiin suotavana, että heitä mikäli mahdollista koetettaisiin tutustua varsinkin eri kielten n. k. klassillisiin kirjailijoihin sekä opetustunneilla että myöskin siten, että heille loma-ajoksi suositetaan sopivia teoksia luettavaksi. Kun keskiluokkien lukukirjatkin jo tarjoavat otteita eri kirjailijoiden teoksista, on opettajalla siten oiva tilaisuus tutustua oppilaitaan suurin piirtein myöskin eri maiden kirjallisuushistoriaan, varsinkin siinä ilmeneviin eri suuntiin ja yleisiin aatevirtauksiin.

Mitä määritelmiin tulee, on yleensä koetettu seurata n. s. kielioppikomitean mietintöä ja uusimpia kielioppejamme, jos kohta täytyykin myöntää että ne usein ovat sängen vaillinaiset. Tieteellisesti kannalta on nähtävästi kyllä aivan oikea se uusi katsantokanta että kieliopillisia kategorioja ei tule koettaakaan määritellä, ne kuin alkuperusteitaan myöten ovat epälogillisia (Beckman, Språkpsykologi och modersmålsundervisning), mutta kun tätä periaatetta ei vielä toistaiseksi ole missään kieliopissa noudatettu ja kun ei siis tiedetä millaiseksi tällainen uusi järjestelmä tulee käytännössä muodostumaan, on vanhan tavan mukaan määritely ja koetettu saada niin täsmällisiä määritelmiä kuin suinkin.

Varsinkin lauseopillisten käsitteiden määrittelemine, joka soveltuisi kaikille kielille, ei ole mikään helppo asia. Yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi on sentähden muutamissa kohdin poikettu sekä kielioppikomitean mietinnöstä että kielioppeistamme." ¹⁾

Edellämainitun ohjelman tarkistus toimitettiin Koulutoimen Ylihallituksen pyynnöstä 1905 ja liitettiin uuteen painokseen seuraava yleinen perustelu:

¹⁾ lausuntoon liittyy sitten määritelmistä ja oppisanasto, joita ei ole kumminkaan syytä tässä lähemmin kosketella.

«Syksyllä 1904 pyysi Koulutoimen Ylihallitus lähettämällään kirjelmällä tätä suunnitelmaa sekä samalla opiston kielenopettajain lausuntoa siitä, pitävätkö sen sellaisenaan vielä tarkoitustaan vastaavana vai haluavatko tehdä siihen muutoksia tai lisäyksiä. Kokouksissa, joissa tätä asiaa on käsitelty, ovat yllämainitut opettajat olleet sitä mieltä, että ohjelma, voidakseen edustaa oppilaitoksessa seuratun kieliopetuksen nykyistä kantaa, vaatii jotenkin laajape- räistä korjausta. Sillä vaikkakin opettajat pääkysymyksiin nähden yhä edelleenkin hyväksyvät entiset periaatteensa, on kuitenkin käytännöllinen kokemus ja myöskin viime aikoina kouluissamme toimeenpantu uusi lukusuunnitelma aiheuttanut niissä siksi paljon muutoksia, että on katsottu välttämättömäksi jättää Koulutoimen Ylihallitukselle aivan uusi tarkistettu laitos mainittua ohjelmaa.

Erityisesti on oltu epäilevällä kannalla siitä, tulisiko uudesta suunnitelmasta ehkä sulkea pois kokonaan se osa, joka käsittää oppi- sanaston ja määritelmistön, ensiksikin, koska se nykyaikuisen kieli- tieteen tuloksista eroavan muotonsa puolesta edustaa jo vanhentunutta kantaa, jota eivät opettajatkaan siis teoriassa hyväksy, ja toiseksi koska tämän suunnitelman laatijat hyvin ymmärtävät, että alkuperusteiltaan epäloogillisia kieliopillisia kategorioja on vaikea, miltei mahdoton tyydyttävästi määritellä. Kun kuitenkin käytän- nössä olevat eri kielten kieliopit vielä enimmäkseen ovat vanhem- mille periaatteille rakennetut, ja kun määritelmistöstä siis toistai- seksi arveltiin olevan käytännöllistä hyötyä, päätettiin se muutta- matta liittää ohjelman korjattuun laitokseen. Yleisenä mielipiteenä lausuttiin kuitenkin, että se näin väliaikaisena ei saisi tulla min- käänlaiseksi kahlehtivaksi ohjeeksi eri kielioppien käyttäjille, ja myöskin toivottiin, että koska esim. suomenkieli niin suuresti eroaa muista kielistä, olisi vähitellen koetettava saada aikaan jokaiselle eri kielelle oma sen luonnetta ja rakennetta täysin vastaava määri- telmistö.

Tässä sen lisäksi sananen muutamista yleisistä kieliopetuksen yhtenäisyyden saavuttamista koskevista seikoista, jotka opettajis- ton kesken ovat olleet huomion ja harkinnan alaisina.

Ensimmäisenä ehtona tarkoitetaan yhdenmukaisuuden saavutta- miseksi on pidetty sitä, että kielenopettajat opetuksessaan, mikäli mahdollista, tukevat toistensa työtä. Varsinkin n. s. yleiskieliopin opetukseen nähden arveltiin olevan hyödyksi, että koetettaisiin saada oppilaita, vaikkapa vaillinaisestikin, käsittämään, että kieli- kin on elävä organismi, joka muuttuu ja kehittyy varmojen yleisten fysiologisten ja psykologisten lakien mukaan ja että eri kieli-ilmiöillä on keskenään sekä historiallista että psykologista yhteyttä. Missä opettaja siis voi verrata eri kieliä niiden sisäisen rakenteen, etymo- logian y. m. s. seikkojen suhteen, ei tulisi jättää tilaisuutta käyttä- mättä. Sillä huolimatta siitä, että kielillä nykyisten lukusuunnitel- mien mukaan on sangen suuri osa koko koulun tuntimäärästä hallus- saan, on oppilailta koulusta päästessään epäilemättä paljon selvempi yleiskäsitys muissa aineissa kuin kielissä, joissa työn tuloksina on vain joukko yksityisseikkoja, paljaita muistitietoja, jotka yhtenäi-

syyden puutteessa pian häviävät. Näitä äärettömän lukuisia yksityisilmiöitä tulee sentähden kieliopetuksen koettaa oppilaan tajunnassa saada sulautumaan eläväksi ja yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, ja siten kasvattaa oppilaita ymmärtämään, että kieliopinnot eivät ainoastaan tarkoita käytännöllisen taidon saavuttamista, vaan että ne myöskin lisäävät meidän tietopiiriämme ja tarjoavat meille arvokkaita lisäi ihmiskunnan ja sen kehityksen tuntemiseksi."

Mitä eri kielten opetuksessa pyrittyyn päämäärään tulee, liittyy uusi lausunto sanasta sanaan aikaisempaan, samaten kuin siinäkin, mikä koskee äidinkielen asemaa ja opetusta n. s. perustavana kielenä. Sitten jatkuu lausunto seuraavasti:

„Jotenkin epäilevällä kannalla ovat oppilaitoksemme kielenopettajat säännöllisten, yhdenjaksoisten käännosten hyödystä. Yleinen mielipide on se, että suullisten käännosten pääasiallisena tarkoituksena on olla takeena siitä, että oppilas on vieraskielisen tekstin oikein ymmärtänyt. Opettajisto ei siis yleensä puolusta ehdottomasti jokaisen tekstikohdan käännettämistä, koska se vie vain liiaksi aikaa; mutta missä opettaja luetun vaikeuteen katsoen pitää käännoistä tarpeellisena, on välttämätöntä panna painoa myöskin siihen, että käännos täysin vastaa äidinkielenkin vaatimuksia. Mitä taas tulee kirjallisiin käännoksiin äidinkielestä vieraille kielille, on opettajiston mielestä nykyään yleistä, ylioppilastutkinnon aiheuttamaa käännosjärjestelmää pidettävä vieraan kielen oppimiselle turmiollisena. Oppilaat eivät sen avulla opi milloinkaan vieraalla kielellä ajattelemaan eivätkä siis pääse omistamaan sille kielelle ominaista henkeä ja n. s. idiomatisia lausetapoja. Myöskin sanavarasto jää köyhäksi, koska vähemmän tärkeiden, mutta käännoksiä varten tarvittavien, kieliopillisten yksityisseikkojen tarkka oppiminen vie kovin paljon sitä aikaa, joka voitaisiin muuten käyttää kirjallisuuden lukemiseen. Siten kärsii taas oppilaiden yleinen, käytännöllisessä elämässä kysymykseen tuleva, kyky ymmärtää vieraskielistä kirjallisuutta. Oppilaitoksen kielenopettajien yhteinen toivomus tämän vuoksi onkin sellainen, että ylioppilaskirjoitusten kielissä tulisi muuttua siten a) että kotimaisissa kielissä, joita oppilaat voivat käytännöllisestikin oppia, käännoksen sijalle asetettaisiin kirjoitelma asianomaisella kielellä ja b) että käännosten asemasta äidinkielestä vieraaseen kieleen tulisi käännos, joka tehtäisiin ilman sanakirjaa vieraasta kielestä äidinkielelle.

Koska vieraskielisen tekstin lukemisella opettajiston mielestä täten on tärkein merkitys oppilaiden kielitaitoon katsoen, lienee paikallaan viitata tässä lyhyesti niihin periaatteihin, joiden mukaan tekstin käsittelyn kieliopetuksessa tulisi opettajiston mielipiteiden mukaan tapahtua. Proosatekstia luettaessa, varsinkin vieraissa kielissä, on pääpaino epäilemättä pantava sen varsinaisesti kielelliseen puoleen. Lukukappaleita sopinee siis ainakin alemmilla asteilla menestyksellä käyttää kieliopillisten harjoitusten pohjana. Mutta

tämän puhtaasti kielellisen puolen ohella on huomioon otettava myöskin toinen, asiallinen. Useimmat lukukappaleet tarjoavat nimitäin opettajalle myöskin tilaisuutta oppilaiden yleistietoja kartuttavien asiaselitysten antamiseen. Nämät selitykset on annettava opittavalla kielellä, joten oppilaat harjaantuvat sekä ymmärtämään puhuttua vierasta kieltä, että myöskin vastauksissaan sitä käyttämään. Kaikissa oppilaitoksissa, mutta varsinkin realilyseoissamme, joiden oppilaista niin monet kääntyvät käytännöllisille elämän aloille, on tällä puolella kieliopetuksessa, epäilemättä siksi suuri merkitys, että sitä ei saisi laiminlyödä. Ja koska uusimpien lukukirjojen useimmat kappaleet ovat etevien kirjailijoiden teoksista poimittuja, on luonnollista, että opettaja ainakin ylemmillä asteilla kiinnittää huomiota myöskin proosakielen stilistisiin ominaisuuksiin. Täten voi kieliopetus muodostua ei ainoastaan muodollisesti vaan henkisestikin hedelmiä kantavaksi. Runouden asema kieliopetuksessa on sen sijaan melkoisesti toisenlainen. Sen tarkoituksena on esittää näytteitä vieraan kansan ominaisesta tunne-elämästä ja taidehengestä ja siten sitä luettaessa aivan itsestään taiteelliset näkökohdat astuvat kielellisten edelle. Vain alemmilla asteilla, jolloin oppilaiden kieli-taito ja käsityskyky on verrattain pieni, voinee poikkeustapauksissa runokappaleistakin poimia esimerkkejä opittujen kieliopin sääntöjen valaisemiseksi."

Kirjallisuuden lukemiseen ja kirjallisuushistoriallisten viittausten antamiseen nähden kieltenopettajat liittyvät niinkään täydellisesti aikaisemmassa lausunnossa esitettyihin käsityksiin. —

Sen johdosta, että oppikoulujen oppilaiden yleiskieliopissa saavuttamat tiedot eivät ole aina olleet tyydyttävät, kehotti Koulutoimen Ylihallitus syksyllä 1915 kielten opettajia keskenään uudelleen neuvottelemaan, mitenkä mainittu puutteellisuus saataisiin korjatuksi. Asiasta neuvoteltuaan ovat Suomalaisen Lyseon kielten opettajat yhtyneet seuraavaan lausuntoon:

„Mitä n. s. yleiskieliopillisten seikkojen opettamiseen tulee, ovat edellämäin mainitut kielten opettajat pääasiallisesti niiden periaatteitten kannalla, jotka on esitetty Helsingin Suomalaisen Realilyseon kieliopetuksen ohjelmassa v:lta 1901 sekä sen uudistetussa painoksessa v:lta 1905. Siten on oltu yksimielisiä siitä, että yleiskieliopin opetuksessa on perustavana kielenä pidettävä äidinkieltä, koska sen opetus luonteensa mukaan aikaisimmin ja helpoimmin saattaa selvittää oppilaalle ensimmäiset kieliopilliset peruskäsitteet. Toisaalta kuitenkin useat seikat antavat tukea sillekin käsitykselle, että jokaisen vieraan kielen opetuksen tulee senkin puolestaan tuntimääränsä ja muitten mahdolluuksiensa mukaisesti täydentää ja varmentaa äidinkielen tunneilla annettua yleiskieliopillista opetusta. Onhan äidinkielen tuntimäärä yleensä oppikoulujemme ala- ja keski-

asteilla siksi niukka että sille käy vaikeaksi yksin suorittaa perustavan kielen tehtävä täysin tyydyttävällä tavalla. Lisäksi lienee äidinkielen opettajain yleinen kokemus se, että äidinkielen kielioppi ei soinkaan ole oppilaitten mieliaineita, koska he eivät huomaa mitään suoranaista hyötyä itselleen siitä koituvan. Kun he käytännöllisesti muka osaavat kieltä, tuntuu sen tietopuolinen opiskelminen heistä tarpeettomalta ja ikävältä. Vasta sitten kun he joutuvat vieraitten kielten kanssa tekemisiin, tulevat he vähitellen havaitsemaan, mikä hyöty heille on siitä että kieliopilliset yleiskäsitteet ovat heillä jo selvillä. Yleiskieliopillisten seikkojen puolesta vierassakin kielissä puhuu vielä se, että äidinkielen — suomen — opetuksessa jäävät pakostakin useat yleiskieliopilliset asiat — kuten suku- ja artikkelikäsite, adjektiivien ja substantiivien taivutuksesta poikkeava deklinatsioni, varsinainen passiivi y. m. useimmissa kielissä oleelliset ilmiöt — enemmän tai vähemmän syrjään. Kaikkien näitten tutuksi tekeminen oppilaille tapahtuu mukavimmin juuri vieraitten kielten — ensin ruotsin, siten venäjän ja saksan kielten — opetuksen välityksellä.

Tällaisen yhteistyön avulla voitane keskikouloluokilla yleiskieliopin pääkohtien opetuksen hyväksi tehdä, mitä tässä suhteessa yleensä saattaa vaatia, ja näin saavutetulla vankalla pohjalla voidaan sitten aste asteelta vieraiden kielten opetuksessa ja samaten myöskin äidinkielen lauseoppia luettaessa tarkata ja syventää kullekin kielelle ominaisia — varsinkin syntaktisia — kieliopillisiä seikkoja.

Yleiskieliopin opetuksessa käytettävän oppikirjan suhteen ovat Suomalaisen Lyseon kielten opettajat sitä mieltä, että E. N. Setälän „Suomen kielen oppikirja alkeisopetusta varten" soveltuu erittäin hyvin tähän tarkoitukseen. Siinähan jo tehdään selkoa yleis- ja erisnimistä, transitiivi- ja intransitiivi verbeistä, adjektiivien vertailumuodoista, eri sanaluokista ja niiden tärkeimmistä aliryhmistä, johdannaisista ja yhdyssanoista, lauseen erilaisista määräyksistä, lauseitten rinnastus- ja alistussuhteista, modus- ja tempuskäsitteistä y. m. s. — siis kaikista tärkeimmistä yleiskieliopillisista näkökohdista. Se antaa siten kaikki tarpeelliset ainekset monipuolisen ja perusteellisen lause-analyysin harjoittamiseen, jota edellämainitut opettajat pitävät vieraitten kielten menestyksellisten opinnoitten välttämättömänä edellytyksenä. Kunhan vain onnistutaan saattamaan kaikki se, mitä mainittu alkeiskirja sisältää, oppilaitten varmaksi tietämykseksi, lienee äidinkielen opetuksen puolelta tehty yleiskieliopin hyväksi se, mitä siltä kohtuudella saattaa vaatia. Lisäksi on alkeiskirjassa kiinnitetty siksi paljon huomiota suomen kielen äänne- ja muoto-opillisiin ilmiöihin, että ei ole katsottu saman tekijän vaikean „Äänne- ja sanaopin" luettamista keskiluokilla enää tarpeelliseksi tai välttämättömäksi, vaan voidaan asianomaisten opettajain käsityksen mukaan alkeiskirjasta siirtyä suoraan Suomenkielen lauseoppiin."

Kuten edellämainituista periaatteellisista lausunnoista huomataan, ovat mielipiteet kielten opetuksessa käytettävän opetusmetodin tarkoituksenmukaisuudesta koulumme

kielten opettajain keskuudessa nyttemmin täysin vakaantuneet. Näin saavutettu varmuus on oppilaitoksen tulevaan toimintaan nähden pidettävä erittäin ilahuttavana asianhaarana.



Realilyseon ent. koulutalo.

IV.

KOULUTALO.

Lukuvuonna 1891—92 oli koulumme, jossa silloin toimi ainoastaan ensimmäinen luokka, sijoitettuna silloiseen Normaalityseon, nykyiseen Koulutoimen Ylihallituksen taloon. Huoneisto, joka oli riittävä yhdelle luokalle, ei enään tarjonnut tarpeellista tilaa koululle seuraavaksi vuodeksi. Sen johdosta osti valtio talon N:o 3 Kirkkotorin varrelta ja luovutti sen Realilyseon käytettäväksi.

Silloin oli tässä talossa ainoastaan kaksikerroksinen kivirakennus Kirkkotorin ja yksikerroksinen puurakennus Vladimirinkadun puolella. Nämät rakennukset eivät olisi riittäneet koulun tarpeisiin sen tultua täysiluokkaiseksi, vaan tarvittiin melkoisia korjauksia ja lisärakennuksia. Kun rakennuskysymys oli ollut käsiteltävänä Opettajakunnan ja Kouluneuvoston kokouksissa sekä siitä oli tehty ehdotus Koulutoimen Ylihallitukselle ja Senaatille, annettiin Rakennushallitukselle toimeksi teettää piirustukset, joitten mukaan talossa ollut kivirakennus oli korotettava yhdellä ker-

roksella sekä puurakennuksen sijalle rakennettava voimistelu- ja juhlasalit. Rakennustyöt aloitettiin kesällä 1894 ja päätettiin syksyllä 1895. Työt suoritti urakalla rakennusmestari K. G. Sivenius. Uuden talon vihkimisjuhla vietettiin joulukuussa 1895.

Rakennustöiden valmistuminen oli merkkitapaus koulun elämässä. Tyytyväisyys uuteen taloon oli yleinen opettajien ja oppilaitten keskuudessa. Oltiin sitä mieltä, että rakennus oli hyvä ja tarkoituksenmukainen. Osittain sanottiin sitä mallikelpoiseksi. Voimistelu- ja juhlasalit olivat maamme parhaat. Koulutaloa pidettiin riittävän tilavanakin, sillä oppilasluku oli silloin ainoastaan 280 jaetuna viidelle luokalle, joista neljällä alimmalla oli rinnakkaisosastot.

Kun koulu sai yhä uusia luokkia ja oppilasluku lisääntyi, huomattiin talossa puutteellisuuksia, joitten tuottamat vaikeudet kävivät vuosi vuodelta entistä tuntuvammiksi. Koulun piha oli liian pieni, fysiikan ja kemian, luonnonhistorian, piirustuksen ja laulun opetus oli sopivien huoneitten puutteessa hankalaa. Kysymys koulutalon laajentamisesta kävi kiireelliseksi etenkin sitten, kun oppilaitos syksyllä 1898 alkoi toimia täysiluokkaisena. Rakennusasiaa käsiteltiin taas useissa Opettajakunnan ja Kouluneuvoston kokouksissa. Joulukuussa 1901 päätti Opettajakunta asiassa antaa seuraavan lausunnon:

„Nykyinen koulurakennus on oppilasten lukumäärään nähden liian ahdas. Oppilaita koulussa on nimittäin tätä nykyä loppupuolelle viidettäsatua, tämän syyslukukauden alussa 463, ja tilasto osoittaa, että niiden lukumäärä on alituisesti ollut kasvamaan päin. Rinnakkaisosastojen kanssa on tähän rakennukseen nyt sijoitettu 13 luokkaa. Ottamalla huomioon, että alemmilla luokilla kauttaaltaan oppilasmäärä on korkein laissa määrätty, vieläpä pyrkii nousemaan sen ylikin, ei voi olla etäisessä tulevaisuudessa se aika, jolloin rinnakkaisosastojen perustaminen ylemmillekin eli ainakin jollekin koulun ylempiä luokkia käypi välttämättömäksi. Itse teossa onkin jo oppilasten lukumäärä esim. lyseon VI:lla luokalla ajoittaisin noussut 47:ään saakka, siis ollut melkoisesti suurempi kuin myöntämää korkeinta määrää. Jos mieli opetustyön viedä tyydyttäviin tuloksiin, on ehdottomasti tarpeellista, että tällaiset, ylen suuret luokat jaetaan kahteen eri osastoon. Sitä varten tarvitaan taas lisää luokkahuoneita, joille nykyisessä koulurakennuksessa ei mitenkään ole tilaa. Rakennuksen laajentaminen on jo siten tarvittavien luokkahuoneidenkin puutteen vuoksi aivan välttämätön.

Koulurakennuksen laajentamisen puolesta puhuvat paitsi sitä

monet muut seikat. Sen kolmesta korridorista on enää ainoastaan yksi kokonaisuudessaan käytettävänä alkuperäiseen tarkoitukseensa. Yhden alaa on täytynyt vähentää, sovittamalla siihen yksi luokkahuone, ja toisesta on osa tätä nykyä muodostettu oppilaitoksen luonnontieteellisten ja fysikalisten kokoelmain säilytyshuoneeksi. Korridorien ala, joka jo täten on supistunut koko joukon ahtaammaksi kuin miksi se alkujaan on suunniteltu, on tullut yhä pienemmäksi sen kautta, että pitkin korridorien seiniä kaikkialle on ollut pakko, kun oppilaitoksessa ei ole erityistä huonetta oppilasten päällysvaatteiden säilyttämistä varten, asettaa siihen tarkoitukseen naulakolta, joille, vaikka kaikki mahdollinen ala niitä varten on käytetty, ei sittenkään ole saatu riittävästi tilaa. Korridorien yhteydessä on mainittava se epäkohta, että eri kerrosten välillä on vaan yhdet rappuset, nekin aivan kylmät ja ainoastaan 120 cm leveät, joita myöten koulun koko suuren oppilasmäärän on kuljettava. Rukoussaliin, joka sijaitsee rakennuksen toisessa päässä, ja johon vie ainoastaan yksi ovi, käyvät oppilaat kahdesti päivässä tätä ahdasta tietä myöten. Lukuunottamatta sitä, että tällainen edestakaisin marssiminen vie paljon aikaa ja melkoisessa määrässä vaikeuttaa järjestyksen pitoa, on tästä käytävien ja rappujen ahtaudesta suorastaan vaaraakin, esim. tulipalon sattuessa; ja vaara on sitä suurempi, kun korridorien välikerrokset ovat yksinomaan puusta.

Muista puutteellisuuksista sopii mainita, että kirjastohuone ja rehtorin kanslia ovat mitättömän pienet pinta-alaltaan ainoastaan 15,12 m². Laulusalina käytetään erästä kosteata, huono-ilmaista, pientä huonetta rakennuksen kellarikerroksessa, joka siihen tarkoitukseen on vallan sopimaton.

Välttämättömiä eri tarkoituksiin käytettäviä huoneita puuttuu useita. Tämän tapaisessa oppilaitoksessa, jonka nimenomaisena tarkoituksena on oppilasten perehdyttäminen realisten tieteiden alkeisiin, pitäisi ehdottomasti olla erityinen luonnonhistoriallinen ja fysikaalinen opetushuone. Semmoisen olemassaoloa edellyttää jo oppilaitoksen tarkoitus, mutta sille ei nykyisessä rakennuksessa mitenkään voi saada tilaa. Edellisestä käy selville että fysikaaliset ja luonnontieteelliset kokoelmat on täytynyt tilan puutteessa sijoittaa korridoriin. Historian, uskonnon ja kielten opetusta varten tarvittaville opetusvälikappaleille, niinkuin kartoille ja kuville, ei ole tätä nykyä mitään määrättyä säilytyspaikkaa. Ne ovat mikä missäkin, ja tavallisesti tarvittaessa etsittävät eri paikoista. Niinkään puuttuu oppilaitoksesta kerrassaan karsserihuone, jonka olemassaoloa kuitenkin jo koululaki edellyttää, ja jonka ajoittainen tarpeellisuus kokemuksen kautta on käynyt kaiken epäilyksen ulkopuolelle.

Siihen nähden että useat tämän lyseon oppilaat asuvat kaukana koulusta, kaupungin ympäristössä ja eivät sen vuoksi voi aamiaistunnilla käydä kotonaan, eivätkä myöskään vähien varojensa vuoksi kustantaa itsellensä erityistä majapaikkaa kaupungissa, olisi tarpeen vaatima koulurakennuksessa erityinen huone, jota he voisivat käyttää hyväkseen aamiaista syödessään ja muuten koululla vapaatunneilla oleskellessaan. Liiallisena ei voitane pitää ajanmukaisessa

koulurakennuksessa sitäkin vaatimusta että opettajien käytettävänä siinä olisi erityinen toiletti-huone, jommoista ei tässä oppilaitoksessa ole.

Suurena puutteena täytyy pitää sitäkin, että talonmiehellä ei ole koulurakennuksessa ensinkään asuntoa. Kun hänen velvollisuutenaan on muun ohessa rakennuksen lämmityskoneiston hoitaminen, vaatisi jo yksin tämä tehtävä hänen alituista paikalla oloansa. Samassa yhteydessä mainittakoon, että talon puusäiliöt ovat niin pienet, että niihin voidaan kerrallaan sijoittaa ainoastaan vähäinen osa talossa tarvittavaa vuotuista polttopuumäärää. Seurauksena siitä on luonnollisesti se, että puut ovat ostettavat vähissä erissä ja usein märkinä; suoranaiset rahallisetkin kustannukset tulevat siten melkoista suuremmiksi, kuin jos tarvittava halkovarasto voitaisiin hankkia edullisempänä aikana ja edullisimmilla ehdoilla.

Yllä sanottu riittänee jo osottamaan, että tämän lyseon päärakennuksen laajentaminen on vaan ajan kysymys. Mutta nykyisissä oloissa on se mahdoton, sillä millegään uudisrakennukselle ei oppilaitokseen kuuluvalla tonttialueella ole tilaa.

Lyseon pihamaa on nimittäin nytkin niin mitättömän pieni, ettei siinä mitenkään ole enää vähentämisen varaa. Koko pinta-ala, mikä koulutalon tonttia vielä on rakentamatta, on ainoastaan 466,13 neliometriä. Se on nykyisessäkin laajuudessaan siihen määrään riittämätön opiston suurelle nuorisojoukolla että kun kaikki oppilaat siihen sijoitetaan, itsekin käytettäväksi tulee melkein tasan yhden neliömetrin ala. Ei tietysti voi olla puhuttakaan siitä, että tämän laitoksen oppilailla koulun alueella olisi tilaisuutta leikkeihin, voimisteluharjoituksiin taikka muihin sellaisiin huvituksiin, joista nuoriso muissa kouluissa opetuksen väliaikoina saa voimaa ja virkistystä. Seurauksena tästä tilan puutteesta onkin ollut se, että melkoinen osa opiston nuorisoa oleskelee oppituntien välisenä vapaana aikana koulutalon edessä olevalla kadulla. Jossakin määrin ovat oppilaat sen ohessa tähän saakka saaneet sopivina vuoden aikoina käyttää hyväkseen läheistä pientä puistikkoa. Tämäkin etu lakkaa kuitenkin jo lähimmässä tulevaisuudessa siitä syystä, että Lönnrotin muistopatas tulee tähän puistikkaan sijoitettavaksi. Oppilaat ahdetaan siten auttamattomasti itse koulupihan ahtaaseen piiriin. Jos naapuritalon tontti nyt joutuu yksityisen omaisuudeksi, niin tulee kaiken todennäköisyyden mukaan siihen rakennettavaksi kivirakennus, joka estää valoa koulun pihamaalle pääsemästä. Oppilasten käytettävä vähäinen ala tulee siten entistänsä vielä epäedullisemmaksi.

Yllämainittujen syiden nojalla katsoi opettajakunta kipeän tarpeen vaatimaksi, että valtio tämän oppilaitoksen käytettäväksi lunastaisi puheenalaisen naapuritalon tontin."

Edellämainittuihin asianhaaroihin nähden teki Kouluneuvosto vielä samana vuonna ehdotuksen talon N:o 1 Kirkotorin varrella lunastamisesta Realilyseolle. Tämä ehdotus hyväksyttiin ja nykyisen koulutalon itäinen puoli ostet-

tiin valtion omaksi, luovuttamalla se koulumme käytettäväksi syksystä 1902 alkaen. Talon piha sai silloin nykyisen laajuuden. Tekemällä puurakennuksessa tarpeellisia korjauksia valmistettiin siinä koululle huoneet luonnonhistorian, piirustuksen ja laulun opetusta varten.

Nämät alkuaan yksityistä tarvetta varten rakennetut huoneet olivat matalat, ahtaat ja muutenkin koulun tarpeisiin sopimattomat. Ilmanvaihtolaitos niistä muun ohessa kokonaan puuttui. Sentähden kävi lisärakennuksen tarve vuosi vuodelta yhä suuremmaksi. Kysymys koulurakennuksen saattamisesta ajanmukaiseen kuntoon oli jälleen käsiteltävänä Opettajakunnan ja Kouluneuvoston kokouksissa. Tuloksena näistä neuvotteluista oli se, että Kouluneuvosto jätti marraskuussa 1906 hallitukselle anomuksen Realilyseon kouluhuoneiston laajentamisesta lisärakennuksella, jonka kautta sekä tekemällä vanhassa kivirakennuksessa tarpeellisia muutoksia ja korjauksia koulutalo vihdoinkin saataisiin tyydyttävään kuntoon.

Piirustukset tehtiin ja tarkastettiin. Mutta syksyllä 1907 ilmoitti Senaatin Kirkollisasiain Toimituskunta, että tehty esitys jätetään esiintyneestä syystä avoimeksi. Kun kouluhuoneiston ahtaus ja muut puutteellisuudet seuraavina vuosina kävivät yhä ilmeisemmiksi, päätti Kouluneuvosto lokakuussa 1909 lähettää Koulutoimen Ylihallitukselle seuraavan pyynnön:

„Keisarillisen Senaatin kirkollisasiain Toimituskunta on 20 p:nä Marraskuuta 1907 päivätyssä kirjeessä Koulutoimen Ylihallitukselle ilmottanut, että Keisarillinen Senaatti oli jättänyt Ylihallituksen alamaissa kirjeessä joulukuun 6 p:ltä 1906 tehdyn esityksen lisähuoneuston hankkimisesta Helsingin suomalaiselle realilyseolle sekä muutos- ja korjaustöiden toimeenpanemisesta saman lyseon nykyisessä rakennuksessa avoimeksi, kunnes eräät muut tarpeellisemmiksi havaitut koulurakennushankkeet oli saatu toteutetuiksi. Sen jälkeen on koulun toiminta mainitun oppilaitoksen nykyisessä huoneustossa käynyt yhä vaikeammaksi ja siis kysymyksessä ollut lisärakennus sekä korjauksien toimeenpano yhä välttämättömämmäksi.

Kun Suomalaisen realilyseon nykyinen huoneusto, kuten on tunnettu ei ole alkujaan koulurakennukseksi aijottu, vaan myöhemmin korjailemalla järjestetty toiseen tarkoitukseen tehdystä rakennuksesta, on selvää, että se vain sangen vähäisessä määrässä vastaa niitä sekä kouluhygienisiä että yleispedagogisia vaatimuksia, joita nykyään asetetaan ja on oikeus asettaa jokaiselle pienemmällekkin, saattikka sitten yhdelle maamme suurimpia oppilaitoksia. Kun oppi-

lasluku koulussa on niin suuri, että on välttämätöntä ylläpitää rinnakkaisosastoja 5:llä alimmalla luokalla, täytyy luokka- ja opetushuoneina käyttää osaksi sellaisiakin suojia, jotka niiksi sangen huonosti soveltuvat. Etenkin kaksi varsinaista luokkahuonetta, I B ja III B, on muihin luokkiin verraten sangen paljon huonommassa asemassa. Niiden pohjoispuolella oleva lisärakennus, jossa on voimistelu- ja juhlasali, on vain muutaman metrin päässä päärakennuksesta, estäen siten mainituista luokista senkin vähän valoa, joka niiden pohjoiseen päin olevista akkunoista pimeänä vuoden aikana niihin muutenkin niukasti saataisiin. Samoin on ilma molempien rakennusten välisessä umpikujassa kosteata, vieläpä sen päässä, kellarikerroksessa olevien koulun mukavuuksilaitosten vaikutuksesta pilaantunutakin, niin että akkunoiden aukkipitäminen välitunneilla tuskin ollenkaan edistää ilman puhdistumista mainituissa luokkahuoneissa.

Luokkien väliset käytävät, korridorit, ovat nekin sangen ahtaat ja pimeät ja niiden muutenkin pientä tilaa on vielä täytynyt siten supistaa, että ylimmästä käytävästä osa on muodostettu luonnonopilliseksi opetushuoneeksi. Kun koululla ei ole mitään erityistä suojaa oppilaiden päällysvaatteita varten, täytyy ne säilyttää käytävissä ja onhan näin ollen ilmeistä, että varsinkin sateisina syys- ja pyryisinä talvipäivinä, jolloin oppilaiden on vietettävä välituntinsa sisällä, käytävissä vallitsee sekä suuri tungos että ilma, joka ei suinkaan ole omiaan oppilaita tuntien välillä virkistämään. Että tällaisesta epäkohdasta voi koitua ajan pitkään sangen vaikeita terveydellisiä haittoja, on selvää, varsinkin kun ottaa lisäksi huomioon, että suurin osa koulun oppilaita, ollen peräisin varattomista kodeista, viettää muunkin osan vuorokautta sellaisissa olosuhteissa, jotka tuskin vastaavat alkeellisimpiakaan hygienisiä vaatimuksia.

Koulun pihalta johtavat eri kerrosten väliset portaat, joita myöten joka päivä kulkee noin 300 oppilasta 10 kertaa päivässä, ovat niin kapeat — ainoastaan 1,42 m levyiset — että ne suuressa määrin hidastuttavat ja vaikeuttavat sellaisen oppilasjoukon tasaista, rauhallista ja nopeata siirtymistä ulos ja sisälle sekä tekevät kaiken liikumisen vastakkaiseen suuntaan samalla aikaa mahdottomaksi. On lisäksi helppoa kuvitella, mitä seurauksia voisi aiheutua porraskäytävien ahtaudesta mahdollisen pakokauhun sattuessa. —

Koulussa on keskuslämmitys, mutta lämpöjohdot ovat jo siksi vanhat ja läpeensä ruostuneet, että ne helposti joutuvat epäkuuntoon, jopa milloin tahansa voivat kokonaan lakata toimimastakin. Ne kaipaavat siis välttämättä uudistamista, samoin ilmanvaihtolaitos, joka niinikään on aivan vanhanaikuinen ja tarkotustaan vastaamaton.

Paitsi varsinaisia luokkahuoneita on koulun nykyisessä päärakennuksessa rehtorin kanslia, oppilaitoksen kirjasto ja luonnonopillinen opetushuone. Rehtorin kanslia, joka pinta-alaltaan on noin $2,6 \times 6,4$ m, on näin suurta oppilaitosta varten tarkotukseensa aivan riittämätön. Joka vuotisissa, syksyin kevään tapahtuvissa sisäankkirj otuksissa tuottaa kansliahuoneen pienuus monenlaista haittaa ja kun koulussa sangen usein käy oppilaiden vanhempia ja muita

henkilöitä rehtorin ja opettajain kanssa neuvottelemassa koulua koskevista asioista, on miltei mahdotonta tulla toimeen yhdellä ainoalla mitättömän pienellä virkahuoneella :— Tasan samankokoinen kuin kanslia on kirjastohuone. Sen yhdellä seinällä on akkuna, vastaisella ovi ja jäljellä olevalla kahdella seinällä kirjahyllyt. Nämät ovat jo nyt sullotut kirjoja aivan täyteen, mutta uusien hyllyjen sijoittaminen on tilan puutteen vuoksi mahdotonta. Lähimmässä tulevaisuudessa on lisäkirjat pinottava suoraan permannolle, josta tietysti on seurauksena, että tarpeellisen järjestyksen pito, jopa liikuminenkin kirjastossa käy mahdottomaksi. Sitäpaitsi pitäisi kirjastossa olla tilaa ainakin parille kaapille, joista toisessa säilytettäisiin kirjastonhoitoon kuuluvia kirjoja ja toisessa koulun arkisto, mutta nykyisissä oloissa ei edellistä ole voitu ollenkaan hankkiakaan ja jälkimäinen on koulun käytävässä.

— Kuten jo edellä viitattiin on luonnonopilliseksi opetussaliksi erotettu osa ylintä käytävää. Täten saatu opetushuone on kommin-kin liian pieni ja valaistussuhteihinsakin nähden aivan puutteellinen, akkunat kun ovat yksinomaan pohjoiseen päin ja ahdasta pihaa kohti. Sitäpaitsi siinä säilytetään koko fysikalinen kalusto, joten tila on siten käynyt vieläkin pienemmäksi. Fysikalisten ja kemiallisten kokeiden teko tällaisessa huoneessa käy sangen vaikeaksi, jopa useissa tapauksissa — kaasujohdon vetokaapin y. m. puutteessa — kokonaan mahdottomaksikin, joten luonnonopin opetus, joka juuri kokeiden avulla olisi tehtävä havainnolliseksi ja mielenkiintoiseksi, vain osaksi voi vastata tarkotustaan.

Koulun päärakennuksessa ei ole ollenkaan tilaa luonnonhistorialliselle opetushuoneelle eikä piirustus- ja laulusaleille. Nämä on sijoitettu nykyään kouluun kuuluvaan yksikerroksiseen puurakennukseen. On selvää että alkujaan yksityisasunnoksi aiotusta, vanha-aikuisesta ja matalasta rakennuksesta ei parhaallakaan järjestyksellä ja korjauksella ole voitu saada likimainkaan sellaisia suojia, joita nykyaikainen, runsasoppilainen oppikoulu opetustointaan varten välttämättä tarvitsee. Luonnonhistoriallisen opintosalin lattia-ala on $7,1 \times 5,4$ m ja korkeus 3,7 m. Sinne mahtuu 3 kokoelmakaappia, suuri pöytä ja oppilaita varten 6 penkkiä, joihin on miltei mahdoton saada sopimaan mitään selkänöjää; pulpetin tapaisesta etulaudasta, joka kirjoja ja muistiinpanojen tekoa varten olisi välttämätön, ei voi olla puhuttakaan. Kokoelmia varten on tosin käytettävissä toinenkin huone, jonka pinta ala on $4,4 \text{ m} \times 4,2 \text{ m}$ ja korkeus 3,14 m mutta sinne ei mahdu entisten lisäksi ainoakaan ensimmäintun huoneen kolmesta kaapista. Luonnonhistorialliseen ja laulusaliin vievän eteisen lattia ala on $4,66 \times 2,93$ m ja korkeus 3,15 m. Kun usein sattuu että kahden suuren luokan oppilaiden — yhteensä noin 80:n — täytyy tällaisessa suojassa samaan aikaan riisua ja pukea ylleen päällysvaatteensa, on tungosta ja epäjärjestystä vaikea välttää. — Laulusalin mittaluvut ovat: pinta ala $4,8 \times 8,5$ m ja korkeus 3,10 m. Se on muodostettu kahdesta pienestä huoneesta poistamalla niitä erottanut väliseinä. Kummankin uunit on jätetty paikoilleen ja nämä, sijaiten keskellä toista pitkää seinää anastavat paljon tilaa ja vaikuttavat sitäpaitsi yhdessä vanhan väliseinän jään-

nösten kanssa sangen haitallisesti salin akustiikkaan, joka ei muutenkaan vanhassa, matalassa ja ränstyneessä puurakennuksessa ole keuhuttava. Ilma, jonka erityisesti laulutunneilla tulisi olla puhdasta, pilaantuu tunnin kuluessa siinä määrin, että puhuminen ja laulaminen tunnin lopulla on suorastaan rasittavaa. Penkit ovat tilan ahtauden vuoksi ilman selkänöjää ja samasta syystä täytyy soittokoneiden seisoa suoraan lattialla, joka suuresti vaikeuttaa sekä opetusta että järjestyksen valvomista opettajan puolelta. — Piirustusta hajotetaan kolmessa peräkkäin olevassa huoneessa yhden tarpeeksi suuren salin puutteessa. Suurimman lattia-ala on $8,46 \times 6,76$ m ja korkeus 2,83 m, molempien pienempien $5,47 \times 4,10$ m ja $4,43 \times 4,10$ m sekä kummankin korkeus n. 3,10 m. Akkunat, jotka ovat aivan liian matalalla, ovat lisäksi kaikki etelään päin, seikka, joka tekee sekä piirtämisen että maalaamisen aurinkoisina päivinä mahdottomaksi, kun valot ja varjot yhtenäen vaihtuvat. Suurimmassa huoneessa on tosin kaksi akkunaa pohjoiseenkin päin, mutta näistä ei pääse kuin niukasti valoa, sillä niitä varjostaa muutaman metrin päässä oleva rakennus. Olisi melkein parasta, että nämä akkunat peitettäisiin, koska piirtäminen huoneessa, jossa on valoa kummaltakin puolelta, on mitä vaikeinta; mutta tällainen akkunoiden peittäminen tekisi taas huoneen siltä puolelta liian pimeäksi. Saman aineen opettamista kolmessa eri huoneessa yhtä aikaa täytyy pitää suurena pedagogisena epäkohtana, koska varsinainen luokkaopetus siten käy ihan mahdottomaksi. Samoin kärsii järjestyksen pito siitä tuntuvasti. Tuskinpa lienee pienin maaseutukoulukaan piirustussaliinsa nähden näin surkeassa asemassa.

Kaiken ylläesitetyn nojalla saa Helsingin suomalaisen realilyseon Kouluneuvosto kunnioittaen anoa, että Koulutoimen Ylihallitus niin pian kuin mahdollista ryhtyisi uudelleen toimiin jo valmiina olevien piirustusten mukaisen lisähuoneuston hankkimiseksi mainitulle oppilaitokselle sekä muutos- ja korjaustöiden toimeenpanemiseksi sen nykyisessä rakennuksessa."

Rakennuskysymyksen lopullinen ratkaisu viipyi tosin vieläkin pitkän ajan, mutta tehty ehdotus sittenkin hyväksyttiin ja asian käsittely edistyi niin, että rakennustyöt voitiin alottaa lokakuussa 1912. Elokuussa 1914 olivat lisärakennus sekä muutos- ja korjaustyöt vanhassa rakennuksessa täysin valmiina.

Rakennustyöt tehtiin tälläkin kerralla urakalla ja tärkeimmät niistä suorittivat rakennusmestarit Vilho Ääri ja Akseli V. Malmi, A. B. Vesijohtoliike O. Y., A. Kiökemeister ja Ojalan sähköliike.

Koulutalon läntisestä puolesta maksettiin 300,000 mk. Lisärakennukseen sekä muutos- ja korjaustöihin siinä käytettiin jonkin verran yli 100,000 mk. Talon itäisestä puolesta maksettiin 170,000 mk. Viimeksi tehdyt lisärakennus-

sekä muutos- ja korjaustyöt maksoivat lähes 400,000 mk. Talon hinta nousee siis noin miljoonaan markkaan.

Kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka ovat tarkoittaneet ajanmukaisen koulutalon hankkimista Realilyseolle, on kannattanut ja niihin tehokkaasti ottanut osaa oppilaitoksemme Kouluneuvosto ja etenkin sen monivuotinen puheenjohtaja, professori Wald. Ruin. Tästä arvokkaasta avusta ja kaikesta muusta kouluamme kohtaan osotetusta, monessa muodossa esiintyneestä ystävällisyydestä pyydän oppilaitoksen puolesta lausua kunnioittavan kiitoksen.

K. Kerppola.

V.

OPETUSHUONEET JA -VÄLINEET.

KIRJASTO.

Koulun ensimmäisenä vaikutus vuonna 1891—92 ei ollut kirjastolla määrärahaa, joka saatiin vasta seuraavana lukuvuotena. Mutta silloinkin aina vuoteen 1897—98 määrärahaa käytettiin yksinomaan oppikirjain ja muiden opetusvälineiden ostoon.

Ensimmäisenä syntyi siis kirjastomme oppikirjaosasto, johonka kirjain vaihdellessa on vuosien vieressä ostettu 134 eri teosta, joiden nidemäärä nousee 3521. Käytössä on nykyään 84 numeroa käsittäen 1832 nidettä. Palauttamatta on jäänyt 70 oppikirjaa.

Oppikirjaosasto jakautuu seuraavasti:

A i n e	Kaikkiaan		Nykyään käytännössä	
	Numeroa	Nidettä	Numeroa	Nidettä
Uskonto	8	193	3	66
Suomi.....	22	317	21	172
Ruotsi.....	18	535	9	216
Venäjä.....	14	431	5	115
Saksa	15	350	9	159
Ranska	9	139	5	40
Englanti	1	7	—	—
Latina.....	3	18	3	18

Aine	Kaikkiaan		Nykyään käytännössä	
	Numeroa	Nidettä	Numeroa	Nidettä
Historia	12	325	9	280
Maantiede	3	136	3	136
Zologia	4	263	1	72
Botaniikka.....	3	166	3	166
Matematiikka	13	437	10	340
Fysiikka.....	5	125	3	52
Laulu	4	79	—	—
	134	3,521	84	1,832

Kirjaston varsinainen osasto, opettajakirjasto, sai alkunsa myöhemmin, sillä vasta lukuvuotena 1898—99 ostettiin siihen ensimmäiset kirjat; tosiaan jo edellisinä vuosina oli koululle tilattu muutamia aikakauskirjoja. Opettajakirjasto käsittää nykyään 992 numeroa tehden 1172 nidettä, aikakauskirjat siihen luettuna. Tämä kirjasto jakautuu seuraavan ryhmiin:

Ryhmä	Numeroa	Nidettä
A. Yleiskirjallisuus.....	130	214
B. Suurtieteet, luonnonoppi sekä teollisuus ja kauppa	77	78
C. Luonnonhistoria, maatalous ja maantiede ..	87	95
D. Lääketiede ja terveydenhoito	139	141
E. Filosofia, kasvatustiede ja taide	196	228
F. Uskonto.....	48	50
G. Lakitiede ja yhteiskuntaoppi	134	135
H. Kielitiede ja kirjallisuus	106	129
I. Historia.....	71	98
K. Urheilu ja musiikki	4	4
	992	1,172

Näistä kirjoista aikakauskirjoja lukuunottamatta on oston kautta hankittu 225 nidettä, joidenka rahallinen arvo on 3481 mk. 10 pen. Suurin osa teoksia on siis saatu lahjoina, pääasiallisesti yliopistolta väitöskirjoja, muutamilta tiedeseuroilta niiden julkaisuja ja Koulutoimen Ylihallitukselta sen jaettavina olevia teoksia sekä yksityisiltä henkilöiltä, joista mainittakoon toht. Fredr. J. Lindström, jolta on saatu 47 nidettä.

Aikakauskirjoja koulun oloaikana on tilattu kaikkiaan 24 eri kappaletta.

1. Kasvatusopin, yhdistyksen aikakausk. (1876) 1896—.
2. Deutsche Zeitschrift für ausländisches Unterrichtswesen (1895—1901).
3. Zeitschrift für lateinlose höhere Schulen 1896—.
4. Valvoja 1897—.
5. Zeitschrift für die Reform der höheren Schulen 1899—.
6. Finsk Tidskrift 1903—.
7. Finnisch-ugrische Forschungen (1904).
8. Nordisk Tidskrift 1904—.
9. Teologinen aikakauskirja 1904—.
10. Euterpe (1905).
11. Die neueren Sprachen (1905—12).
12. Virittäjä 1905—.
13. Yhteiskuntataloudellinen aikakauskirja 1905—.
14. Historiallinen aikakauskirja 1905—.
15. The Graphic (1905).
16. i (1906—07).
17. Tilskueren (1906—07).
18. Aika 1907—.
19. Morgen (1908—09).
20. 1908—.
21. Nord und Süd (1909—14).
22. Dokumente des Fortschritts 1912—.
23. Nya Argus.
24. Kasvatus ja Koulu.

Yllämainituista aikakauskirjoista 15 yhä vielä tulee koululle.

Kirjasto sijaitsi aina vuoden 1913 kevääseen pienehkössä yksi-ikkunaisessa huoneessa, jonka pinta-ala oli noin 10 m² ja hyllyjen pituus 64 metriä, jotenka siinä loppuaikoina vallitsi suuri ahdinko. Viimemainittuna vuonna siirrettiin kirjasto koulutalon uudelle puolelle ja sai se silloin käytettäväkseen melkoista suuremman ja kaikin puolin sopivamman huoneen. Nykyisen kirjastuhuoneen pinta-ala on noin 63 m² ja hyllyjen pituus nousee 192 metriin. Tarpeen vaatiessa voipi sinne vieläkin asettaa uusia hyllyjä, jotenka se vielä monia vuosia täysin täyttää tarketuksensa.

Kirjaston ensimmäisenä hoitajana oli filos. maisteri A. Järvinen sen perustamisesta aina 1 p:ään maalisk. 1898, jolloinka hän erosi koulusta siirtyen kansakoulujen tarkastajaksi. Edellä mainitusta päivästä ja yhä edelleen on kirjastonhoitajana allekirjoittanut.

Pekka Kijanen.

HISTORIA JA MAANTIETEDE.

Kun Suomalainen realilyseo syksyllä 1891 alotti toimintansa, ei sillä ensimmäisenä lukuvuotenaan ollut historian ja maantieteen opetukseen tarvittavaa omaa kartta- ja kuvavälineistöä, koulu kun käytti normaalilyseon opetusvälineitä, jonka suojissa Ratakadun varrella se silloin työskenteli, Mutta seuraavana vuonna siirtyi koulu toimimaan nykyiseen paikkaansa, ja silloin oli luonnollista, että koulu tarvitsi tarpeen mukaisen oman kartta- ja kuva varastonsa. Nämä sijoitettiin aluksi pohjakerroksessa olevaan noin 10 metrin pituiseen ja 6 metrin levyiseen matalahkoon huoneeseen. Kun tätä huonetta myöhemmin tarvittiin aika ajoin etupäässä laulunopetukseen, saivat historian ja maantieteen opetusvälineet tyytyä vaatimattomampaan paikkaan, saman kerroksen käytävään, josta jälleen alkoi muutto, tällä kertaa keskikerroksen käytävän syvennykseen nykyisen uutisrakennuksen aiheuttaman uudestajärjestelyn tähden. Talon valmistuttua nykyiseen kuntoonsa siirrettiin mainitut opetusvälineet niille arvokkaampaan paikkaan, entiseen opettajasuojaan, joka sai luovuttaa tehtävänsä rakennuksen uudella puolella olevalle itseään kaikin puolin tilavammalle ja ajanmukaisemmalle virkaveljelleen.

Nyt käytännössä oleva karttahuone on lähes 9 metrin pituinen ja 6 metrin levyinen, ilmava suoja, joka keskeisen asemansa puolesta hyvin sopii tarkotukseensa. Kuvien säilyttämistä varten hankittiin uusi tarkotuksenmukainen teline, jolle voi sijoittaa verrattain runsaan helposti käsiteltävän kuvavaraston. Koulun kasvaessa on tätä varastoa tasaisesti kartutettu samoinkuin muitakin välineitä. Luetelot osottavat, että koulussa nykyään on historiallisia karttoja 20, enimmäkseen Sprunerin, Kiepertin ja Kampen toimittamia; historiallisia kuvia esihistorialliselta ja vanhalta ajalta 32, keskiajalta 25, uudelta 27, sisältyen näihin ryhmiin myöskin Suomea ja Venäjää koskevat. Useimmat kuvat ovat Cybulskin, Lohmeyerin, Langlin ja Lehmannin sarjoihin kuuluvia.

Maantieteellisten karttain lukumäärä on alun neljänäkymmentä, kuvia n. 90, etupäässä Lehmannin, Hölzelin ja Heiderichin. Senlisäksi tulevat hyvät käsikartastot, fyysillinen maapallo, telluurio ja runsas mineraalikokoelma.

Senjälkeen kun koulutalomme nyt on saatu täysin ajan-

mukaiseen kuntoon ja kartta- sekä kuvavarasto paremmin järjestetyksi, sopii toivoa, että se edelleen täydennettynä ja kartutettuna saa palvella sille tulevaa tärkeää tehtävää opetuksessa.

Väinö Heikkilä.

FYSIIKKA JA KEMIA.

Erityistä huonetta fysiikan ja kemian opetusta varten koululla ei ollut ollenkaan joulukuuhun 1895 saakka, jolloin koulurakennuksen uusi ylimäinen kerros valmistui. Siitä erotettiin osa yläkorridorin huoneeksi, jonka lattia-ala oli $8,9 \times 5,7$ m². Täällä säilytettiin aluksi sekä luonnonhistorialliset kokoelmat että koneet fysiikan ja kemian opetusta varten. Näitten aineitten opetus täytyi tästä syystä enimmäkseen tapahtua luokkahuoneissa, joihin koneet säilytyshuoneesta tuotiin Näissä opetukselle erittäin epäsuotuisissa olosuhteissa kävi täydellinen kemian opetus mahdottomaksi.

Oleellinen parannus tässä asiain tilassa saatiin aikaan vasta silloin, kun luonnonhistorialliset kokoelmat syksyllä 1902 siirrettiin valtion koulua varten ostamaan uuteen taloon ja ennen mainittua huonetta voitiin yksinomaan käyttää fysiikan ja kemian opetusta varten. Huone varustettiin nyt amfiteatterin tapaisesti kohoavilla penkeillä, joitten edessä oli pieni koepöytä kaappeineen ja laatikkoineen. Vetoputki johti pöydästä viereisen huoneen uuniin ja pöytälevyssä olevan putken aukon päälle voitiin asettaa irtonainen lasiseinäinen vetokaappi. Putken sisällä olevan petrolilampun avulla saatiin syntymään tarpeellinen veto. Vetokaapissa voitiin nyt tyydyttävällä tavalla tehdä kemiallisia kokeita ja täydellisempi opetus kemiassa siten panna toimeen. Lisäksi varustettiin huone mustilla kierrekaihtimilla (pimentämistä varten), mustalla taululla sekä kemikaalikaapilla. Aluksi käytettävissä ollut vaihtovirta muutettiin virran muuntajalla suoraksi, mutta kun sittemmin kaupungin sähkölaitoksesta saatiin suora virta, hankittiin toimimelta Max Cohl, Chemnitzistä, sähkötaulu (Schalttafel), jonka avulla saatiin aikaan eri kokeissa tarvittava virran voimakkuus ja jännitys.

Tätä huonetta käytettiin fysiikan ja kemian opetuksessa syksyyn 1914, jolloin koulun uusi lisärakennus valmistui. Siinä on mainittujen aineiden opetusta varten käytettävänä kolme huonetta toisessa kerroksessa, nimittäin opetushuone, kalustuhuone ja niiden välissä työhuone. Näiden lattia-
alat ovat: opetushuoneen $9,8 \times 6,5 \text{ m}^2$, työhuoneen $2,7 \times 6,5 \text{ m}^2$ ja kalustuhuoneen $5,0 \times 6,5 \text{ m}^2$. Valtiolta saatiin 6,200 mk. huoneiden sisustusta varten. Suurin osa tähän kuuluvista esineistä tilattiin toiminimeltä Max Cohl, Chemnitzistä. Opetushuone varustettiin amfiteatterin tapaisesta kohoavilla pulpeteilla, joitten taakse jätettiin niin suuri lattia-ala vapaaksi, että sinne sopi asettaa projektsionikone sekä pöytäkaappi sivukoneita varten. Huoneessa on seuraavat sisustusesineet:

1. 4 m. pitkä Weinholdin mallinen koepöytä.
2. Vesijohtoon ja koepöytään yhdistetty imu- ja tiivistyspumppu Arzbergin ja Zulkowskyn mallin mokaan.
3. Pimennyslaite 4 akkunaa varten kehyksineen ja kierrekoneistoineen.
4. Heliostaatti.
5. Tauluteline, johon kuuluu 2 toisistaan riippumatta liikkuva mustaa taulua, 3 laatikkoa ja 3 kaappia.
6. Heijastusgalvanometri konsolineen.
7. Edelliseen kuuluva asteikkolevy.
8. Kemikaaliokaappi.
9. Vetokaappi, jota voi käyttää sekä opetus- että työhuoneen puolelta.
10. Laboratorioallas.
11. Projektsionikone statiivineen, vastustuksineen ja sähkötauluineen.
12. Projektsionivarjostin.
13. Pöytäkaappi projektsionikoneen sivukoneita varten.
14. Sähkötaulu (Schalttafel).

Projektsionikone on luokan takana ja varjostin, joka on kiinni katossa ja voidaan kääriä kokoon, taulutelineen edessä. Tämän takana on vetokaappi. Vesijohtoputki, kaasujohdotputki ja sähköjohto ovat johdetut lattian alitse koepöytään.

Työhuoneessa on:

1. Työkalukaappi.
2. Vaakakonsoli.
3. Työpöytä vesialtaineen.
4. Pesupöytä ynnä koivausteline.
5. Kaappi kemiallisia koneita varten.

Kalustuhuoneessa on:

1. Lattiakaappi, ja
2. 2 seinäkaappia fysikaalisia koneita varten.
3. 2 pöytää.
4. Kirjahylly.

Pyörillä liikkuvalla pöydällä voidaan koneet siirtää kalustuhuoneesta opetushuoneeseen ja päinvastoin. Pöytä voidaan myöskin asettaa koepöydän jatkoksi.

Jotenkin täydellinen fysikaalinen kalusto hankittiin kouluun v. 1895. Valtiolta saatiin tähän tarkotukseen 2,800 mk. Koneet, yhteensä 129 kpl., tilattiin toiminimeltä Ernecke, Berliinistä. Kokoelmaa on sittemmin täydennetty useilla koneilla, joista mainittakoon: dynamokone ynnä moottori Erneckeltä, „liliput“-kaarilamppu ynnä projektionikone toiminimeltä Krüss, Hampurista, Looserin termoskooppi sivukoneineen Max Cohlilta. Kemian opetusta varten hankittiin v. 1911 tohtori W. Bonsdorffin järjestämät kolme sarjaa kemiallisia koneita ja kemikaalioita. Viimeisinä vuosina on pääasiallisesti kemiallista konekokoelmaa täydennetty.

Nykyään on fysiikan ja kemian opetusvälineitä;

I. Fysikaalisia opetusvälineitä:

- a) Mekaniikan alalta 41 kpl.
- b) Ääniopin „ 10 „
- c) Valo-opin „ 30 „
- d) Lämpöopin „ 13 „
- e) Magnetismin „ 6 „
- f) Sähköopin „ 47 „
- g) Meteorologian „ 3 „

II. Kemiallisia opetusvälineitä:

- a) Kemiallisia koneita 64 kpl.
- b) Kemiallisia aineita 123 „

Albin Bergroth.

LUONNONHISTORIA.

Luonnonhistorian opetussuunnitelma on Realilyseon 25 vuotisen ajanjakson kuluessa ollut monien muutoksien alainen.

Armollinen asetus kesäkuun 30 p:ltä 1891 määräsi, että luonnonhistorista oli opetettava 2 tuntia viikossa luokilla I—III ja 1 tunti viikossa luokilla IV—VII. Mutta jo vuonna 1897 ennenkuin koulu ennätti tulla täysiluokkaiseksi, keskeytettiin näiden aineiden luku yläluokilla ja lukusuunnitelma muutettiin siten, että luonnonhistorialle annettiin 2 tuntia viikossa luokilla I—V. Tätä lukusuunnitelmaa noudatettiin vuoteen 1903, jolloin edellämainittujen aineiden opetus siirrettiin yksinomaan keskiluokille ja määrättiin niille 4 tuntia viikossa luokilla III—IV ja 2 tuntia viikossa luokalla V. Mutta jo vuonna 1906 annettu uusi määräys muutti luonnonhistorian opetuksen jälleen ala- ja keskiluokille ja sääti näille aineille 2 tuntia viikossa luokilla I—III ja 3 tuntia viikossa luokilla IV—V. Tämä muutos on huomioonpantava siinä suhteessa, että luonnonhistorialle nyt annettiin 12 viikkotuntia, aikaisemmin oli koko ajan ollut 10. — Viimeinen muutos luonnonhistorian lukusuunnitelmassa tehtiin v. 1914, jolloin asetus syyskuun 11 p:ltä määräsi, että näitä aineita oli opetettava 2 tuntia viikossa luokilla I—V sekä luonnonhistoriaa ja maantiedettä yhteisesti 1 tunti viikossa luokilla VI—VII.

Luonnollista on, että oppisuunnitelmien vaihdellessa oppiennätyksetkin ovat jonkun verran vaihdelleet. Oppiennätysten erilaisuus johtuu pääasiallisesti siitä, että luonnonhistoriaa on opetettu milloin ala-, keski- ja yläluokilla, milloin taas ala- ja keskiluokilla, milloin yksinomaan keskiluokilla. Näille aineille annettu tuntimäärä ei tähän suuresti-kaan ole vaikuttanut, sillä siinä ei ole tapahtunut suuria eikä useita muutoksia.

Luonnonhistoriallisia kokoelmia ei vasta perustetulla koululla tietystikään ollut. Kuitenkin hankittiin jo toisen lukuvuoden kuluessa muutamia luurankoja, täytettyjä lintuja sekä eläintauluja. Kun Helsingin Realikoulu lakkautettiin, niin sen luonnonhistorialliset kokoelmat siirrettiin Helsingin Suomalaiselle Realilyseolle. Täten saatiin, joskin vanha ja kulunut, kuitenkin välttävä kokoelma. Tätä kokoelmaa ei vuosikausiin voitu sanottavasti kartuttaa tilan ahtauden takia. Niinpä olivat sekä luonnonhistorialliset että fysikaaliset kokoelmat sijoitetut koulun kolmannen kerroksen käytävään lähes 10 vuotta.

Kun valtio v. 1902 osti koululle vapaaherra J. Ph. Palménin perillisiltä viereisen tontin ja puutalon, niin sijoitet-

tiin luonnonhistorialliset kokoelmat tähän rakennukseen, jonka suurinta — noin 6 ½ m pitkää ja noin 6 m leveää — huonetta käytettiin oppisalinä. Vuonna 1912, jolloin puutalo revittiin ja sijalle aloitettiin rakentaa uutta taloa entisen koulutalon jatkoksi, muutettiin luonnonhistorialliset kokoelmat väliaikaisesti rukoussaliin johtavaan käytävään. Tämä väliaikainen tila kesti tällä kertaa vain 2 vuotta, sillä syksyllä 1914 koulutalon valmistuttua muutettiin kokoelmat ja luonnontieteiden opetus sitä varten erikoisesti rakennettuun tilavaan ja kaikin puolin tarkotustaan vastaavaan huoneustoon.

Ei liene oudostuttavaa, että kokoelmat tällaisissa oloissa sekä ahtauden että muuttojen kautta ovat pahasti kuluneet ja siinä määrin viottuneet, että useita opetusvälineitä on Kouluneuvoston pitämässä tarkastuksissa havaittu kelvottomiksi ja sen perusteella poistettu kokoelmista.

Emil Malmberg.

PIIRUSTUS.

Alkuaikoina ei koulullamme ollut mitään erikoista piirustussalia käytettävänä, vaan tapahtui piirustuksenopetus luokahuoneissa. Näin oli asianlaita vv. 1891—1895. Niin kauan kuin oppilaitos oli vielä nuori ja luokat verraten pieniä, saattoi tällainen järjestely käydä joten kuten laatuun. Ajan pitkään kävi se kumminkin — mallien kulettamisen, järjestämisen y. m. vuoksi — yhä hankalammaksi ja erityisen piirustussalin tarve yhä tuntuvammaksi. Kun sitten syksyllä 1895 koulumme ylimmässä kerroksessa saatiin tilava, valoisa suojakuusi — nykyinen VB-luokka — piirustussaliksi, tervehdittiin tätä toimenpidettä suurella tyytyväisyydellä. Silloisen piirustuksenopettajan, taiteilija S. A. Keinäsen aloitteesta hankittiin kalustoksi joukko pieniä pöytiä, joissa oli erityiset laitteet piirustuslautoja varten, sekä selkänöjattomia tuoleja. Tätä huonetta käytettiin piirustuksen opetuksessa aina vuoteen 1902, jolloin se tarvittiin luokahuoneeksi ja jolloin piirustussali siirrettiin viereiseen vanhaan puurakennukseen. Tämä muutto tiesi monessa suhteessa taka-askelta entisestä, sillä puurakennuksessa ei ollut ainakaan niin suurta suojaa, että se olisi yksinään riittänyt



Nykyinen piirustussali.

mainittuun tarkotukseen, vaan oli saman luokan oppilaitten pakko piirustustunneilla istua kolmessa eri huoneessa, joka tietenkään ei ollut haitallisesti vaikuttamatta niin opetukseen kuin järjestyksenkin pitoon. Lisäksi olivat näiden huoneitten pienehköt akkunat etelään päin, joten valaistussuhteetkin olivat jotenkin epäedulliset. — Koulun uutta lisärakennusta valmistettaessa vv. 1912—1914 täytyi sitten piirustuksenopetuksen tapahtua taas luokkahuoneissa, kunnes vihdoinkin syksyllä 1914 sitä varten valmistui ajanmukainen piirustussali mainitun lisärakennuksen ylimmässä kerroksessa. Tosin senkin 5 akkunaa ovat etelään päin, mutta erityisten alhaalta ylöspäin kohoavien kaihtimien avulla voidaan suora auringonvalo vaihtuvine varjoineen saada piirustukselle edullisemmaksi hajavaloksi. Pimeänä vuodenaikana valaistetaan huone voimakkaiden laen vasemmalla puolen sijaitsevien sähkölamppujen avulla.

Varsinaisen piirustussalin, jonka pinta-ala on $12,5 \times 6,5$ m., kalustoksi on hankittu 44 kpl. maisteri R. Westlinin ja allekirjoittaneen keksimiä patentin saaneita piirustuspulpetteja, joiden valmistuksen ja myynnin on ottanut huolek-

seen Koulutarpeiden keskusliike. Lisäksi on salissa kaksinkertainen seinään kiinnitetty liikkuva musta taulu sekä muutamia pylväitä suurempia kipsimalleja varten. Oppilaitten maalausta varten on yhdelle seinälle sijoitettu vesijohto altaineen.

Salin seiniä koristaa joukko värillisiä taideteosjäljennöksiä, jotka on saatu lahjaksi taiteilija Antti Lindeblomilta, sekä entisten oppilaitten maalauksia.

Salin takana olevassa pienemmässä huoneessa — pinta-alaltaan $5,3 \times 6,5$ m. — on kaappi piirustusmallien: kipsivalelmien, maljakoitten, erilaisten talouksesineitten y. m. säilyttämistä varten sekä toinen pienempi, jossa on komeita jokaisen luokan valmiitten piirustusten varalle.

Näin on koulumme piirustuksenkin opetus saanut vihdoin monien vaiheitten perästä oman ajanmukaisen ja pedagogisia vaatimuksia vastaavan tyysijän, joka epäilemättä sekin osaltaan on vaikuttava mainitun aineen opetuksen edistämiseksi ja oppilaitten taiteellisten harrastusten ylläpitämiseksi koulussamme.

Berndt Lagerstam.

LAULU.

Oppilaitoksemme ensi aikoina opetettiin laulua osaksi luokahuoneissa, osaksi myöskin juhlasalin valmistuttua siellä. Sittenkin sisustettiin varsinaisen päärakennuksen kellarikerroksessa muuan suoja taulusaliksi ja ostettiin sinne opetusta varten piano. Tämä huone oli kumminkin monessa suhteessa tarkotukseensa sangen vähäisessä määrässä sopiva: se oli ahdas ja matala ja kun sen lävitse lisäksi kulki suuri joukko koulun lämpöjohtoputkia, kävi ilma siellä varsinkin talvisaikaan melkein sietämättömän kuumaksi ja nopeasti pilaantuneeksi, niin että „saunan“ nimi, jolla se oppilaiden kesken yleensä tunnettiin, oli kylläkin paikallaan. Tästä huolimatta oli pakko työskennellä siinä aina v:teen 1902, jolloin laulunopetuskin sai oman suojansa viereisessä vanhassa puutalossa. Siinä saatiin jotenkuten mukiinmenevä laulusali kahdesta pienemmästä huoneesta poistamalla niiden välinen seinä. Tosin tämäkin sali oli varsinkin akustisessa suhteessa sangen vaatimaton, mutta siihen saatiin kumminkin tyytyä 10 vuotta, kunnes keväällä 1912 puura-

kennus hajotettiin antaakseen tilaa uudelle kiviselle lisärakennukselle, jossa oli myöskin varattu erityinen laulusali. Rakennustyön kestäessä opetettiin laulua taas etupäässä luokkahuoneissa, kunnes syksyllä 1914 päästiin muuttamaan nykyiseen tilavaan ja ilmavaan taulusaliin uuden lisärakennuksen alimmassa kerroksessa. Tämä sali, jonka mitasuhteet ovat 9,8 × 7 m., on sisustettu tavallisen luokkahuoneen malliin. Perällä on permannon poikki ulottuva koroke, jolle on sijoitettu opetusvälineet: pianiino, pieni urkuharmonio ja musta taulu sekä opettajan pöytä. Oppilaita varten on salissa joukko pitkiä pulpetteja kiintonaesine penkkeineen. Kun laulusali on sangen etäällä varsinaisista luokkahuoneista, eivät laulutunnit enään häiritse millään tavoin muitten aineitten opetusta. Täten on vihdoin uuden laulusalin avulla saatu kaikki ne epäkohdat korjatuiksi, jotka vuosikausia haittasivat laulunopetusta koulusamme.

Armas Launis.

VOIMISTELU.

Niinkuin oppilaitoksemme muutkin opetusaineet on myös voimistelu tähänastisessa kehityksessään elänyt sangen vaiherikasta elämää ja ulkonaisiin edellytyksiinsä nähden ainoastaan vähitellen kehittynyt nykyiseen tilaansa.

Kun Suomalainen lyseo yksiluokkaisena reaalilyseona lukuvuonna 1891—92 ensin alotti toimintansa Suomalaisen normaalilyseon silloisessa huoneustossa, mikä sijaitsi Koulu-toimen Ylihallituksen nykyisessä talossa Ratakadun varrella, voimisteltiin myös normaalilyseon pienessä ja matalassa voimistelusalissa. Kun sitte nykyinen koulutalomme keväällä 1892 ostettiin ja koulun tarpeitten mukaan korjattiin, ei siinä kuitenkaan ollut yhtään voimistelua varten kylliksi tilavaa salia, vaan oppilaiden täytyi lukuvuosina 1892—95 voimistella osaksi Suomalaisen tyttökoulun voimistelusalissa Bulevardinkadun varrella, osaksi myös oman koulutalon käytävissä tai sen silloisella, sangen ahtaalla pihamaalla.

Lisärakennus, sisältäen yläkerrassa juhlasalin ja alikerassa voimistelusalin, valmistui keväällä 1895.

Siihen hankittiin 3,000 Smk:n kustannuksella Hietalahden puuseppätehtaasta täydellinen voimistelukalusto, joka siitä lähtien on ollut koulumme käytettävänä. Tilavuu- teensa ja telineitten käytännölliseen sijoitukseen nähden täyttää voimistelusalin nykyajan vaatimukset, mutta se sijaitsee koulurakennuksen pohjoispuolella, minkätähden se aina tulee olemaan pimeä ja kolkko, sillä auringon säteet eivät koskaan pääse suorastaan paistamaan sen ikkunoihin.

Salin yhteydessä olevaan pitkään poikkikäytävään rakennettiin samaan aikaan pienehkö pukuhuone kenkäkaap- pineen koulun eri luokkia varten. Kun koulutalon toinen vielä suurempi lisärakennus kevätlukukaudeksi 1914 val- mistui, saatiin samalla edellämainitun poikkikäytävän alla sijaitsevasta kellarista pieni ja matala, mutta muuten tarko- tuksenmukainen suihkulaitos pukuhuoneineen. Samalla jär- jestettiin myös voimistelusalin telineet uudelleen, niin että lattian koko pinta-ala tarpeen tullessa saadaan vapaaksi.

Joh. Fr. Blomqvist.

VI.

STIPENDIT.

„Helsingin suomalaisen realilyseon Topelius-rahasto“.

Kansallis-Osake-Pankkiin pantiin talletuskonttoku- ranttitilille opettajien välityksellä kootut

4/4 1901	1,010: —
5/5 1905 yksityisen henkilön lahjoittamat	100: —
29/11 1912	12: —

Pankin antaman tiliotteen mukaan oli rahastossa

31/12 1915	Smk. 2,195: 98
------------------	----------------

VII.

KESKIKOULU.

Koulumme vuosikertomuksessa v:lta 1895—96 on eräs kirjoitus päällekirjoituksella „Lyseon viiden alimman luokan päättyvien kurssien tarkoituksesta ja suunnitelmasta” — keskikoulunimitys ei vielä silloin ollut vakiintunut —, jossa allekirjoittaja koettaa selvittää silloin vielä monelle niin outoa kysymystä. Meidän koulummehan, yhdessä Helsingin ruotsalaisen reaalilyseon kanssa, viittoi silloin uria muille keskikouluille päättyvillä oppikursseilla. Kun keväällä 1896 ensi kertaa päästettiin oppilaita ulos 5:nneltä luokalta, oli se merkkitapaus, jonka johdosta annettiin minun tehtäväkseni kyhätä kirjoitus näistä uudenaikaisista koulutyypeistä.

Kaksikymmentä vuotta on jo kulunut siitä, kun tämä kirjoitus julkaistiin. Paljon on jo ehtinyt muuttua siitä ajasta, paljon jäänyt entiselleen, joka vielä kehitystä kaipaa. Lienee kumminkin paikallaan, että tämä ensimmäisen innostuksen tuote vielä uudestaan näkee päivän valon, todistukseksi siitä, mitä silloin toivottiin, mihin silloin pyrittiin.

Kun viimeisinä aikoina oppilastulva oppikouluihimme rupesi paisumaan liian suureksi, nousi pelko, että meillä syntyisi samallinen vaarallinen, viraton, leivätön „kirjallinen köyhälistö”, joka kulttuurimaissa on muuttunut kaikkien tyytymättömien johtajaksi ja yllyttäjäksi. Tämä pelko kasvoi jo niin suureksi, että ryhdyttiin keinoihin estääkseen oppilaita saapumasta oppikouluihimme. Oppikoulumme olivat siis tavallaan ammattikouluja, joiden tuotanto oli pidettävä sopusoinnussa tarpeen kanssa.

Vielä sata vuotta sitte oli yleisenä mielipiteenä, että tuo suuri kansan enemmistö tarvitsi ainoastaan hyvin vähän tietoja. Juopa sivistyneen säädyn ja sivistymättömän säädyn välillä oli oleva suuri. Ja sivistynyt sääty, pelkäämättä liiallista kilpailua ja vertaamatta elintapojaan ja toimeentuloaan tuon suuren joukon synkkään tilaan, vietti surutonta ja hilpeätä elämää. Mutta kansojen enemmistö huokasi tietämättömyyden ja taitamattomuuden synkän taakan alla.

Tämän nyt kohta umpeen kuluvan, paljon kehitetyn, paljon laitetun vuosisatamme kunniaksi on kumminkin luettava, että se yleisen sivistyksen kohottamiseksi on toiminut enemmän kuin mikään vuosisata tätä ennen. Tuo tämän vuosisadan ihana tunnussana „valo kansalle”, on, lähtien pienen Sweitsin kansan keskuudesta, vyörynyt maitten, manterien yli, innostanut, herättänyt sydämiä, mur-

tanut säätyerotuksen ennakkoluulot ja kaikuu nyt kaikkialla sivistyneessä maailmassa valtaavana, vastaan sanomattomana ja kaikkien tunnustamana vaatimuksena.

Meille tuo aate saapui vuosisatamme keskipaikoilla. Niin lukutaitoisessa kansassa, kuin meidän kansamme on, ei aatteen toimeenpanemisessa ollut sanottavampaa vastustusta. Innostuneitten kansanvalistajat rivit yhä taajenivat, käsitys kansanvalistuksen kohottamisesta tuli yhä yleisemmäksi, ja ennen pitkää valtio, kunnat ja yksityiset kilvan perustivat kouluja. Meidän kansakouluverkkomme silmät supistuvat supistumistaan, kunnes yleinen koulupakko, joka vaan on ajan kysymys, kiristää ne niin pieniksi, ett'ei vähäisimmän ja köyhimmän loisenkaan lapsi säily tämän verkon syleilyltä.

Meidän oppineet koulumme ovat kasvattaneet miehiä, jotka ovat olleet kaunistuksena kansallemme, jotka ovat suurta siunausta tuottaneet isänmaallemme. Kansakoulujemme tarkoituksena ei ole kasvattaa tiedemiehiä eikä taideniekkoja, joitten teot loisivat loistoa kansamme maineelle. Mutta onko niiden vaikutus kansamme hyödyksi silti vähemmäksi arvattava? Ei suinkaan. Päinvastoin tuo suuri koulun käynyt valistunut kansalaisryhmä on paljon suurempana takeena siitä, että meidän kansamme pysyy kansojen joukossa, ettei meidänkään vähäinen kansamme ole poistuva historian näyttämöltä jälkeä jättämättä, kuin jos meillä olisi joitakuuta vaikka maailman neroja. Tuotakoon tässä esille vertaus! Missä ovat tuon vanhan, suuresti sivistyneen Egyptin kansan obeliskit, kuvapatsaat ja muut sen sivistyksen hienoimmat ilmestysmuodot? Ne vetelehtivät suurimmaksi osaksi muruiksi murskattuina Niilin sorassa, samalla kuin laveammalle pohjalle lasketut pyramidit seistä töröttävät kumoamattomina todistuksina entisiltä eloisilta ajoilta.

Suomen kansan täytyy myöskin kohottaa pystyyn sellainen rakennus, joka kestää vuosisatojen myrskyt. Se tapahtuu sen kautta, että kansamme sivistys tehdään yleiseksi, ja että sivistyskanta kohotetaan niin korkealle kuin mahdollista. Meidän täytyy laskea lavea pohja, muurata vankka kivijalka. Se on välttämätöntä, jos mieli rakennuksen pystyssä pysyä. Tämä pohja lasketaan yleisen koulupakon kautta. Tälle pohjaperustukselle on nostettava tukevia kerroksia, joitten yläreunoihin sitte liittyy rikkaita kuvakoristeita, aistikkaita pilaripäätyjä ja palatsin katolle ihanoita kuvapatsasryhmiä. — Tällainen, lavealle ja vankalle perustukselle laskettu, tukevilla keskikerroksilla ja aistikkailla kattokoristeilla varustettu, on se Suomen kansan sivistyksen temppeli oleva, joka herättää syrjäisten ihastusta ja kunnioitusta ja joka vie meidän nimemme tulevaisuuteen.

Me olemme jo puhuneet perustuksen laskemisesta, joka vaan odotelee viimeistelyään, me olemme puhuneet niistä suurista kaunistuksista, joita maallamme on ollut sivistyneen säätyimme keskuudessa. Luokaamme nyt silmämme tarkastamaan, millä kannalla keskikerroksia vastaavat kansanluokat meillä sivistykseensä nähden ovat.

Tahdon heti aluksi mainita, minkä sattuvan muistutuksen kuulin eräältä ulkomaalaiselta, joka täällä kaupungissamme oli oleillut muutamia aikoja. Hän lausui ihmeekseen huomanneensa, että täällä

Suomessa näkee oikeastaan vaan kahdenlaisia kasvoja, sivistyneitä ja sivistymättömiä. Hän sanoi voineensa aina erottaa lukeneen säätyläisen esim. alemmasta ammatin harjoittajasta. Saksassa väitti hän tämän olevan mahdotonta useimmissa tapauksissa.

Tämä hänen huomionsa koski etupäässä varsinkin kaupunkimme keski-ikäistä ja vanhempaa väestöä; nuorisossa oli muka vähemmän silmään pistävä tuo erotus.

Tässä on ikävä tosiasia, josta meidän täytyy koetella päästä. Meidän täytyy saada keskikerroksia, jotka no jaavat leveälle lasketulle perustukselle, mutta jotka likentelevät ja kannattavat kattoa! On oleva katkeamaton sarja sivistysasteita, syntyneinä ja kasvaneina toinen toisestaan, niin että ne muodostavat yhden, yhteisen ja sopuisuuden kansalaissivistyksen.

Tämän tällaisen kehityksen aikaansaamiseksi valtiossamme pyrkii lyseon viisi alinta luokkaa päättyneillä kursseilla toimimaan. Rakkaalla lapsella on monta nimeä. Niin tälläkin koululla. Milloin sitä sanotaan porvarikouluksi, joka nimi sentään lienee sopimaton, sillä koulun tarkoitus ei suinkaan ole vaan porvarien kasvattaminen, milloin pohjakouluksi, joka mielestäni muuten sopisi paremmin kansakoulujen nimeksi tässä uudessa oppilaitosten sarjassa, milloin taas keskikouluksi.

Virallisesti puuttuu koululta kumminkin nimi, jonka tähden otsakirjoituksessa on käytetty tuota hankalata „lyseon viisi alinta luokkaa päättyvillä oppikursseilla“.

* *

*

Tämän viisiluokkaisen keskikouluuuden edistäjänä meidän maassamme on ollut Koulutoimen Ylihallituksen jäsen, ylitarkastaja Alexander Streng.

Heti astuttuaan virkaansa Ylihallitukseen, alkoi hän heltämättömällä tarmollaan ajaa lempiaatteittensa toteuttamista koulutoimen alalla. Hänen edellinen elämän työnsä oli omistettu koululle. Monivuotisena opettajana maamme ruotsinkielisessä normaalilyseossa sekä Helsingin alkeisopistossa oli hän perin pohjin tutustunut maamme koulutoimiin ja perusteellisten tutkimusmatkojen kautta ulkomailla oli hän oppinut tuntemaan, mitä hyviä puolia kunkin maan koululaitoksissa oli varteen otettava, puolia, jotka viisaasti sovellettuina meidän omituisiin oloihimme, voivat olla siunaukseksi kansallemme.

Tuo erikoisasema, mikä meidän oppineilla kouluillamme oli, olla ikäänkuin sivistyneen- eli virkaluokan ammattikouluja, oli hänen mielestään epäkohta, jonka poistamiseksi hän, astuttuaan alussa vuotta 1888 Ylihallitukseen, väsymättömästi on vaikuttanut sekä kouluhallituksen jäsenenä että monilla tarkastusmatkoilla, valmistamalla omille aatteilleen jalansijaa sekä opettajiston että kaupunkikuntalaisten kesken. Seurauksena tästä on ollut, että tuo hallituksen tekemä määräys vapaapaikkojen lakkauttamisesta ensimmäisellä luokalla, jonka tarkoituksena oli estää liikanaista oppilastulvaa mei-

dän oppikouluihimme, peruutettiin. Tämä peruutus ei tapahtunut sen takia, että oppilastulva olisi vähennyt tahi vastaisuudessa vähenisi, vaan sentähden että koko meidän oppikoulujemme suunnitelmassa oli tapahtunut muutos. Keskikoulun aate, jonka tarkoituksena on kasvattaa sivistyneitä kansalaisia kaikille mahdollisille elämän urille, oli otettu kouluohjelmaan. Tämä muodolliselta kannalta katsottuna vähäpätöinen peruutus sisältää kumminkin täydellisen mullituksen itse katsantokannassa.

Olipa tässä vanhassa oppineiden koulujen järjestelmässä epäkoh-tia muitakin, jotka eivät voineet olla herättämättä niin käytännöllisen koulumiehen huomiota, kuin ylitarkastaja Streng on.

Tilastollisten laskujen avulla oli päästy selville siitä ikävästä tosi-asiasta, että tavattoman suuri prosenttiluku kaikista niistä oppilaista, jotka ovat kirjoittautuneet ensimmäiselle luokalle, jättävät lukunsa kesken, ennenkuin ovat ehtineet päämaaliinsa, ennenkuin ovat saaneet päästötodistuksen Yliopistoon. Tämä taipaleella väsyneitten luku on ollut hämmästyttävän suuri, keskimäärin yli 50 %. Onpa laskettu, että muutamien vuosien tulokkaista valtiokouluihimme ainoastaan yksi kolmannes on jaksanut kiivetä latvaan saakka. Kaksi kolmannesta on haihtunut maailmaan pettynein toivein, typeryyden tahi saamattomuuden tahra maineessaan ja hyvin hajanaisin tiedoin.

Onhan luonnollistakin, että niin on täytynyt käydä. Kahdeksan vuoden koulussa olo, ennenkuin päähän pääsee, on todellakin taival, jota ei jokainen poikanen näy jaksavan kunnialla suorittaa loppuun. Onhan myöskin mahdotonta monessa tapauksessa sanoa, josko kymmenvuotias poikanen on luotu tieteelliselle tahi käytöllisille aloille. Kykyjen ja ominaisuuksien esille puhkeaminen tapahtuu useimmissa tapauksissa vasta myöhemmin. Mutta se pienokainen, joka kerran oli istunut lyseomme ensimmäiselle luokalle, hän oli leimattu ylioppilasiduksi, olkoonpa, että hänen juurensa olisivat paljon paremmin höystyneet hyvästi hoidetussa potattipellossa, kuin Parnasson viileillä kunnailta.

Toinen seikka, joka myöskin tässä välillä uupumisessa on usein ollut vaikuttamassa, on ollut monen perheen epävakainen taloudellinen asema. Isän kuolema on usein temmannut pojan pois kalliilta oppiuralta hakemaan käytöllisiltä aloilta varhemmin saavutettua toimeentuloa. Meidän työmiesperheitemme kyky antaa lapsilleen korkeampaa sivistystä riippuu sitä paitsi vielä yleisistä varallisuussuhteista eri vuosina.

Paitsi sitä painajaista, mikä sellaisella oppilaalla on, joka yhdestä tahi toisesta syystä on ollut pakotettuna jättämään koulunkäyntinsä, on hänellä vielä se häntä, että se oppi, minkä hän on saanut pitemmällä tahi lyhemmällä koulunkäyntijallaan, on sittenkin vaan osa kokonaisuudesta, joka vasta saavutetaan kahdeksannelta luokalta päästessä. Useimmissa aineissa on hän päässyt joko vaan aivan alkuun, keskipalkoille tahi paraimmassa tapauksessa loppupuolille; päähän hän pääsee vasta sitte kuin on kulkenut luokat loppuun. Hän voi tehdä hyvästi selkoa vanhan ja keskiajan historiasta, mutta uudemmassa ajasta ja oman maan historiasta hänellä ei ole minkään-

laista käsitystä. Niin voi oppilas erotessaan kyllä tuntea nisäkkäät ja linnut aivan tarkkaan, mutta alemmasta eläinkunnasta hän ei tiedä, ei pölähtävätä.

Nämät epäkohdat poistuvat keskikoululaitoksen kautta.

Tuo pitkä, mäkinen holliväli, jossa niin moni matkamies ennen uupui, on nyt saanut majatalon, noin keskivälissä. Tänne saavuttuaan voi matkailija, jos hänellä siihen voimia on, jatkaa tuohon vanhaan majataloon, joka sijaitsee vuoristoilla mäkien ja jyrkenteiden takana, mutta josta on ihana ja lavea näkyala, tahi poiketa kulkemaan muita teitä viljavia laaksoja ja tasaisia kankaita pitkin. Jos kohta muutamista tämäkin ensimmäinen holliväli kysyy kovia ponnistuksia, niin majatalon läheisyys kumminkin on omiaan karkaisemaan tahtoa ja eläyttämään uupuneita voimia. Eikähän matkakustannuksetkaan tähän ensimmäiseen majataloon nouse samoihin, kuin tuonne korkealla olevaan majataloon, jonne sitä paitsi vielä suuremmassa määrässä tarvitaan lujat ajoneuvot ja rikkaat varustukset.

Keskikoulun viidenneltä luokalta päästötodistuksen saanut on kaikissa aineissa suorittanut päättyneen oppijakson. Erottuaan koulusta mennäkseen maailmaan on hän kaikista luetuista aineista saanut kokonaiskuvan. Tämä kuva tietysti ei voi olla yhtä rikas ja mehevä kuin sillä, joka on lukenut kahdeksan vuotta, mutta se on kumminkin kokonaiskuva, jommoista muista lyseoista kesken eronneilla ei ole.

Kuinka tärkeä tällöinen kokonaiskuvan antaminen nuorukaisille kasvatustieteellisesti kannalta on, sen kaikki opetustoimeen perehtyneet tietävät. Opetuksen tarkoituksenaan juuri on mitä monipuolisimman harrastuksen herättäminen oppilaassa. Mikäs taas enemmän herättää harrastusta, kuin se seikka, että on pääpiirteissään selvä kuva jostakin asiasta ja sittemmin pitkin ikäänsä joko kokemuksen tahi lukujen kautta saa erikoistietoja, jotka väkisuurin vaativat itselleen sijaa tuon kuvan puitteitten sisällä, jotka pakottavat ihmistä käyttämään lajittelukykyään, pakottavat yhdistämään yhtäläiset ja erottamaan erilaiset. Jo pelkkä uteliaisuus saa täten varustetun ihmisen henkiseen työhön. — Jos taas aineen rajoja emme tunne, niin yksityisseikkain järjestäminen ja vertaaminen toisiinsa käyvät mahdottomiksi, niinkuin työnjohtajalle rakennuksen rakentaminen ilman piirustuksia.

Niinpä keskikouluissa saadaan uskonnossa lyhykäinen kuvaus kirkkohistoriallisista tapauksista ja dogmatiikan pääkohdista sen lisäksi, mitä muutoin vaaditaan koulua käyviltä uskontomme perustotuuksien tietämistä; historiassa on niin hyvin yleinen historia, kuin myöskin kotimaan historia läpi käytävät; luonnontieteessä tutustutaan sekä zologian ja botanikan että myöskin fysikan tärkeimpiin ilmiöihin; kielissä koetetaan evästää oppilaita sanavarastoilla etupäässä käytöllisen elämän aloilta ja harjoittaa heitä vieraan kielien tajuamiseen ja käyttämiseen. Mainitsemista ansaitsee myöskin eräs aine, jota ei tähän asti ole tavattu meidän yleistä sivistystä edistävissä kouluissamme. Tarkoitan kirjanpitoa, jonka suuri merkitys jokapäiväisessä elämässä on tunnustettu tosiseikka.

Kielten oppimisen sivistyttävästä vaikutuksesta voi olla eräviä mielipiteitä. Meidän maassamme ei kumminkaan saada koulu-

ohjelmaa kokoon vähemmällä koin kolmella kielellä, jotka eivät lukeudu maailman suuriin kulttuurikieliin. — Moiseista painajaisesta eivät muiden kansojen koululaitokset tiedä mitään. — Tähän itsestevästi liittyvät etevimmät kulttuurikielet. Helsingin reallilyseoit-ten keskikouluissa on kielillä seuraava tuntimäärä viikossa: ensimmäisellä 12, toisella 11, kolmannella 13, neljännellä 13, viidennellä 11. Voitto sentään kallistuu muitten aineitten puolelle, vaikka kohta tämä voitto saisi olla vieläkin täydellisempi.

Päästyään keskikoulusta on nuorukainen joutunut tienhaaraan, josta on viittoja monelle ilman suunnalle. Kaikkia viittoja ei ole vielä nyt ehditty pystyttää, sillä useimmat tiet ovat uusia tahi ovat parasta aikaa tekeillä. Vanhin tie, jossa on kauas näkyvä viitta, osottaa Yliopistoa kohti. Sitä arvatenkin vielä kauan vahvasti kuletaan, sillä vanha tie, joka on kova, ja jossa melkein joka askeleella tietää tapaavansa tuttuja, kuuluisiksi tulleita seutuja, vetää vastustamattomasti luokseen. Mutta jahka päästään tietämään, että uudempiakin teitä sopii kulkea, ett'ei niissä raitio enää ole pehmyttä ja raskasta, etteivät taipaleet ole talottomia ja kolkkoja korpi- ja suomalaisemia, ja että majatalot ovat siistiä ja mukavia, niin varmaan nämät uudemminkin tiet houkuttelevat yhtä suuren matkailijajoukon luokseen, kuin tuo monisatavuotinen Yliopisto. Nämät uudemmat tiet rakennetaan viemään maamme moniin ammattikouluihin, jotka tähän asti ovat saaneet ottaa vastaan oppilaita mitä erilaisimmilla pohjatiedoilla, ja josta seikasta on ollut suuri haitta näitten oppilaitosten menestymiselle. Että tulos ammattikoulujen toiminnasta olisi vallan toinen, jos sisäänpääsyvaatimukseksi määrättäisiin suoritettu kurssi maamme keskikouluissa, on itsestään selvä.

On ollut asialle eduksi, että keskikouluaatteen edistäjänä on ollut jäsen itse Kouluhallituksesta, sillä se on antanut erinomaista vauhtia koulujen syntymiselle. Siten on päästy noista kituvista ja vaivaloisista koetusvuosista ilman valtion apua ja kannatusta. On päästy rukoilemasta yleisön armoa, johon uusia aatteita toimeenpantaessa meillä niin usein käännytään ja joka siis usein joutu uskovalle koetukselle. Harvasta asiasta onkaan suuri yleisö niin tietämätön, kuin juuri tästä, sitä kun esim. meidän sanomakirjallisuudessa niin perin vähän on kosketeltu.

Sitä oudompaa on nähdä, että kouluja on noussut kun sieniiä maasta. Ehtimiseen saapuu kaupunkikunnistamme pyyntöjä saada perustaa keskikouluja paikkakunnilleen. Siihen kai on synnä aatteen järkipäisyys ja sen herättäjän tavaton tarmo lempiaatteen toteuttamisessa. Yleinen mielipide on siis kaikessa hiljaisuudessa kallistunut tämän aatteen puolelle. Valaisevana esimerkkinä siitä täällä Helsingissä on se tavaton oppilastulva, joka uhkaa ahtaa täpö täyteen tämän meidän uuden, avaran koulurakennuksemme. Samoin on tunnettu, että maamme muissakin keskikouluissa on lukuisasti oppilaita.

Vuonna 1891 perustettiin ensimmäiset reallilyseot keskikouluohjelman mukaan, yksi Viipuriin ja kaksi, suomalainen ja ruotsalainen, Helsinkiin. Parin vuoden päästä muutettiin kaikki maamme reallilyseot saman mallin, jos kohta hiukan eriävän opetuskaavan,

mukaan. Kaupunkikuntain perustamia saman mallin mukaisia viisi-luokkaisia keskikouluja on jo neljässä kaupungissa ja yhtä monesta on hakemuksia koulujen perustamisesta tehty.

Kuta useampia näitä kouluja syntyy, kuta suurempi se nuorukaisparvi on, joka niistä aina joka vuosi lehahtaa lentoon, sitä suuremmalla toivolla voi kansamme katsoa tulevaisuuttaan kohti. Suuren kansalaisryhmän sivistyskanta, joka tähän asti usein on ollut valitettavan alhainen ja siis muun muassa edesauttanut muukalaisien asettumista maahamme, saadaan tuntuvasti kohonemaan. Meidän sivistyneen säätyimme lukumäärä on suuresti enenevä. Suomen toivo lasketaan paljon useammille hartioille kuin tähän asti, jolloin sen kantamista ainoastaan akademinen nuoriso on pitänyt erikoisoikeutenaan ja erikoisvelvollisuutena. Tuo suuri juopa sivistyneen ja sivistymättömän, lukeneen ja vähän lukeneen välillä loudaan umpeen. Meidän täytyy päästä niin kauas, että jokaisen Suomen kansalaisen kasvoista loistaa utteran henkisen työn jalostava ilme ja että valistunut mielipide maassamme on suuren enemmistön mielipide.

Tällaisen tulevaisuuden päämäärän saavuttamiseksi auttakoot osaltaan maamme yhä lisääntyvät keskikoulut!

Niinkuin ylläolevasta voi huomata, oli „startti” hyvä ja voimakas. Se lupasi loistavaa voittoa. Vauhti kumminkin heikkeni keskitaipaleella. Syyt tähän masentumiseen jääkööt tässä yhteydessä koskettelematta. Nykyään valmistaututaan „spurttiin”, nyt 25:n vuoden perästä.

Ikävällä vaan täytyy mainita, että keskikoulusta päässeitten oppilaitten pätevyys esim. valtionvirkoihin ei ole tarkemmin ollut määrätty. Ja vielä ikävämpää on ollut, että sitä tällä ajalla on koetettu supistaa kohtaamatta minkäänlaista vastustusta asianomaisten taholta.

Tämän kirjoittajalla on ollut tilaisuus vuonna 1908 asetetun koulukomitean jäsenenä vetää kortensa nuoruuden innolla omistamansa koulumuodon voittoon saattamiseksi. Samalla on minulla ollut ilo nähdä, että Koulutoimen Ylihallitus on periaatteessa asettunut sille kannalle, jota minä vastalauseessani komitean mietintöön koetin tukea, nimittäin että kaikissa valtion lyseoissa 5 alinta luokkaa muodostaisivat keskikoulun päättyvillä oppikursseilla. Ylihallituksen ehdotus senaatissa muuttui sikäli, että neljä klassillista lyseota ja yksi linja molemmissa normaalilyseoissa jäi vanhalle kannalle, päättyvillä kursseilla vasta 8:lla luokalla. Itse keskikouluuute on kumminkin loistavasti päässyt voitolle. Nämät muutamat klassilliset lyseot ovat vain murusia muinoin rikkaan miehen pöydältä, niiden mielen hyvikkeeksi, jotka klassillisessa kirjallisuudessa näkevät järjen ja maun ainoat ohjeet.

Ernst Lampén.



ALEXANDER STRENG.

Sanotaan: „työmies on työnsä näköinen”. Rääpäälillä on oma tyyppinsä, suutarilla omansa. Papin erottaa maallikosta, opettajan usein muista virkamiehistä. Ainakin ennen muinoin sanottiin opettajan olleen tuollaisen hajamielisen kirjatoukan, joka eli omilla maailmoissaan, kulki omanlaisissa pukimissaan ja puheli omia kuivia juttujaan. Tätä tyyppiä sanottiin „klassilliseksi”, sentähden että vanhaan aikaan koulussa melkein yksinomaan harjotettiin klassillisia lukuja.

Streng ei ollut „klassillisen” näköinen. Hänen tapansa oli salonkimiehen, hänen pukunsa viimeistä muotia, hänen kravattinsa helakoita ja liehuvia, Parisin bulevardeilta ostetut, joku pienempi jalokivi tuikki milloin mistäkin, kravattista, etusesta tahi mansetista. Hän oli aina muodinmukainen, uskaltaisiko sanoa hieman keikarimainen, hän puhui mielellään ranskankieltä, vieroi saksankieltä, mutta ennen kaikkea hän ahdisteli „klassillisia” kieliä — Suomen kansan oppikouluissa. Hän oli „moderni” kiireestä kantapäähän, sysäsi klassilliset kielet yhä ylemmäksi koulujemme luokka-asteikolla, suurimmaksi suruksi ja päänpuistikseksi niille monille klassillisille opettajille, jotka näitten kielten tutkimuksista olivat löytäneet suurimman kirjallisen nautintonsa.

Streng oli vanhaa suomalaista virkamiessukua. Mutta suomalaisen näköinen hän ei ollut rahtuakaan. Hänen suoniinsa oli tipahnut mustan kansan verta. Hänen tukkansa oli musta, viiksensä samoin, mustissa silmissään oli etelämaalaisen väikettä. Hänen luonteensa ei ollut suomalaista; se oli kiihkeää, intohimoista, aito kolerikon luonnetta. Streng ei ollut työmies, joka oli työnsä näköinen; hän oli pikemminkin suruttoman taiteilijan kuin totisen pedagogin näköinen.

Streng oli mallikelpoinen opettaja, oikea normaalilyseon mies. Hän opetti matematiikkaa ja teki tehtävänsä erittäin loisteliaasti. Opetuksensa muodollinen puoli herätti suurinta ihailua. Hänen luentonsa olivat aina nuhteettomia, ne olivat huolellisesti järjestetyt, huolellisesti jaotellut ja siroasti suoritettut. Monet geometriset suuruudet kuten paralellipedit y. m. muodostuivat hänen käsissään täysin tajuttaviksi ja nautittaviksi kuvioiksi. Hänen todistelunsa olivat kiehtovia, selviä ja aukottomia kuin joku Straussin valssi, jota Alexander Streng yhtä paljon ihaili kuin osasi nuhteettomasti pianolla soittaa.

Mutta ankara tämä siro opettaja oli. Henkeään pidättämällä täytyi oppilaitten kuunnella tämän jääkylmän aineen ikuisia totuuksia, henkeään pidättämällä kuten muinoin lapsena ollessaan satuja. Ja oppilaat osasivatkin erottaa, vaikkapa unissaan, kaikki erisärmäiset kuvat ja kulmat, kaikki eriasteen ekvatsioonit, vetelivät helpoudella neliöjuuria ja olivat perillä logaritmeista, joilla kaikilla matemaatikko pyrkii valaisemaan meidän luonnostaan niin soaistua järkeämme. Todistukseksi siitä, minkä aran kunnioituksen hän oli polttanut oppilaittensa mieliin, mainittakoon, että eräs kuuluisa maalari, entinen oppilas kymmenen vuotta sitten, joutui hänen kanssaan keskustelemaan Suomen maalaustaiteesta. Taidemaalaria vaivasi yhä edelleen vastustamaton „skakkus“. Hän ei uskaltanut lausua yhtään arvostelua. Vihdoin sopersi hän: „Edelfeltin maalaamat Ruokolahden eukot ovat hänen paras ennätyksensä“ ... Suu meni lukkoon, ja hän odotti vaan, että Streng lausuisi sirolla korostuksellaan:

— To-dis-tus?

Streng oli alkanut opettajauransa vasta perustetussa Helsingin ruotsalaisessa normaalilyseossa tuntiopettajana. Mutta saadakseen paremman toimeentulon haki hän ja saikin vuonna 1874 lehtorin viran Kuopion lyseossa. Silloin ryhtyi normaalilyseon opettajakunta toimiin kiinnittäkseen Strengin normaalilyseoon, josta häntä, perin oivallisena opettajana, ei tahdottu päästää pois. Asia saatiinkin järjestetyksi siten, että Strengille perustettiin normaalilyseon erityinen lehtorin virka.

Tuli sitten avonaiseksi matemaatillisten tieteitten ylitarkastajan virka Kouluylivaltiossa. Myöskin Streng oli pyrkijöitten joukossa, vaikka ei suinkaan ijältään, ei kokemukseltaan eikä tieteellisiltä ansioiltaan etevin. Mutta silloin tapahtui se ihme, että hän nimitettiin virkaan v. 1888. Se oli sitäkin ihmeellisempää, kun se tapahtui silloisen kirkollisviraston päällikön, Z. Yrjö-Koskisen toimesta, suomalaisen puolueen johtajan, jonka puolueen kasvatusopillisena omanatuntona Z. J. Cleve oli ollut, mies, jonka mainetta pai-

naa se pedagoginen hirmutyö, että hän 1870-luvulla sai aikaan opetussuunnitelman, jonka mukaan lyseoitten I:sellä luokalla opetettiin 10 tuntia viikossa latinan kielioppia Suomen silloisille, täysin viattomille poika paroille. Ja hän uskalsi nimittää tämän „modernin parisilaisen“, klassillisten kielten vihaajan, vaikutusvaltaiseen virkaan, puoluetovereistaan välittämättä! Se, mielestäni, todistaa kaukonäköisyyttä ja yleensä puolueettomuutta tässä lahjakkaassa valtiomieheessä.

Kaikki ne syyt, mitkä lienevät vaikuttaneet tähän vaaliin, ovat vielä salassa. Yksi sentään pistää esille.

Tähän aikaan pelättiin suuresti niin sanotun „kirjallisen köyhälistön“ syntymistä maahamme, t. s. pelättiin, että kaikki ylioppilaisiksi päässeet nuorukaiset eivät saisi toimeentuloaan valtion viroissa, vaan jäisivät toimeettomina ja katkeroituneina mahdollisesti vaaralliseksi aineistoksi yhteiskuntaan. Koetettiin montakin keinoa tällaisen köyhälistön syntymisen ehkäisemiseksi. Yksi keino oli lakkauttaa vapaapaikat valtiokoulujen ensimmäiseltä luokalta, jotta edes kaikkein köyhimmät lapset jäisivät oppikouluista pois. Mutta ei mikään tuntunut auttavan. Oppilaita tulvi yhä vaan kouluihin, ja yksityiskouluja syntyi toinen toisensa perästä.

Oli koitettu 1870-luvulla perustaa erityisiä reaalikouluja niitä varten, jotka halusivat käytöillisille aloille. Mutta ne eivät tyydyttäneet yleisön vaatimuksia. Ne lakkautettiin vuonna 1883, ja sijalle perustettiin alkeiskouluja. Mutta yhtä huonolla menestyksellä. Yhä yleisemmin ruvettiin vaatimaan 5 luokkaista pohjakouluja päättyvillä oppikursseilla, josta sitte oppilaat saisivat erota joko jatkaakseen lukujaan lyseoitten yläluokilla tahi ammattikouluissa tahi antautuakseen käytöillisille aloille.

Luultiin, että tällaisen koulujärjestelmän avulla saataisiin uhkaava vaara torjutuksi. Sitä mieltä oli kirkollistoimituskunnan päällikkökin, senaatori Z. Yrjö-Koskinen. Kun hän hyvin tunsivat lehtori Strengin mielipiteet tässä kysymyksessä, ryhtyi hän kaikella tarmolla puolustamaan häntä ylitarkastajan virkaan.

Vaali ei osunutkaan väärään henkilöön. Koko tulisella tarmollaan ryhtyi Streng heti keskikouluuataetta ajamaan. Jo heti ensimmäisenä vuotenaan Ylihallituksessa tarjoutui hänelle oivallinen tilaisuus siihen. Koska kysymys, jota silloin pohdittiin, sai ratkaisun, jonka kautta koulumme tuli perustetuksi, tahdon sitä hiukan laavammin selvittää.

Kun nuo lyhytikäiset reaalikoulut vuonna 1883 lakkautettiin, jäi kumminkin vielä yksi toimimaan, nimittäin Helsingin ruotsalainen reaalikoulu. — Helsingissä oli silloin seuraavat valtion lyseot: ruotsa-

lainen normaalilyseo, ruotsalainen reaalilyseo, perustettu v. 1871 aivan omituisine lukusuunnitelmineen ja tarkoituksineen, sekä ruotsalainen reaalikoulu. — Jo alussa vuotta 1884 pyytää reaalikoulun rehtori, M. Brenner, että koulu laajennettaisiin 6 luokkaiseksi, jotta kurssit ehdittäisiin hyvästi läpikäydä ja oppilaat voisivat päästä polyteknilliseen opistoon. Tätä reaalikoulua pitikin rehtori kansakoulujen ja polyteknillisen opiston välikouluna. Kouluneuvostojen suosituksilla saapui pyyntö senaattiin. Mutta senaatti kääntyi kuvernöörin kautta Helsingin kaupunginvaltuuston puoleen kysymyksillä: onko mainittu koulu tarpeen vaatima; tahtoiko kaupunki ottaa koulun haltuunsa valtion avustuksella; jos koulu pidetään tarpeellisenä, eikö kaupungin kustannuksella samanlainen koulu olisi perustettava kaupungin suomenkieliselle väestölle. — Tässä siis ensikerran lausutaan koulumme syntysanat. Ei tarvitse epäillä, että ne lähtivät senaattori Yrjö-Koskisen aloitteesta.

Kaupunginvaltuusmiesten vastaus oli laaja ja seikkaperäinen. Koulun lopettaminen olisi heidän mielestään suuri vahinko kaupungille. Mutta polyteknillisen opiston valmistuskouluksi he eivät sitä tahtoneet, sillä polyteknikumihan voi korottaa sisäänpääsyaatimuksensa tuon tuostakin, jolloin reaalikoulua tulisi yhä jatkaa, joten lopulta ei olisi eroa reaalikoulun ja reaalilyseon välillä. Kaupunginvaltuusmiehet eivät tahtoneet tyytyä uusien v. 1883 määrättyjen alkeiskoulujenkaan ohjelmaan, pyysivät enemmän matematiikkaa, piirustusta sekä kirjanpitoa. He tahtoivat koulun neliluokkaiseksi, joka jatkaisi täydellisen kansakoulun pohjalta, ja joka saisi käytännöllisiin toimiin antautuville oppilaille sovelletun päättyvän oppijakson. He vetoavat voimakkaasti siihen koulu-muotoon, mikä Viipurissa jo oli olemassa armollisen kirjeen kautta v:lta 1886, jonka kautta viisiluokkainen alkeiskoulu päättyvine oppikurssineen oli perustetta ja josta koulusta oli mahdollisuus päästä kauppaopistoon. Kaupungin valtuusmiehet pitivät „erittäin suotavana”, että samanlainen suomalainenkin koulu perustettaisiin.

Kuvernööri kirjeessään v:lta 1888. 14. 4 yhtyi täydellisesti valtuusmiesten ehdotuksiin.

Nyt vaati senaatti lausuntoa Koulutoimen Ylihallitukselta sekä täydellisiä ehdotuksia kahdelle alkeiskoululle Helsingissä Viipurin alkeiskoulun mallin mukaan.

Ylihallitus ehdottaa 30. 3. 1889 kahta porvarikoulua Helsinkiin ja yhtä Viipuriin, jonka lisäksi, osaksi kaupungin kustannuksella, 3-luokkainen jatkokoulu perustettaisiin Viipuriin.

Suomalaisen normaalilyseon rehtori J. G. Geitlin — suomalainen normaalilyseo oli maanpaostaan Hämeenlinnaan jälleen v. 1887

muutettu Helsinkiin — oli ehdottanut vuoden 1883:n asetuksen mukaista reaalilyseota perustettavaksi Helsinkiin, mutta Ylihallitus tahtoi odottaa, kunnes saataisiin kokea, minkä vaikutuksen uusi suomalainen alkeiskoulu, korotetut lukukausimaksut sekä vapaapaikkojen supistaminen vaikuttaisi suomalaisen normaalilyseon ylitsevuotavaan oppilastulvaan.

Nyt astuu nuori ylitarkastaja Alexander Streng esille, merkitsee pöytäkirjaan eriävän mielipiteensä ja lausuu siinä voimakkaasti ajatuksensa siitä, miten tässä hapuilevassa ja sotkuisessa kysymyksessä on meneteltävä. Hänellä on ohjelma selvillä. — Niitähän on paljon ihmisiä, joilla on rohkeat ohjelmat selvillä, mutta harvoille on suotu ilo nähdä ne toteutettuina. — Strengille se suotiin.

Hän sanoo jyrkästi, että ei saa jättää Viipurin kunnan päätöksestä riippuvaksi, josko se aikoo perustaa jatkoloukkia keskikoululle vai ei, vaan valtion tulee ne kustantaa ja ylläpitää. Jollei niitä perusteta, tulee koulu kitumaan oppilaitten puutetta. Sitten hän selvittää laveasti keskikoulun tarkotusta ja vaatii keskikoulusta päässeille samoja etuja asevelvollisuuteen nähden kuin niille, jotka ovat suorittaneet koko lyseon kurssin.

Mitä Helsingin kouluihin tulee, ehdottaa hän, että reaalikoulu lakkautetaan, ja että ruotsalainen reaalilyseo asteettain muodostetaan samoilla perusteilla keskikouluun mukaisesti järjestetyksi täydelliseksi reaalilyseoksi, sekä että suomalainen reaalilyseo jo syksystä 1889 alkaisi toimintansa.

Ja juuri tämän ohjelman mukaan kävikin. — Meidän lyseomme tosin alkoi vaikutuksensa vasta kaksi vuotta myöhemmin.

Taloudellisista syistä hän ehdotti, että koulumme kolme ylintä luokkaa järjestettäisiin väliaikaiselle kannalle.

Senaattori Yrjö-Koskinen näkyi täydelleen hyväksyneen Strengin ohjelman. Hänkin eräässä promemoriassaan samalta vuodelta lausuu, että ei yläluokkien perustamista voi jättää kaupungin huostaan, sillä kunta tarvitsee etupäässä keskikoulua eikä kymnaasiosastoa. Senaatin asettama valiokunta myöskin taipui aivan samalle kannalle. Vielä siinä asetuksessa tammikuulta 1891, jonka määräyksen mukaan koulumme perustettiin, on kolme ylintä luokkaa ajateltu väliaikaisiksi, mutta uudessa kirjeessä myöhemmin samalta vuodelta on tämäkin rajoitus poisjätetty.

Streng oli siis päässyt voitolle tässä kiistassa. Hänellä oli kirkollistoimituskunnan päällikkö puolellaan, ja hän lähti pitkällisille ja laveille tarkastusmatkoille ympäri maamme, joilla matkoilla hän harjotti kiihkeää propagandaa lempiaatteensa puolesta. Uusia keskikouluja perustettiin ja jo vaikuttavissa kouluissa muutettiin

5 alinta luokkaa keskikoulun mallin mukaisiksi. Hänen vaikutuksensa asiain menoon oli ratkaiseva, sillä, joskin eri mieliä ylihallituksessa syntyi, peri hän voiton senaatissa.

Tämä koleerinen ylitarkastaja ei ainoastaan valvonut matematiikan opetusta, vaan kaikkia muitakin aineita hän kuunteli, antoi neuvoja ja muistutuksia opettajille, varsinkin kielten opettajille. Kielten opetustavoista hänellä oli omat mielipiteensä. Näissä toimis- saan ei häntä kainous vaivannut.

Meidän kouluamme nähden hänellä oli erityinen tehtävä. Ylitarkastaja Streng oli saanut valtuuden valvoa opetusta ja järjestystä koulussamme epämääräiseksi ajaksi. Ei voi sanoa että hän olisi laiminlyönyt tätä valvomisoikeuttaan. Milloin hän vaan oleili pääkaupungissa, kävi hän myöskin koulussamme. Hän rakasti kouluamme ylitse kaikkia kappaleita. Hän arvosteli korkealle sen opettajavoimia, ja koulumme oppilaat olivat hänestä siivoimmat ja nerokkaimmat koko Suomessa. Yksinpä heidän pukunsa olivat siistimmät kuin muilla koululaisilla, joka opettajakunnan mielestä sentään oli jonkunlainen näköhäiriö, ylitsepulpuavan rakkauden aiheuttama. Niinkuin vanha, toimesta erotettu sotaratsu, kun kuulee skvadroonan torven soivan, ei malta olla asettumatta riviin, niin ylitarkastaja Strengkin, onnistunut, intohimoinen entinen opettaja, ei aina jaksanut kuunnella opettajan opetusta sekottumatta leikkiin. Hän hypähti tuoiltaan, tarttui liitupalaseen ja piirusteli romboideja taululle, joitten salatulta ominaisuuksia sitte loistavasti selitteli.

Niin, rakkaus tehtävänsä, sekä opettajana että tarkastajana, se oli se ominaisuus, joka Strengissä oli suurinta ja arvokkainta. En ole tavannut toista pedagogia, joka niin lannistumattomalla innolla, lämmöllä ja hellyydellä olisi tehnyt tehtävänsä, kuin Streng. Eipä hänen seurassaan muut asiat päässeet kuuluviinkään kuin koulua koskevat. Niissä hänen ajatuksensa pyörivät, niistä hänen suunsa puhui.

Ei niin, että Streng olisi ollut keskikouluuutteen keksijä tahi edes sen ensimmäinen harrastaja maassamme. Se kunnia kuuluu erittäin kaukonäköiselle pedagogille, lehtori J. M. Kalmille, joka jo 1865 vuoden koulukomiteassa ihmeteltävän selvästi ja seikkaperäisesti viitoitti sitä tietä, jota myöten nykyään koululaitoksemme kulkee. Tämän miehen nerokas ehdotus painettiin tosin alas ja Cleven ehdotus, hirvittävine lukusuunnitelmineen, pääsi voitolle. Strengin ansioksi on luettava, että hän uudestaan kävi tarmolla Kalmin ehdotukseen käsiksi ja nosti sen kunniaan. Streng oli nimittäin lukuisilla ulkomaanmatkoilla huomannut, miten kulttuurimaissa yhä enemmän vaadittiin tietopuolista sivistystä ammattialoilla, miten kan-

sojen suola ei suinkaan ollut löydettävissä vain sen virkamiehistöä, miten ratkaisevasti juuri tämä sivistynyt ammattisääty korotti kansojen taloudellista kantaa, johon virkamiessääty tuskin ollekaan on kutsuttukaan vaikuttamaan. Kaiken tämän hän näki, ja hänen pedagoginen vaistonsa vaati häntä yhtymään Kalmin vaatimukseen, että oppilaalle pitää ensin koulussa annettaman tilaisuus näyttää, mihinkä hänen lahjansa kallistuvat, käytölliselle elämän alalleko vai lukutielle. Sentähden piti koulujen ala-asteitten olla yhtenäiset jokaisessa Suomen koulussa. Streng ei ollut n. s. aatteen mies, hän oli tarmokas organisaattori, innokas opettaja ja syvimmillä rakkauden siteillä kiintynyt Suomen koululaitokseen.

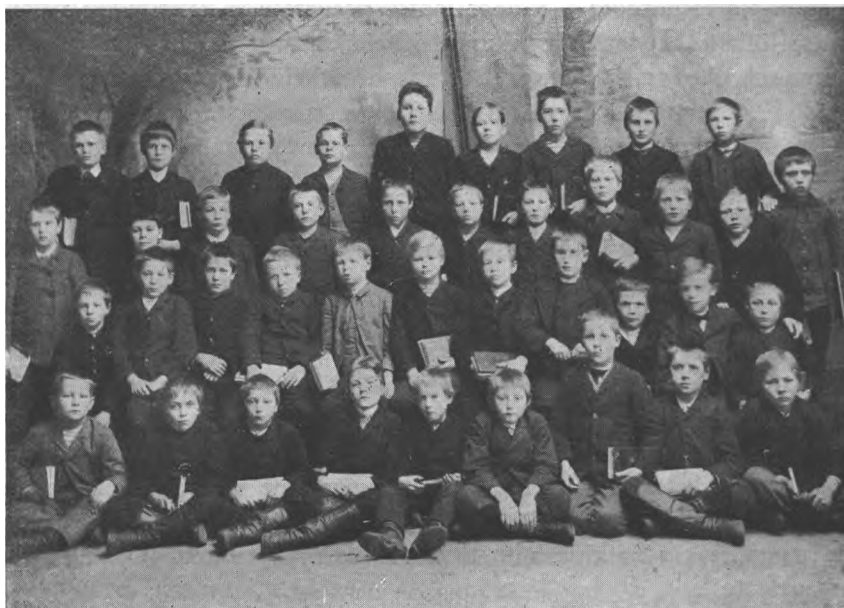
Kauan ei Strengin sallittu vaikuttaa ylitarkastajana; ainoastaan 13 vuotta. Viimeisinä elinvuosinaan sitä paitsi yksityiset murheet ja vastoinkäymiset vähensivät, ei hänen rakkauttaan tehtäväänsä, vaan hänen vaikutusvaltaansa. Näyttää siltä kuin hänen vankin tukensa olisi ruvennut horjumaan. Mutta koko elinaikansa hän yhtä innokkaasti ajoi aatteensa toteuttamista, ja yhä edelleen huomattavalla menestyksellä. Hänen kuoltuaan joutui koko kysymys hiljaiseen sivantoon. — Nykyään taas tuntuu siltä, kuin uusi virta rupeisi vetämään eteenpäin.

Täällä suvannossa ollessamme ovat muut kansat rientäneet väkivästi eteenpäin, ja me olemme jääneet auttamattomasti takapajulle. Katkeralta on varsinkin tuntunut, että niin monet valtion virat ovat suljetut keskikoulun käyneiltä, virat, jotka jo olivat heidän saavutettavissaan, ja joihin muissa maissa on aina ollut pääsyoikeus. Keskkoulu-aatteella ei ole tällä ajalla ollut vaikutusvaltaista kaitsijaa.

Strengin elämän lanka katkesi liian aikaisin. Äkkinäinen kuolema kohtasi häntä Kuopiossa keväällä v. 1901. Hän kuoli keskellä rakkainta tointansa, tarkastusmatkalla.

Hakematta juolahtavat seuraavat sanat mieleeni; „Joka paljon rakastanut on, hänelle paljon anteeksi annetaan“.

Ernst Lampén.



Ensimmäinen luokka v. 1891

PIIRTEITÄ HELSINGIN SUOMALAI- SEN REALILYSEON TOVERIKUNNAN VAIHEISTA.

Kun koulumme ensimmäiset oppilaat olivat kohonneet V:nnele luokalle, ruvettiin ajattelemaan yhdyssidettä luokan oppilaitten kesken. Sellaiseksi perustettiin toverikunta syyskuun 14 päivänä 1895. Asian alkuunpanijana voinee pitää koulun silloista opettajaa **O n n i N y k o p p i a** (nyk. kansakouluntarkastaja **R a u - h a m a a**), joka avasi ensimmäisen varsinaisen kokouksen puhumalla oppilaskonventtien merkityksestä ja joka toimi ensimmäisen lukukauden kuraattorina toverikunnan tukemiseksi ja voimistuttamiseksi. Hän myös ensi lukukautena johti puhetta kokouksissa, kun toverikunnan puolelta katsottiin ensi aluksi tarvittavan kokeneemman miehen johtoa. Varapuheenjohtajaksi valittiin jäsen **A r m a s R e i j o n e n**.

Innostus asiaan näyttää olleen yleinen. Kaikki viidesluokkalaiset, luvultaan 34, liittyivät toverikuntaan. Ensi lukukausi näyttää kuluneen alkuvalmistuksiin; tehtiin sääntöjä, perustettiin voi-

mistelu- ja lauluseura. Sanomalehtiä perustettiin kaksittain: vakavasisältöinen „Toveri” ja pilalehti „Veitikka”. Jokaisen jäsenen oli jompaankumpaan lehteen kirjoitettava tekele lukuvuodessa. Kokousten ohjelmaksi oli soittoa, laulua, runonlausuntoa, ajatuksenkilpailua ja neidän ovat pysyneet ohjelmistossa koko toverikunnan toiminta-ajan. Soittopuoli näyttää olleen etevää: heti ensi kokouksessa esiintyi okariinos-kvartetti ja toverikunnan jäsen W. Holtt liittyi heti V-luokkaa käytyään Filharmoniseen orkesteriin. Kokoukset päättyivät ensi lukuvuotena iloiseen tanssiin joko pianon tai harmonikan säestyksellä. Myöhemminkin on silloin tällöin harrastuksen virittämiseksi toverikunnan kokouksissa tanssittu. Tätä taitoaan saivat toverikuntalaiset ensi kerran näyttää puuhaamassaan Luciajuhlassa. Ohjelmassa oli näytelmäkin, Kiljanderin „Postikonttorissa”, joka „onnistui erinomaisen hyvin päättäen yleisön innokkaista käsientaputuksista”. Näin oli toverikuntamme ensi lukukautenaan osottanut „sellaista elinvoimaa ja vireyttä, että varmasti voi toivoa sen vast’edeskin kaikinpuolin täyttävän ne vaatimukset, jotka sille on asetettu”.

Kevätlukukaudella 1896 kehittyi kireät välit koulun vahtimestarin ja toverikunnan kesken ja tällainen asiantila vallitsi sitten useampia vuosia. Hän antaa aihetta sanomalehtien kynäilijöille; hänestä on runoja ja proosaa, hän esiintyy „Veitikan” pilakuvissa. A. Huuri näyttää asettuneen vahtimestarin puolelle, mutta saa hankin, „Santtu I Suuri”, osansa yllämainitun pilalehden palstoilla. Kuvat viimeainitussa ovat tähän aikaan koko hauskoja, useimmat Antti Favénin tekoa. Opettajistoakaan ei „Veitikka” luonnollisesti unhotta, varsinkaan haikeamielisissä, vapisevasta sydäimestä lähteneissä huokauksissa, jotka nähtävästi ovat syntyneet arvostelujen edellä.

Samana keväänä annettiin toverikunnan kokouksissa sähköiskuja erään jäsenen valmistamasta induktionirullasta. Myös rupesi kokouksissa tee valumaan virtanaan. Toverikunta oli hankkinut teekaluston ja 3 jäsentä kerrallaan päiväkirjajärjestyksessä piti huolta juoman valmistamisesta. Hyvää talousopetusta kylläkin; kauan ei sitä kuitenkaan voitu harjottaa.

Ensimmäisenä toimintakeväänään pani toverikunta toimeen kevätkuuhlan Degerö-saarella. Osanottajina oli paitsi toverikuntalaisia suurin osa koulun opettajista ja oppilaista. Matkalle lähdettiin toukokuun 18 p:nä kello 8 aamulla kolmella pienellä saaristohöyryllä Pohjoissatamasta ja palattiin vasta kello 6:den aikana illalla. Perille tultua tehtiin kävelyretki läheiselle näkötorille, jossa ohjelman henkiset numerot suoritettiin. Ensiksi lauloi koulumme oppilaista koonpantu kuoro. Senjälkeen astui esiin jäsen V. Alkio, joka puhui

Suomen keväästä ja kuinka sen ihanuus kehottaa meitä kaikkia rakkauteen ja työhön kalliin isänmaamme onneksi. Runonlausuntoa esittivät J. Tukiainen ja M. Lindroos ja sadun kertoi K. Kosonen (puheenjohtaja). Sitten seurasi kilpailuja ja leikkejä: kilpajuoksu, pussijuoksua, kynttilännostoa, hyppyleikkejä y. m.

Sittemmin siirtyivät nämä kevätretket Seurasaarelle, jonne niitä on tehty melkein joka vuosi. Edellä oleva riittänee tekemään selväksi, minkä suuntaista ohjelma niissäkin on ollut. Huomattavimpana numerona niissä oli vielä vuosisadan vaihteessa viestinjuoksu melkein koko saaren ympäri, johon 20 poikaa joka luokalta otti osaa. Heitettiin siellä viheriällä nurmikolla ja sittemmin leikkikentän valmistuttua rajapalloa, „johon useammat opettajatkin ottivat osaa”.

Tämä opettajain toverillinen osanotto poikien urheilutoimiin saattoi seuraavankin jutun mahdolliseksi. Eräänä aamuna huomataan maisteri Lampénin rinnassa mitali. Mistä hän on sen saanut? „Lampus” kertoo mehevällä tavallaan: Opettajat ovat keskenään kilpailleet juoksussa ja hän sai ensi palkinnon. Ei vetänyt vertoja edes Ulfsson, voimistelunopettaja. Viimeisiksi jäivät koulun rehtori ja lehtori Ahonius. Kuinkapa noin lihava mies voi voittaa juoksussa? Mutta täytyyhän se uskoa, koska sen opettaja sanoo. — Seuraavalla rehtorin ja leht. Ahoniuksen tunnilla eivät oppilaat voi pidättää nauruaan. Opettajat kysyvät vakavasti syytä nauruun — oppilaitten mielestä tietysti katkeroituneina huonosta kilpailuonnestaan. Vastataan: „No, kun opettaja juoksi niin huonosti”. Lopulta selvisi että „Lampus” oli syöttänyt pelkkää pajunköyttä; mitali oli saatu vallan toisenlaisista ansioista. Oppilaat koettavat tunnin loputtua saada „Lampusta” tilille, mutta hän on jo muutamia minutteja aikaisemmin poistunut koulusta.

Syyslukukauden 1896:n pöytäkirjoissa astuu ensi kerran silmiemme eteen tuo tuttu nimi „tippakonventti”. Se määritellään seuraavasti: Sinne saa jokainen jäsen kutsua naistuttaviaan, joiden tulee olla lähempiä sukulaisia tai täkäläisten tyttö- ja yhteiskoulujen oppilaita. Liekö näitä „naistuttavia” sittemmin tullut liikaa vai kuinka; joka tapauksessa määrättiin myöhemmin, että kukin saa niihin tuoda korkeintaan „2 lemmikkiä”, sanontatapa, josta vain pahansuopa voi päätellä jäsenten olleen taipuvaisia muhamettilaisuuteen. „Tippakonventin” vietosta poimin otteita silloisen sihteerin Bertil Favénin kertomuksesta: „Jäsen Manne Lindroos lausui runon. Sitte soitettiin valssiin, polkkaan ja niin yhä eelleen. Ja katso, koska tämä alkoi puulta maistua, hinauduttiin ylös toiseen kerrokseen nauttimaan virvokkeita. Tänne oli „puurokonselji” järjestänyt hauskan

tarjoilun. Limonaadin virtanaan juostessa sekä suuhun että sieraimiin ja kaulaan ja omenain huvetessa ja kadotessa liukasta tietänsä, kuului iloista puhelua ynnä naurua ja taaempaa pulpahtelivat ja paukkuivat yhä uusien pullojen tulpat! Niin, ne olivat aikoja! Kun tätä menoa hetken oli kestänyt, luisuttiin taas hiljalleen alakertaan. Nyt saatiin nähdä illan loistonnumero, voimistelu-näyte. Valkoisissa keveissä puvuissaan, uumilla taivaansiniset vyöhykset, juoksivat voimistelijat — kaksitoista luvultaan — hyvässä järjestyksessä sisään ja asettuivat riviin salin peräosaan. Heti alkoivat telinetemput, jäntevien ja sulavien tankoliikkeitten perästä hypättiin hevosien ylitse." „Illan kuluessa tanssittiin kaksi franseesia." „Iltaman jälkeen asusti arvattavasti Matti pitkän aikaa sangen röyhkeänä poikien kukkaroissa, mutta eipä sittenkään näyttänyt kenenkään sydän sitä hommaa vastaan lyövän, pikemmin myötä, ehkä jälkepäin vähän kiivaamminkin."

Tähän suuntaan on „tippakonventteja" myöhemminkin vietetty ja jokainen niissä ollut yhtyneä edelläolevaan huudahdukseen: „Niin, ne olivat aikoja!" Vietettiinpä syyslukukaudella 1896 toinenkin iltama, tällä kertaa kirjaston hyväksi. Illan ohjelmasta on mainittava „Koiviston polska" ja näytelmäkappale „Tätä nykyä". Näytelmän „pääosan suoritti jäsen K. Kosonen harvinaisen hyvällä menestyksellä. Muut, jotenkin tasaarvoiset osat olivat jäsenillä E. Aschan Einarina, W. Valtonen Almana, A. Lampén Martina, J. Tuokiainen Leo von Burghausenina ja J. Salo Eufrosynenä. Esirippu laskeutui äännekkäiden suosionosotusten ja kättentaputusten kaikuessa". — Erikoisesti on mainittava tarkoituksensa vuoksi iltama syksyllä 1897, jonka tulot annettiin varattomien oppilaitten luku-kausimaksujen suorittamiseen.

Syyslukukauteen 1897 oli toverikunnan kokousten ohjelmasta huolehtinut erityinen ohjelmavaliokunta. Mutta silloin toimitettiin lahkojako, jotta tehtävät jakaantuisivat tasaisemmin. Kukin lahko huolehti yhdestä kokouksesta ja sen oli myös toimitettava tähän sanomalehti. Huomattiin myös varsin rasittavaksi toimittaa kahta eri sanomalehteä; ne päätettiin yhdistää ja uudelle lehdelle valittiin tuo sittemmin niin rakkaaksi käynyt nimi „Pärskeitä". Se ristittiin 23 p. lokakuuta 1897.

Kevätlukukaudella 1900 päätettiin ottaa käytäntöön yhteinen lakki lyseon yläluokkaisille. Olipa hankkeessa albumikin, johon toverikuntalaiset kirjoittaisivat ja joka julkaistaisiin ensimmäisten oppilaitten päästessä ylioppilaiksi (keväällä 1899), mutta tämä puuha meni myttyyn.

Vielä sananen ensi aikojen keskustelukysymyksistä. Pedagogi-

sessä yhdistyksessä oli ehdotettu koulu-aika muutettavaksi kello 9:stä 4:ään. Tätä ehdotusta yleensä toverikunta vastusti. Osoitukseksi, etteivät pojat siihen aikaan olleet „aamuntorkkuja”, voi mainita, että he, siinä tapauksessa, että lukuaikaa täytyisi muuttaa, puolsivat sen siirtämistä kello 7:n ja 2:den välille. Keväällä 1897 oli keskustelun alaisena „Miten koulujen yläluokkaisten tulisi viettää kesälomaansa?” Sitä on käytettävä taloudellisesti edukseen, mutta ei kuitenkaan turmeltavaa terveyttä 10-tuntisilla työpäivillä. Myös saattaa urheilun ja henkisenkin työn kautta kehittää itseään. „Jäsen Lydénin tapaa viettää kesänsä ammuskellen petolintuja pidettiin oivallisena, jopa suorastaan idealistisena.” Vähänivätkö villipedot Suomen metsissä tämän lausunnon johdosta, siitä ei kerro pöytäkirjat. — Syksyllä 1897 oli esillä: „Aleksanterinkadulla käynti: onko siitä hyötyä vai vahinkoa?” „Varjopuolina mainittiin m. m. että se on terveydellisessä suhteessa vahingoksi, koska muka katu on entisellä merenpohjalla ja korkeilla kivimuureilla auringonvalolta suljettu.” Ehkä ikävämpi varjopuoli oli kuitenkin se, „että tipoilla ei ollut lupa siellä liikkua”. Muista kysymyksistä mainittakoon: „Onko raittudesta hyötyä?” ja „Mikä pähkinä on käytännöllisin kesällä?” (Alustajan mielestä oli knalli sopivin.)

Kuinka aatteet, joilla sitten on ollut suurikin vaikutus asianomaisen elämässä, jo koulunpenkiltä itävät, todistaa se, että Rudolf Holsti jo toverikunnan puheenjohtajana syksyllä 1900 piti esitelmän sodasta ja nyt hän tohtorina toimittaa suurta sota-kuvausta „Mailmansotaa”. G. A. Karlingin roomalaiskatoliset harrastukset näyttävät myös jo silloin itävän, koska hän „Pärskeitten” arvostelijana kirjoittaa nimimerkikseen „Gustavus Adolphus Carolingus”.

Olemme näin saapuneet „routavuosiin”. Ulkonaiset olot ja puolue-elämän katkeruus eivät tietystikään voineet olla painamatta leimaansa myöskin toverikuntamme toimintaan ja jäseniin. Aikaisempina vuosina olivat toverikunnan puoluesuhteet muodostuneet siten, että¹ VI ja VII luokka oli VIII:tta vastaan. Sikäli kuin politiikkaa aikaisemmin oli harrastettu, oli se tapahtunut kielipolitiikan merkeissä, „Veitikassa” saavat „sveessit” jonkun vitsin osakseen; kerrotaan tuo vanha juttu paholaisesta ja säkistä j. n. e. — Nyt saa politiikka suuremman sijan: siitä ehkei niin paljon puhuta kokouksissa eikä mainita pöytäkirjoissa, mutta se on ikäänkuin ilmassa kiteytyäkseen jokaiseen esille tulevaan asiaan. Tällaisissa asioissa näyttää vaaka kallistuneen milloin toisen, milloin toisen puolueen hyväksi. Joskus lienee toverikunnan virkamiehiäkin valittu poliittisten näkökantain perusteella.

Näinä aikoina saa myös yhteistoiminta eri koulujen konventtien kesken yhä laajempaa kannatusta. Vuonna 1900 ruvettiin antamaan tietoja toverikunnasta porilaiselle „Koulutoveri“-lehdelle ja samoihin aikoihin on toverikuntamme kirjeenvaihdossa useitten maaseutukonventtien kanssa. Myös ruvetaan antamaan edustajalippuja juhliin muiden koulujen konventeille. Syyslukukaudella 1899 päätetään perustaa yhteiskonventti, „yleinen toverikunta suomalaisten koulujen kesken“, mutta muut koulut eivät silloin sellaista kannata. Syyslukukaudella 1903 rupeavat lyseomme ja suomalaisen normaali-lyseon konventtien jäsenet käymään vierailuilla toistensa kokouksissa korkeintaan 10 jäsentä käsittävissä ryhmissä. Syksyllä 1905 kuuluu Viipurissa olevan tekeillä konventtiliitto ja siitä haluaa toverikuntamme tietoja. Seuraavana keväänä on sama asia harkittavana; toiset kannattavat viipurilaisten liittoon yhtymistä, toiset ovat sitä mieltä että olisi yhdyttävä suurlakon aikuisten aatteitten lapseen „Suomen Nuorison Veljeysliittoon“. Päätetään, ettei yhdytä kumpaankaan, vaan ruvetaan puuhaamaan yhteiskonventtia Helsingin konventtien, tällä kertaa myös ruotsinkielisten, kesken, mutta sekin hanke jää sikseen, kun eivät kaikki katso siihen voivansa yhtyä. Vihdoin liitettiin syksyllä 1907 Suomen Koulunuorison Liittoon ja seuraavana keväänä sen Helsinkiin perustettuun paikallisosastoon.

Näin olemme jo joutuneet sen suurtahtuman ohi, joka kokonaan mullisti käsitteet. Tarkotan „suurlakkoa“. Sitä ei julistettu Rautatientorilla, puheenjohtajamme Hyrkstedt sen julisti yläaulan perällä sijaitsevan halkolaatikon päältä. Olihan jotakin käsitteitä mullistavaa nähdä koulua hallitsevien opettajain nyt tulevan kyselemään meiltä: „Lähdettkö nyt pois?“ Me lähdimme ja kuljimme marraskuun loassa ja sateessa ympäri kaupunkia yllyttämässä muita kouluja lakkoon. Emme me silloin tienneet, että viralliselta taholta samoihin aikoihin määrättiin kouluissa työt lopetettaviksi.

Tämä Suomen morsiusaika, jolloin kaikki toiveet näyttivät olevan toteutettavissa, vaikutti elähyttävästi toverikunnankin toimintaan. Varsinkin vietti sen sanomalehti „Pärskeet“ näinä vuosina klassillista aikaansa. Olihan toverikunnan äänenkannattajalla ennenkin ollut etevä avustajia kuten esim. Joel Lehtonen, mutta olipa niissä myös ollut paljon vanhoja vitsejä ja muuta mitätöntä. Tuo vanha tapa, että kukin lahko toimittaa sanomalehden ja kukin sen jäsen kirjoittaa siihen, hyljätään nyt ja sijaan astuu vakinainen toimitus. Ketään ei enää pakoteta kirjoittamaan vasten tahtoaan sakon uhalla ja vapaus näyttää ainakin aluksi vaikuttavan hyvää. „Pärskeet“ muuttavat kokonaan muotoaan. Sen palstoilla on aina runsas määrä kirjoituksia, useat hauskoja ja hyvin onnistuneita.

Aaro Jalas (A. Nikolainen) kirjoittaa aaterikkaita tuotteitaan, silloin saamme ihailla Jalmari Kaihon (J. Saxelinin, nyk. Saulin) miehekkäitä runoja ja edellämäinnittuihin liittyy Koukomielen (H. Jalkasen) yksinäisyyttä, yötä ja katulyhtyjä ihaileva tumma runotar. Silloin perustetaan myös osasto „Pärskeitä viikon vyöryessä“, joka sisältää pikkutapahtumia kouluelämästä ja jota ansiokkaasti toimittaa Ukko (U. Åberg) saaden yhtä ansiokkaan seuraajan Y. Ylänteestä. Piirustuksetkin ovat mainitsemisen arvoiset. Varsinkin luovat pilakuvat, joista useat lienevät J. Suvannon tekoa, elävää valaistusta toverikuntaelämään. Eräässä niistä näemme, J. Saxelinin y. m. pohtiessa muistaakseni niin vakavaa kysymystä kuin itsemurhan vahingollisuutta ja hyötyä, erään „takapenkiläisen“ kuis-kaavan nautinnon hekuma huulillaan: „Mamma, onks’ sull’ röökii“. Toisessa kovassa muistan Antti Valveen äärettömän pitkien säärien nenässä lukevan äänenkannattajaamme ja taustalta hämöttävät kuraattorin, tohtori J. Forsmanin ja toverikuntalaisten vakavat piirteet.

Pian rupeaa kuitenkin sanomalehden taso laskeutumaan. Epi-ponironoilijat siinä vielä virittävät säveltään, runomitta täyttää joskus joltisetkin vaatimukset, mutta sisällys on, niinkuin arvostelija sattuvasti sanoo, „utua ja usvaa“.

Toverikonta päättää olla sekaantumatta politiikkaan ja nyt syntyy taas tuo vanha puoluejako: VI ja VII luokka VIII:ttä vastaan. Jotta toverikuntaelämän kaikki puolet tulisivat tässä selostuksessa edustetuiksi, lienee tarpeellista kuvata myös joku tyypillinen riitajuttu. Sellaiseksi valitsen n. s. „Hämyn“ jutun, jota käsiteltiin syyslukukaudella 1907. „Hämy“ (G. Enroos) oli kiukustuneena hänen runoan kohdanneesta arvostelusta käyttänyt vastineessaan arvostelijasta sanaa „keltanokkakokelas“, joka luonnollisesti on loukkavinta, mitä kenestäkään koulun korkeimman luokan oppilaasta voi sanoa. Arvostelija vaati selitystä solvaukseen. Seuraavaan kokoukseen, jossa „Hämy“ puolusti itseään, oli kummaltakin puolen mobilisoitu kaikki miehet. Arvostelijan puoluealaiset, etupäässä VIII-luokkalaiset, ehdottivat, että „Hämylle“ annettaisiin nuhdesana, vastapuolue vastusti tätä ja sen äärimmäinen siipi ehdotti nuhdesanaa arvostelijalle. Keskustelu kesti kolmatta tuntia, ja käytettiin toista sataa puheenvuoroa. Nuhdesanaa ei kommallekaan annettu.

Kahdeksaluokkalaiset kyllä tällaisissa keskusteluissa loistivat kokeneisuudellaan ja puhetaidollaan, mutta alempiluokkalaisten lukuisuus tavallisesti ratkaisi asian heidän edukseen. On jännittävää olla ottamassa osaa tällaisten juttujen käsittelyyn. Ei silloin järjestystä rikota, ei takapenkiläisenkään huomio muihin asioihin

kiinny. Ei kuitenkaan tarvitse peljätä, että näistä keskusteluista syntyisi pitempiaikaista vihamielisyyttä jäsenten kesken. Usein ovat pahimmat riitapukarit toistensa parhaita ystäviä ja tätä selittämään sopii hyvin vanhojen käräjämiesten lauseparsi: „Eihän me riidellä, asiathan ne riitelevät.”

Syyslukukaudella 1906 päätettiin ruveta harrastamaan pikakirjoitusta. Tämän toimiskelun tukemiseksi tilattiin m. m. „Pikakirjotuslehti” toverikunnan kirjastoon. Osanottajia ilmaantuikin, mutta heidän vähälukuisuutensa vuoksi täytyi yritys lopettaa jo seuraavana keväänä. Kevätlukukaudella 1908 perustettiin puhujaseura silloisen puheenjohtajan O. Olemuksen aloitteesta. Innostus asiaan oli melkoinen. Toverikunnan jäsenet arvostelivat toistensa esityksiä ja ketään pätevämpää ohjaajaa ei ollut. Seura ei kuitenkaan jaksanut elää yllämainittua lukukautta kauemmaksi. Vuonna 1907 pidettiin Opiskelevan nuorison Raittiusliiton puolesta raittiusesitelmä ja kehoitettiin toverikuntaamme perustamaan kouluun raittiusseura. Kehotus saikin vastakaikua, Raittiusseura perustettiin ja liittyi siihen varsin pian toista sataa jäsentä, etupäässä alaluokkalaisia.

Toverikunnassa käsitellyistä kysymyksistä on ennen kaikkea mainittava oppilasjärjestyksen poistaminen, jonka johdosta tehty anomus johtikin toivottuun tulokseen — vanhan päiväkirjajärjestyksen häviämiseen. Moista keskustelukysymyksistä mainittakoon: „Päiväkirjan pienemmät muistutusmerkit”, „Ylioppilaskirjotukset” jotka tuomittiin vanhanaikaisiksi, „Siveellisyys” ja „Wallgrenin suihkukaivo”.

Vielä lyhyt silmäys viime vuosien toverikuntaan. Vuonna 1909 alkoivat vuosittaiset koulujen väliset lausuntokilpailut ja päätti toverikuntamme ottaa niihin osaa. Tämä tietysti on omiaan kehittämään suullista esittämistä nousevassa nuorisossa. Nyt myös vakaantuu vakaantumistaan yhteistoiminta eri koulujen kesken. Pidetään yhteiskonventteja meidänkin koulussamme ja ihastuksella moni vielä jälkeenpäinkin puhuu „ressujen” (nimitys, joka vastaa alkuaikoina käytettyä „realyyssi”-sanaa) hauska yhteiskonventista.

Yleensä näyttää toverikunnan toiminta tämän ajan alkupuolella lamaanumistaan lamaanuneen. Ehkä se on ajan hengen vaikutusta; väitetäänhän, että kansamme yhä enemmän ja enemmän on ruvennut pitämään elämää jokapäiväisen kuivana ja harmajana, jossa kosteikkoina ovat hovit ja ilonpidot. Onhan nuoriso hyvin herkkä ulkonaisille vaikutuksille. Ainakin nykyistä hermostuttavan kiireistä työtappaa vaikeroi „B. H.” „Pärskeissä” julkaisemissaan säikeissä:

»Tää elo täynnä on taistelua:
on ryssää, saksaa ja matikkaa,
ja lepoetkeä ei löydy missään,
ei koskaan kylliksi maata saa.»

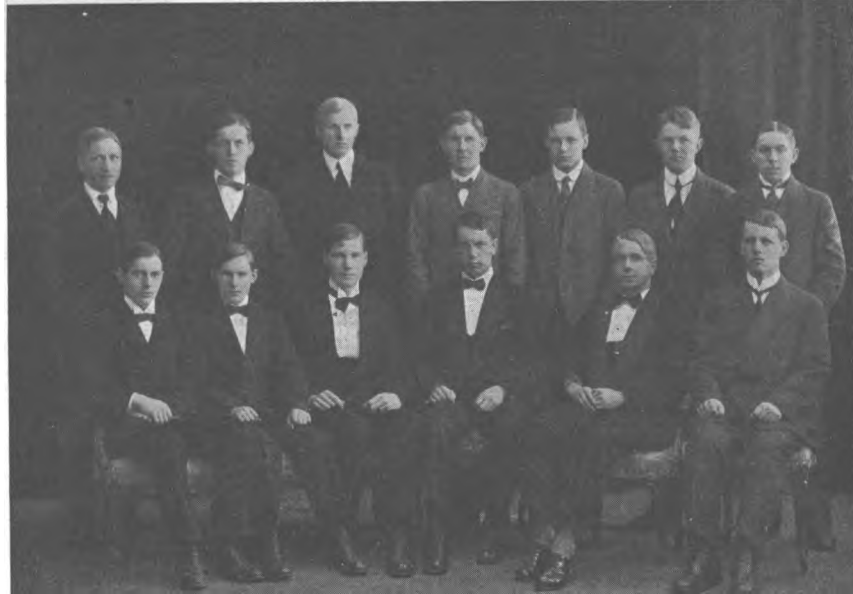
Toverikunnan kokouksissa syntyy nurkkaseuroja, jotka pitävät niin ankaraa melua, että ohjelman suorituksesta ei tahdo tulla mitään. Keskustelukysymyksien johdosta ei synny sananvaihtoa, niinkin mieltäkiinnittävä kysymys kuin „Itsehallinto” ei saa tarpeellista huomiota osakseen. Ilahuttavana poikkeuksena on mainittava, että niin liikkuva puheenaihe kuin „partiopojat” saa jäsenet hereille. Kevätlukukaudella 1913 on lomaannustila ylimmillään. Silloin ei ole kuin 2 varsinaista kokousta; useampia kyllä ajetaan pitää, mutta ei saavu tarpeeksi jäseniä. „Pärsket” ei ilmesty kuin kerran.

Kuitenkin näyttää suunta sittemmin muuttuneen. Toverikuntamme pysyy pystyssä syyslukukaudella 1914, jolloin sodan puhkeaminen tappoi monen konventin. Nyt päätetään perustaa museo, jossa säilytettäisiin entisten jäsenten valokuvia, pilakuvia y. m. Sanomalehti „Pärsketit” ilmestyy taas sisältörikkaana. Kirjoitushalu näyttää enemmän kuin koskaan ennen kääntyneen käytännöllisemmille aloille. Kosketellaan toverikuntamme sisäisiä asioita: järjestystä kokouksissa, kirjastoa ja kirjojen lainaamista, juhlia j. m. s. Kokouksissa on „luntaaminen” keskustelunalaisena. Se, että epäkohtiin kosketellaan, osottaa, että on tahtoa ja intoa niiden korjaamiseen. Toverikunta voi rohkealla mielellä katsoa tulevaisuuteen ja osottaa entisille jäsenilleen, että „viel’ elää isän henki”.

Koko toiminta-aikansa on toverikunta avustanut koulun urheiluharrastuksia varojensa mukaan ja ollut myöskin mukana järjestämässä monia kilpailuja, toisia yksinkin toimeenpannut. Kirjasto on tyydyttänyt monen lukuhaluksen tarvetta ja lauluseura, joka heti alussa perustettiin, on toiminut omalla alallaan.

Kautta aikojen on toverikunnan pohdittavana ollut kysymykset koulujärjestyksen noudattamisesta: tupakanpoltosta, seinien tahraamisesta j. m. s. Toverikuntalaiset ovat aina näissä asioissa avustaneet järjestyksen pitoa: he ovat valvoneet alaluokkalaisten käytöstä ja itse koettaneet olla esikuvana näille. Se, että nämä kysymykset ovat pysyneet päiväjärjestyksessä, on johtunut etupäässä jäsenten nopeasta vaihtelusta; eronneet ovat vieneet hyvät päätöksensä mukanaan pois toverikunnasta.

Kaikessa toiminnassaan on toverikunta ollut siinä onnellisessa asemassa, että opettajat, erittäinkin kuraattorit, ovat suopeudella ja ymmärtämyksellä kohdelleet sen rientoja.



VIII:s luokka lv. 1915—16.

Kaihomielin säilyttävät oppilaat muistossaan koulua ja kouluelämää. Viimemainitun keskuksena yläluokkalaisille on toverikunta, sen kokoukset ja juhlat. Olkoon, että tiedon jakaminen on oppikoulun päätehtävä, mutta oppilaan miellyttäväisyyttä lisää, jos hän samalla kun on kunnan oppilas on kunnan toveri. Arvioidaanko nykyään yleensä kyllin korkealle toverikuntain merkitys? Luokkaa, joka ei kuulu toverikuntaan, johtavat miltei säännöllisesti sen huonoimmat ainekset, toverikuntaa johtaa useimmiten luokkien parhaimmat. Sitäpaitsi on tällä oppilaitten yhdysiteellä erittäin tärkeä merkitys sellaisessa koulussa kuin meidän, jossa oppilaat ovat pääasiallisesti sellaisten kotien lapsia, joiden vanhemmat eivät voi lapsilleen perinnäistä sivistystä tarjota. Toverikunnassa oppivat sen jäsenet käyttäytymisen ja esiintymistaidon alkeita. Useat sen toimimiehet ovat sittemmin tulleet tunnetuiksi osakuntaelämässä ja sieltä taas siirtyneet julkiseen elämään. Useat niistä, jotka siellä peräpenkillä istuvat eivätkä toimintaan osaa ota, eivät myöhemminkään ole kiinnittäneet huomiota puoleensa. Ehkä toverikuntaelämä ei aina ollut varsin toverillista; siellä tehtiin sellaista, jonka mieluummin soisi tekemättömäksi, lausuttiin nuoruuden kiivaudessa sanoja ja ajatuksia, joista ei enää tahtoisi vastata. Mutta rehellisiä siellä

oltiin, vakaumuksesta ei tingitty, ajatuksia lausuttiin siinä muodossa-kin, kuin kukin katsoi asian vaativan. Ei silloin taloudelliset ja muut suhteet kahlinneet totuutta, kuten usein myöhemmin elämässä saattaa tapahtua. Toverikunta on kalleimpia muistojani. Sehän oli valtio pienoiskoossa, ja jos minun tulisi ajatella ihannevaltiota, niin ajattelisinpa sen monessa kohdin sellaiseksi, jollainen oli Helsingin Suomalaisen Realilyseon toverikunta.

Eetu Valve.



Tarmon Porvoon joukkue v. 1901.

OPPILAIKEN VAPAAEHTOISEN VOIMISTELU- JA URHEILUHARRASTUKSET.

Koulussamme on voimistelun ja urheilun harrastus ollut siksi vilkas, että oppilaspiirin keskuudessa on pysynyt pystyssä kolme eri v.- ja u.-seuraa. Mainehikkain niistä on *Katajaiset*, joka oikeastaan toimii koulun ulkopuolella, koska ainoastaan entiset, koulusta jo eronneet oppilaat voivat siihen kuulua. Katajaiset perustettiin kevätlukukaudella v. 1902 ja on siitä lähtien toiminut erittäin ripeästi. Lukuisat ovat ne kauniit voitot, mitkä tämän seuran edustajat vuosien kuluessa ovat yleisissä kilpailuissa saavuttaneet. Mainitsimme tässä vain suurimmat:

Suomen 3:ssa yleisessä v.- ja u.-juhlassa Tampereella 16—18 p:nä kesäk. 1906 sai Katajaiset kolmannen palkinnon, neljännessä v.- ja u.-juhlassa Helsingissä 3—5 p:nä heinäk. 1909 saman palkinnon ja pronssitähden standardin, samoin myös viidennessä v.- ja u.-juh-

lassa Viipurissa kesäkuun 15—17 p:nä 1912. Kauniimman voittonsa saavutti seura Suomen kuudennessa v.- ja u.-juhlassa Tampereella 10—12 p:nä kesäk. 1915, jolloin se voitti ensimmäisen palkinnon, kultatähtisen standardin.

Seura on joka vuosi antanut hyvin onnistuneita voimistelunäytöksiä koulun voimistelusalissa ja sitäpaitsi esiintynyt maaseudullakin, muun muassa Hyvinkäällä, Riihimäellä, Hämeenlinnassa, Lahdessa, jopa Pietarissakin. Viimemainitussa kaupungissa seura suurella menestyksellä otti osaa venäläis-ruotsalaiseen voimistelu- ja urheilunäyttelyyn syyskuun 15—17 p:nä 1909 ja sai näyttelytoimikunnalta kunniakirjan.

Seuran johtajina ovat toimineet:

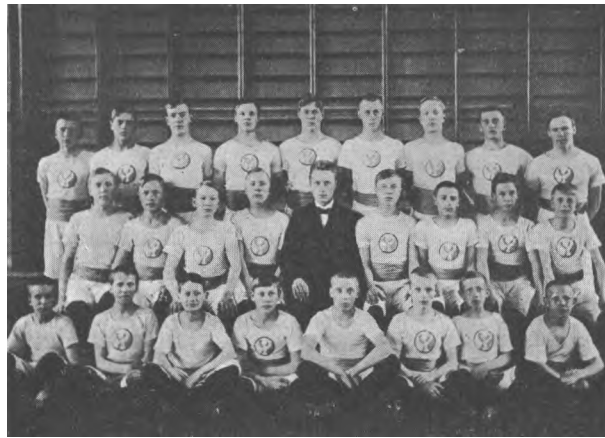
Ilmari Mellin.....kevätlukukaudesta 1903,
Richard Stigell..... „ 1904,
Weikko Attila „ 1906,
Richard Stigell syyslukukaudesta 1908,
Lauri Gustafsson.....kevätlukukaudesta 1909,
Kaarlo Soinio..... syyslukukaudesta 1913,
Eino Forsström..... kevätlukukaudesta 1914 ja
Lauri Gustafsson..... syyslukukaudesta 1914.

Edellämainittujen henkilöiden johdolla on seura tuntuvasti ottanut osaa nuoren suomalaisen voimistelujärjestelmämme kehittämiseen. Joka kerta kuin Katajaisten ryhdikkäät ja etevät voimistelijat lukuisissa näytöksissään ovat esittäneet kauniita, omintakeisia liikeyhdistelmiään, ovat he saavuttaneet hyvin ansaittua menestystä. Ikävä vain on, että viime aikoina koulusta eronneet oppilaat eivät samassa määrässä kuin ennen ole liittyneet tähän omaan seuraansa, vaan mieluummin pyrkineet muihin seuroihin, jossa vapaus heidän mielestään on suurempi. Täten Katajaisten jäsenmäärä, joka ei koskaan ole ollut erittäin suuri, on viime aikoina pyrkinyt yhä vain väheneeseen.

Tarmo. Reaalilyseon ylempien luokkien oppilaat perustivat v. 1899 v.- ja u.-seuran, joka heti alusta saavutti hyvää menestystä. Tuskin kahden vuoden vanhana otti Tarmo 16-miehisellä voimistelu-joukkueella, ylioppilas R. Stigellin johdolla osaa Porvoon voimistelu-juhlaan 1—3 p:nä kesäk. 1901 ja sai ensimmäisen palkinnon. Tämän jälkeen kehittyi seura sangen nopeasti ja saavutti voimistelussa sellaisen taitavuuden, että tuskin mikään muu koululaisseura Suomessa on niin korkealle kehittynyt. Sen monista voitoista tällä alalla mai-

nittakoon tässä seuraavat; Viipurin yleisessä v.- ja u.-juhlassa 1903 sai Tarmo ylioppilas V. Attilan johdolla D-sarjassa (koululaisseurat) II palkinnon; Tampereen v.- ja u.-juhlassa 1906 sai seura hra O. A. Antmanin johdolla sarjassaan I palkinnon voimistelussa ja I palkinnon rajapallon heitossa; Helsingin v.- ja u.-juhlassa 1909 sai seura ylioppilas L. Tannerin johdolla myöskin sarjassaan I palkinnon.

Pääkaupungin oppikoulujen välisissä lukuisissa urheilukilpailuissa ovat tarmolaiset aina muodostaneet pääosan koulumme edustajajoukkueesta, joten niissä saavutetut voitot hyvällä syyllä voidaan



Nykyinen Yritys.

lukea tämän seuran ansioksi. Suuri joukko kallisarvoisia kiertopalkintoja kertoo nykyiselle koululaispolvelle kaunopuheisesti entisten tarmolaisten urheiluvoitoista. Tuimimmat ottelunsa on tämä seura ehkä saanut kestää kilpaillessaan oppikoulujen ainaisesti kiertävästä *hiihtopalkinnosta*, jonka koulumme hiihtäjät kokonaista 8 kertaa ovat voittaneet. Tänä talvena se taas menetettiin ruotsalaiselle lyseolle, mutta vanhoista merkeistä päättäen se jo ensi vuonna voitetaan takaisin. *Luistelussa* ovat koulumme oppilaat olleet verrattain takapajulla, mutta tänä talvena ovat he voittaneet koulujen välisen viestintuistelupalkinnon. *Jääpallo* on vasta kahtena viimeisenä vuonna päässyt vauhtiin ja ovat koulumme edustajat tässä reippaassa ja koulu-nuorisolle erittäin sopivassa urheilulajissa päässeet mestareiksi voittaen kahdesti n. s. I. F. K:n jääpallomaljan. Samalla tavoin on koulun *potkupallo* joukkue monta vuotta peräkkäin voittanut pääkaupungin

maitten oppikoulujen joukkueet ja saanut haltuunsa useampia kiertopalkintoja. Uinnissakin ovat koulumme edustajat niinkään usein esiintyneet kaikkien muiden koulujen voittajina. Erittäin innokkaasti on harrastettu vapaaurheilua ja ovat reaalityseolaiset usein menestyksellisesti ottaneet osaa koulujen välisiin urheilukilpailuihin, jos kohta eivät koskaan ole kyenneet voittamaan koulujen urheilukiertopalkintoa, sillä sen säännöt ovat tässä suhteessa liian edulliset pienille kouluille.

Yritys. Alaluokkien oppilailla on oma voimisteluseuransa, jonka toiminnasta ja elämänvaiheista koulun harras urheilunystävä, lehtori Ernst Lampén kirjoittaa seuraavasti:

„Urheilua on harrastettu meidän koulussamme sen toiminnan alkuajoista saakka. Jo sen ensimmäiset tulokkaat olivat pieninä poikina hyvin kiintyneitä ulkoilmaleikkeihin. Kun ensimmäistä vuotta vietimme loisina Normaalilyseon alakerrassa, olivat meidän ensiluokkalaiset hurjistuneita pallonlyöjiä. Keväällä toinen puoli luokkaa puhui sortuneella äänellä, paljon huutamisen ja paljon häääämisen takia.

Vanhetessaan ja varttuessaan laajenivat urheilutavat. Hiihto varsinkin pääsi suureen vauhtiin. Sattui nimittäin niin, että eräs Vihtori Sandberg niminen nuorukainen muutti meille Oulusta v. 1895. Hän toi pohjalaisen hiihtomallin mukanaan ja opetti sen salaa kättä tovereilleen. Oli hänellä serkku, nimeltä K. G. Söderman, vankkatekoinen ja suurisuinen poju, joka samoihin aikoihin saapui Hämeenlinnasta. Nämät serkukset yhdessä ryhtyivät järjestelmälliseen opetustyöhön, ja niin yhtäkkiä meidän poikamme esiintyivät eittämättöminä mestareina kaikilla ympäristön jäälapoilla. „Limppu“ (oppikoulujen välinen kiertopalkinto hiihdossa) saatiin heti haltuumme ja sitä pidettiin kauan aikaa koulumme voittoesineenä.

Suureksi urheilun virikkeeksi muodostui se seikka, että meidän koulussamme jo toisena toimintavuonna muodostui kaksi luokkaosastoa. Syntyi nimittäin kilpailu näitten osastojen välille. Kilpailtiin monessa eri urheilussa, syksyllä, talvella ja keväällä. Se luokkaosasto, joka useammassa urheilulajeissa voitti, sai hopeasta tehdyn kilven luokkansa seinälle seuraavaksi vuodeksi.

Oli eräs ensimmäinen luokka vuonna 1898, johon kuului sekä henkisesti että ruumiillisesti lahjakkaita poikia. Heidän ruumiillinen sitkeytensä havaittiin jo ensimmäisenä keväänä, kun rajapallokilpailu pidettiin Seurasaarella. A:t ja B:t taistelivat rajusti monessa otteessa ilman että lopullista voittoa voitiin saavuttaa sinä päivänä. Vasta seuraavana päivänä, kiistaa jatkettaessa, pääsi A vihdoinkin voitolle.

Nämät pojat eivät tyytyneet ainoastaan ruumiillisiin otteluihin, he alkoivat jo 3:nella luokalla kokoontua koululle ikäänkuin konventin pitoon. Näissä luettiin oma tekemä lehtinen, keskusteltiin ja harjoitettiin soittoa eri soittokoneilla. Silloin usein heidän orkesterinsa soitteli rukouksissa virsiä. Tästä syntyi halu pitää iltamiakin kutsuvieraineen. Mutta näihin tilaisuuksiin tarvittiin myöskin voimistelunumeroita ohjelmaan. Silloin päätettiin perustaa erityinen voimisteluseura. Tuomasta toimeen: nämät vilkkaat pojat saivat sen kohta pystyyn ja oikein hyvälle jaloille heti kerrassaan. Yhdistykselle pantiin nimeksi „Yritys“, mutta kun tämä sana kaikkein innokkaimmista tuntui hieman laimealta, ristittiin se arkioloissa „Pinnistykseksi“. Tämä nimi paremmin ilmaisi niitä tuskaisia kasvoväänneitä, mitkä näkyivät jäsenten naamoista, kun jotakin suurta oli tekeillä. Pinnistys piti huolen ohjelmien voimistelunumeroista, ja näitten molempien luokkien tilapäinen toveriseura taas henkisestä ravinnosta. Monta iloista ja arvokasta juhlaa täten vietettiin, kutsuvieraita oli paljon, tanssittiin, laulettiin ja soitettiin. Siihen aikaan oli oppilasten iltamat uutuuksia kaupungissamme; ne herättivät enemmän huomiota ja jättivät pysyvemmän muiston.

Pinnistuksen voimistelunumeroista mainittakoon monenmoiset pyramiidit, telinevoimistelu ja paini. — Pinnistuksen syntymiseen lienee vaikuttanut myöskin se seikka, että vähää ennen oli perustettu „Tarmo“niminen yhdistys ylempien luokkien oppilaita varten. Ei ainoastaan tämän matkiminen aikaansaanut Pinnistuksen perustamisen, vaan sillä oli myöskin tärkeä tehtävä suoritettavanaan. Kun nimittäin koulujen välisiä kilpailuja pidettiin, täytyi myöskin pienten poikain astua kiistakentälle. Jotta tähän saataisiin valikoimalla parhaimmat edustajat, oli tärkeää, että pienten poikain kyky tarkoin tunnettiin ja herkällä vaa'alla punnittiin. Tämä tehtävä jäi Pinnistuksen huoleksi. Hyvästi yhdistys onkin hoitanut tehtävänsä, sillä pienet pojat ovat menestyksellä kilpailleet tarmolaisten rinnalla ja vaikuttaneet ratkaisevasti monen tärkeän voiton saavuttamiseksi.

Tarmon maine on levinnyt yli koko Suomen. Pinnistuksen jäsenten mielenlaatu on vielä siksi vakaantumaton, ettei rohkeimmakaan mieleen olisi pälkähtänyt lähettää voimistelijaryhmää tästä seurasta kaukaisiin paikkakuntiin mainettaan levittämään.”

Ylläolevaan historialliseen esitykseen Yrityksen elämänvaiheista lisättäköön ainoastaan täydellisyyden vuoksi, että Yritys jo v. 1901 teki Tarmolle seuraa Porvoon voimistelujuhilla ja toi sieltä kolmannen palkinnon. Yhdistyksen nykyinen toiminta on yhtä vilkas kuin ennenkin, sillä vuosien kuluessa on pääkaupungin oppikoulujen urheiluojelma tuntuvasti laajentunut ja sen yksityiset kilpailut tulleet

yhä kireämmiksi, joten koulumme nuorimmatkaan urheilukyvyt eivät jouda kiskottelemaan, jos tahtovat koulunsa hyvää urheilumainetta edelleenkin ylläpitää.

Joh. Fr. Blomqvist.



Koulun, Katajaisten, Tarmon ja Yrityksen
palkintokokoelma.



Katajaisten Pietarin joukkue v. 1909.

VOIMISTELU- JA URHEILUMUISTEL- MIA KOULUAJALTANI.

Miksi en minä niistä kirjoittaisi! Miksi en minä rakkaan koulumme 25-vuotispäivänä avonaisesti ja mielihyvällä tunnustaisi, että koulumme piti mainiolla tavalla huolta myös oppilaansa ruumiillisesta kasvatuksesta, kasvatti reilua urheilumieltä, terästi tahtoa, pingoitti hermot ja lihakset oikeaan vireeseen. Niinkuin uudenaikaiselle reaalityseolle kuuluukin, koululle, joka tahtoo kasvattaa oppilaansa nykyistä elämää varten.

Reaalityseomme on myös heti ensi ajoista saakka ollut koulu, jossa ruumiillinen kasvatusta on päässyt oikeuksiinsa. Eikä kummaakaan! Ovathan tämän koulun oppilaat aina suurimmaksi osaksi olleet voimakasta, tervettä nuorisjoukkoa, jonka mieli niin useasti etsii väliaikoinaan juuri sellaisia liikkumis- ja toimialoja, joita urheilun ja voimisteluelämä niin huomattavassa määrässä saattaa antaa.

Eihän tuo voimistelu- ja urheiluelämämme koulumme alkuaikoina taitanut olla niin järjestettyä ja monipuolista kuin nykyään, mutta

sittekin oli se luonteeltaan sellaista, että se yhä vieläkin kestää arvostelun. Taitaa olla niin, että välimatka kaunistaa kaiken, että aika parantaa pahimmatkin haavat, mutta en tiedä, mistä johtuneekaan, että ainakin allekirjoittaneella on mitä parhaat muistot kouluaikansa voimistelu- ja urheiluelämästä. Tunnen olevan! suuressa kiitollisuuden velassa tästä koululleni. Uskallan nimittäin empimättä olla sitä mielipidettä, kuten jo yllä viittasin, että koulumme fyysillinen kasvatus oli heti alusta alkaen oikealla, reaalilla kannalla, jollaiselle ei monikaan muu maamme koulu ole vielä kukaan päässyt. Siellä pantiin arvoa ruumiillisen kulttuurin kolmelle sisarukselle: voimistelulle, urheilulle ja terveydenhoidolle.

Voimistelu, niin pedagoginen kuin seuravoimistelu, on koulusamme aina ollut täysipitoista. Suurin osa meistä on ehkä saanut voimistella ja voimiaan, taitoaan ja uskallustaan näyttää leht. B. Ulfssonin johdolla. Mikä etevä opettaja! Mikä ystävällinen ihminen, mikä tunnontarkka, etevä pedagogi! Hänen voimistelutuntinsa eivät voineet koskaan muodostua kuiviksi, kuten termi kuuluu, sillä niissä oli elämää, henkeä ja riemua, joka tempasi jokaisen mukaansa. Me opimme oikein kaiken mitä opimme, meille opetettiin, ettei huono voimistelu ole mitään voimistelua, meitä opetettiin käymään „kuin kardelaiset eikä kuten lamppalaumat” kuten „Ulvarin” sanat meille nahjuksille kuuluivat. Meissä alkoi väkisinkin herätä voimisteluhalu, into sellainen, joka ei enää saanut tyydytystä voimistelutunneilla, vaan joka puhkesi kukkaan Yrityksenä, Tarmona ja Katajaisina. Ja se meni vieläkin pitemmälle. Me tahdoimme innoissamme luoda vallan uutta, koulupoikina me innoistuimme parantamaan koko suomalaista voimistelujärjestelmää. Ja katso! Noilla innokkailla vesoilla oli menestystä. Koulumme pääsi voimistelumaineeseen, sille annettiin standaarit ja muut tunnustuksenosotukset ja maamme voimisteluelämän johtomiehet sanoivat meille lyhyesti, mutta vaikuttavasti: oikein tehty, pojat! Mitenkä ylpeitä olimmekaan, kun itse „Wilski” näytöksien jälkeen riensi pukuhuoneeseemme ja kiitti vakuuttavasti esityksistämme!

Mitenkä monta mieluista muistoa väikkyykään tällä hetkellä silmiäni edessä. Mitenkä suorastaan runolliselta tuntuvatkaan nyt nuoren miehenalun ensi ponnistukset Yrityksessä; mikä riemu siellä usein ilmoille remahti, kun joku oli oppinut uuden liikkeen tai kun „lunttikippi” siellä ensi kertaa onnistui. Mitenkä äärettömän viatonta ja hauskaa tuo huvituksemme olikaan! Tekisi mieli kysyä, mitä vastaavia muistoja tuolta ajalta on niillä, jotka tuota höydyllistä huvitusta monasti milteipä pilkkasivat ja jotka pitivät sitä suorastaan raakana. Niin, mitenkä hyvin muistankaan ennustukset, että saam-

me voimistelustamme paksut niskat, ranteet ja sormet, joka on sivistyneelle nuorukaiselle sopimatonta, ja vieläpä laulettiin tuota tuttua laulua sydänvioista ja liikarasiuksista. Nyt, elämän koulussa, minä luulen, että moni noista suurarvostelijoista tahtoisi tosiaan hieman paksumman niskan, vantteramman käsivarren itselleen sekä terveemmän ja rasvoittumattoman sydämen. Nyt se on useasti vaikeampaa. Nuorena vitsa väännettävä — ruumiillisen kasvatuksen alallakin.

Ei ollut kylliksi, että koulumme voimistelijat antoivat koululla onnistuneita näytöksiä, joita yhteenaikaan pidettiin merkkitapauksina pääkaupungin voimisteluelämässä, vaan nuo harjaantuneet joukkomme tekivät voimistelukiertueita hieman joka suunnalle. Huomattavin ja hauskin oli niistä kiertomatka Lahteen, Asikkalaan, Heinolaan, Sysmään, Korpilahdelle, Jyväskylään, Mänttään ja Kangasalle. — Voisihan vielä kirjoittaa tarkemmin koulumme voimistelu-harrastuksista, mutta riittääköön tämä todistamaan ja osottamaan, että sekä pedagoginen että seuravoimistelu on koulussamme ollut hyvällä kannalla ja ettei koulumme työ suomalaisen voimistelun hyväksi ole vähäksi arvosteltava.

Tahtomatta millään tavoin vähentää niiden henkilöiden merkitystä, jotka myöhemmin ovat toimineet voimistelunopettajina koulussamme (ennenkaikkia koulumme nykyisen innokkaan voimistelunopettajan, leht. J. F. Blomqvistin), tahdon vieläkin huomauttaa, että koulumme on monessa kiitollisuuden velassa leht. Ulfssonille siitä työstä, minkä hän on tehnyt kohottaessaan voimistelun oppilaitoksessamme oikeaan arvoonsa.

Sanoin yllä, että paitsi voimistelua oli myös heti alusta urheilu ja terveystoppi hyvin edustettuna koulussamme. Kuka ei meistä muistaisi pyylevän ja herttaisen Ernst Lampénin, sanokaamme vain heti Lampuksen, urheiluinnotusta ja urheilutyötä. Se mies on syntynyt urheilutreenariksi, ymmärsi treenarin tehtävät jo aikoja sitten. Ja ymmärsi nuorison — ja nuoriso ymmärsi häntä. Olitko mukana Lampuksen järjestämällä jalka- tai hiihtomatkoilla, muistatko, kuinka hän järjesti urheilukilpailuja? Jos olit mukana — myönnät, että ne olivat tilaisuuksia, joista muistot vieläkin kauniina elävät. Kyllä siinä joka mies yritti — ja itku pääsi, jos huonosti kävi. Muistatko, kuinka Lampus toisinaan ruotsintunnilla piti urheiluluentoja, selitti hiihtotapoja, kertoi verrattomalla tavallaan omista matkoistaan ja lateli muita eriskummallisia juttuja omista urotöistään, joita me korvat höröllä kuuntelimme ja vasta nyt alamme vähitellen hoksata, että taisi sinne pujahtaa toisinaan luvallista valettakin joukkoon. Olisipa kouluissa enemmän sellaisia miehiä, niin oppisimme todellakin tuntemaan toisiamme eikä olisi tuota kammottavaa kuilua opettajien

ja oppilaiden välillä. Me käymme 8 vuotta samaa koulua, mutta kuinka vähän useasti tunnemmekaan o i k e i n toisiamme?

Maist. Lampénia saa koulumme kiittää siitä työstä, mitä hän on tehnyt koulu-urheilumme hyväksi ja siitä, että hän itse ensi luokan turistina kiinnitti oppilaiden mielen retkeilyihin ja sen tapaiseen reippailuun sekä kasvatti suoran nuorisomielen.

Sanoin terveydenhoito. Se on tullut kouluihin oppiaineeksi vasta tuonnottain, mutta sittenkin uskallan väittää, että koulussamme on aina pantu painoa hygienisille vaatimuksille ja pidetty hyvää järjestystä. Tässä suhteessa on syytä mainita rehtorimme, joka tänä juhlapäivänä muutenkin saa tyytyväisenä katsoa kaunista työtänsä. Hänhän vaati kaikkialla järjestystä ja siisteyttä, ei vain koulurakennukseen ja muihin kuolleihin esineihin nähden, vaan myös itse oppilaiden suhteen. Re a a l i lyseon rehtorina osasi hän antaa myös arvoa nuorison ruumiilliselle kasvatukselle ja monasti suorastaan kehotti oppilaitaan harjoittamaan ruumistaan ja hoitamaan itseään. Onkohan vain joka koulun rehtorin mieleen juolahtanut kevätpäätäjaisjuhlan yhteydessä terottaa vakuuttavalla tavalla oppilaiden mielen ihonhoidon tärkeyttä juuri kesäisin. Onkohan vain!

Tällaiselta näyttää koulumme voimistelu- ja urheiluelämä sellaisen mielestä, joka siitä on alun pitäen ollut huvitettu. Tiedän sanomatta, ettei se jokaiselle ole ollut tällaista ja eikä siltä tietysti nykyään näytä. Sille ei mahda mitään! Meille toisille ovat nuo muistot mieluisat. Meidän ei tarvitse mitään katua. Päinvastoin. Ehkä olimme toisinaan liiankin innokkaita, ehkä toisinaan jätimme varsinaisen koulutyön liiankin syrjään. Se oli silloin — nyt saattaa koulu panna entistä suurempaa huomiota tämänkin seikan parantamiseen. Mutta voimistelu- ja urheiluintoa ei koulu saa koskaan estää, sillä todellinen voimistelu ja urheilu on myös kasvatusta elämän suurta koulua varten. Elämäkoulussa kysytään mieheltä henkistä ja ruumiillista kantoa; jos toinen pettää, pettää useimmiten myös toinen.

Ja kun minä tässä mielessä luon loppukatsauksen kouluni voimistelu- ja urheiluelämän merkitykseen, on sille annettava täysi tunnustus: meille tarjottiin siellä hyvää voimistelua ja urheilua. Siitä pidän yhtenä parhaimpana esimerkkinä sitä seikkaa, että moni entinen koululaisemme on yhä vieläkin innostunut voimistelija ja urheilija; oman ruumiinsa hoitaja. Se on hänen muitten toimiensa yhteydessä muodostanut hänelle yleväksi elämäntehtäväksi. Hän on tietoinen yksinkertaisesta ja kauniista elämäntavasta: Jokaisen, jolla on ruumis, tulee sitä hoitaa, sillä koko kansaa se kasvattaa.

Kaarlo Soinio.

REALILYSEOLAISIA TAITEILJOINA.

Tuskinpa lienee tässä maailmassa montakaan sellaista toimialaa, jolla et tapaisi jotakuta Helsingin suomalais. realilyseon entistä oppilasta. En tosin tiedä, onko heistä vielä kukaan kohonnut niin „korkealle“ kuin ilmassaporjehtijaksi tai laskeutunut niin „syväälle“ kuin haudankaivajaksi, mutta aivan varmaan on heitä kaikilla näiden äärimäisten rajojen välisillä eri asteilla. On merenkulkijoina ja maamyyrinä, on koreapukuisina sotilaina ja mustatakkisina rauhanjulistajina, on vilkkaina ja äveriäinä liikemiehinä ja kuivina, pienipalkkaisina pedagogeina, on monenlaisina virkamiehinä ja myöskin vapaitten ammattien harjottajina. Tähän viimeksi mainittuun ryhmään kuuluvat yleisen koulutilaston mukaan varsinkin taiteilijat. Ja jos tämän tilaston ryhmitykset soviteltaisiin koulumme entisiin oppilaisiin, niin eipä vain taiteilijasareke taitaisi jäädä lukumäärään nähden muita heikommaksi.

On luonnollista ja asianmukaista, että kukaan heistä ei ole taiteilijauralla ehtinyt vielä kunnian korkeimmille kukkuloille, ovathan he järjestään kaikki vielä nuorta väkeä. Mutta sangen monet ovat jo kumminkin ennättäneet osottaa, että he voivat saada paljonkin vielä aikaan, kunhan varttuvat ja vanhenevat. Kun taas 25 vuoden kuluttua vietetään oppilaitoksemme puolivuosisataista juhlaa, ovat monen „ansioluettelot“ epäilemättä paljon loistavimmat kuin nykyään, mutta nytkin jo luulen niiden voivan tarjota aineksia lyhyeen, koulumme entisiä oppilaita taiteilijoina koskettelemaan katsaukseen.

Seurataksemme vanhaa perinnäistapaa taiteen ryhmittelyyn nähden, tulisi meidän siis alkaa rakennustaiteesta. Tällä alalla, kumma kyllä, työskentelee entisiä reaalityseolaisia verrattain vähän,

vain lähes kymmenkunta. Vanhin heistä lie *Väinö Keinänen*, joka on huomattavalla menestyksellä toiminut sekä varsinaisen rakennusarkkitehtuurin että myöskin huonekalu- ja sisustustaiteen alalla etupäässä Viipurissa edustaen meillä n. s. wieniläisen koulun periaatteita. Häntä hiukan nuorempia ovat *Harald Smedberg* ja *Väinö Vähäkallio*, jotka ovat jo ehtineet tehdä nimensä tunnetuiksi useitten kauniiden talojen luojina Helsingissä sekä palkinnonsaajina erinäisissä rakennustaiteellisissa kilpailuissa. Niinpä on Ekbergin uusi kahvilarakennus Bulevardin varrella arkkitehti Smedbergin suunnittelema, ja arkkitehti Vähäkallio taas saavutti I palkinnon erään uuden pasaasin piirustuskilpailussa ja on tehnyt m. m. luonnoksen suunniteltua Ida Aalberg-teatteria varten. *Jussi Paatela*, joka on etupäässä toiminut rakennusopin opettajana sekä Helsingissä että Tampereella, on luonut pari monumenttaalista julkista rakennusta, nimittäin Vaasan ja Kotkan vesi- ja palotornit useita yksityisluontoisia rakennuksia mainitsematta. Myöskin *Urho Åbergin* nimi on äskettäin mainittu palkinnonsaajana erään Helsingin suurimman liikepalatsin piirustuskilpailussa. Arkkitehteinä työskentelevät vielä *Gösta Kulvik* ja *Toivo Paatela*, ja sellaiseksi on myöskin valmistumassa *Aarre Ekman*.

Kuvaamataiteet ovat oppilaitoksemme entisistä oppilaista saaneet sängen lukuisasti harjottajia. *Kuvanveiston* alalla työskentelee tosin vain yksi ainoa, nimittäin *Into Saxelin*, jonka luonteenomaiset ja herkällä plastillisella aistilla muovaillut teokset ovat jo useissa näyttelyissä saaneet osakseen ansaittua huomiota ja tunnustusta. Mutta *maalaustaide* on sitävastoin sen runsaammin edustettuna. Se, joka tällä alalla on epäilemättä päässyt muita pitemmälle, on *Antti Favén*: hänen loistava teknillinen taituruutensa, sekä piirtäjänä että värien käyttäjänä on herättänyt yleistä ihailua sekä kotimaassa että sen ulkopuolellakin. Erittäin kauniita ovat monet Antti Favénin maalaamat muotokuvat. *Yrjö Ollila* ja *Oskari Paatela* ovat kumpikin etupäässä väritaitelijoita; Ollila rakastaa enemmän syviä, meheviä ja tummia värisointuja, Paatela taas heleämpiä ja kevyempiä sävyjä. Ollila on rauhattomampi etsijäsielu, joka yrittää ja koettelee yhä uusia ilmaisutapoja, Paatela on temperamentiltaan koko joukon tyynempi. Paatelalla on paitsi herkkää väriaistia myöskin varma sommittelukyky, kuten muutamat alttaritaululuonnokset osottavat. Varhaisempien entisten oppilaitten parveen kuuluvat myöskin *Heikki Tandefelt*, *Yrjö Ramstedt* ja *F. G. Ålander*. Näistä on kumminkin Tandefelt jättänyt varsinaisen taiteilijauran ja siirtynyt taidearvostelijan ja kaunotieteellisen kirjailijan alalle. Ramstedtin taiteellinen tuotanto on kärsinyt hajanaisten, puutteel-

listen opintojen vuoksi, jotkut hänen näytteillä olleet maalauksensa ovat sentään saavuttaneet melkoista tunnustusta. Ålanderin erikoisala on piirustus ja kirjainkuviutus, tushikynän käyttäjänä hän on kehittynyt vallan ihailtavan taituruuden asteelle saakka. *Robert Zarasto* (Merikanto) ja *Reino Partanen* eivät ole vielä ehtineet luoda mitään huomattavampia, erikoisen omintakeisia teoksia, ja edellinen on sitäpaitsi toistaiseksi siirtynyt toiselle aineellisesti tuotavammalle alalle. Partasen taiteellinen pyrkimys näyttää suuntautuvan lähinnä värien koristeellisen kokonaisvaikutuksen tavoittamiseen. *Arvo Makkonen* on n. s. ekspressionistisen suunnan kannattaja, koettaen mahdollisimman yksinkertaisin keinoin päästä taiteellisten tarkotustensa perille. *Urho Lauanne* ja *Lauri Parikka*, aivan vasta-alkajia kumpikin, näyttävät kulkevan osaksi samoja teitä.

Kirjallisuuden ja runouden alalla tapaamme niinkään useita koulumme entisiä oppilaita. *Joel Lehtonen* on tehnyt nimensä tunnetuksi sängen omintakeisilla ja tyyllillisesti itsenäisillä kertomuksilla ja runokokoelmilla, jotka ilmaisevat voimakasta yksilöllistä taiteilijanäkemyttä. *Arvid Lydecken* on saavuttanut suurta suosiota ja menestystä varsinkin mielikuviutusrikkailta ja pirteästi kerrotuilla lastenkirjoillaan sekä myöskin herkillä, siromuotoisilla runoillaan. Yksinomaan runoa on toistaiseksi viljellyt *Huugo Jalkanen*, jonka tähän saakka julkaisemat runokokoelmat osottavat sekä syvää ja todellista tunnetta että hienoa, kehittynyttä muototajua. *Arvi Pohjanpää* on julkaissut erittäin lupaavan novellikokoelman Lapin tunteilta ja *Kaarlo Lydén* metsämiehen havaintoja ja tunnelmia luonnon parissa liikkuaan. Näytelmän alalla on *Eino Kalima* osottanut hienoa psykologista aistia ja huomattavaa draamallista kykyä samoin kuin *Artturi Järviluoma* — koulun ent. yksityisoppilas — jonka esikoisteos „Pohjalaisia" saavutti meikäläisiin oloihin nähden aivan harvinaisen menestyksen. Jonkunverran on kirjallisuuden alalla liikkunut myöskin *Felix Borg*, jonka varsinaisena alana on kumminkin näyttämötaide.

Säveltaide on niinkään saanut entisten oppilaittemme joukosta runsaasti harjottajia ja harrastajia. Tosin ei tietääkseni ole siltä alalta ketään varsinaisesti luovaa kykyä mainittavana, mutta sen useampia esittäviä, soitto- ja laulutaiteilijoita. Jo taiteellisen kypsytyden saavuttanut pianisti on *Eino Lindholm*, jonka herkkä musiikallinen käsitys ja loistava teknillinen tulkinta on saavuttanut suurta tunnustusta. Erittäin etevänä viulunsoittajana on tullut tunnetuksi *Bruno Stenberg* — varsinaiselta ammatiltaan insinööri —, kuten myöskin hänen nuorempi veljensä *Albert Stenberg*, joka aikookin kokonaan antautua soittoniekaksi. Erityisesti ammattimies viu-

lunsoiton alalla on *Alfred Melanto*, joka sen ohessa on soittanut myöskin selloa. Huilunsoittajina ovat harrastaja-astetta pitemmälle joutuneet *Evert Kosonen* ja *Väinö Littonen*, jotka kumpikin ovat jo useita vuosia toimineet orkesterisoittajina sekä *Uuno Aarto*, joka huilunsoiton rinnalla on opiskellut myöskin pianon- ja urkujensoittoa. Kaksi nuorena kuollutta entistä reaalityseolaista *Väinö Holtt* ja *Ilmari Hirvonen* toimi muutamia vuosia sitten Filharmonisessa orkesterissa oboen puhaltajina.

Laulajista ovat etusijassa mainittavat *Yrjö Somersalmi*, jonka muhkea kaunis basso-ääni ja ilmeikäs näyttelemisen on useissa oopperaosissa herättänyt suurta mieltymystä, ja *Harald Björkman*, jolle erinomaisen voimakas ja jalosointuinen barytoniääni ja sielukas tulkinta näyttävät takaavan loistavan taiteilijauran. Tenorilaulajia ovat *Ilmari Florell*, joka kumminkin lie asunut enimmäkseen ulkomailla, *Paavo Costiander*, joka on esiintynyt useissa oopperaosissa maaseudulla, sekä *Lauri Gustafsson* ja *Hannes Wirtanen*, jotka eivät kylläkään ole varsinaisia ammattilaulajia, mutta joiden kaunista ja kirkasta ääntä on saatu ihailla joissakuissa oopperaesityksissä. Entinen realityseolainen on niinkään *Yrjö Saarnio*, joka on toiminut oopperalaulajana etupäässä maaseutukaupungeissa.

Vielä ovat kokonaan mainitsematta näyttämötaiteen edustajat, joita niitäkin koulumme entisten oppilaitten joukossa on melkoisen monta. *Eino Kalima* on toiminut pari vuotta Suomen Kansallisteatterin alijohtajana ohjaten ja näyttämölle asettaen varsinkin venäläisiä kappaleita ja osottaen niissä hienostunutta taiteellista aistia ja ymmärtämystä. Varsinaisista näyttelijöistä ovat ehtineet pisimmälle *Urho Somersalmi*, joka Kansallisteatterissa on menestyksellä esittänyt useita suuria sankariosia, ja *Sven Hildén*, jonka erikoisalaan taas kuuluvat nykyaikaisten luonne- ja keskustelunäytelmien hienon maailman miehet. *Eino Rautiolla* näyttää olevan taipumuksia koomilliselle alalle, samaten kuin *Arvo Ahdillakin*. *Felix Borg* on Tampereen teatterissa sangen paljon käytetty näyttelijä. *Mikko Halkilahti* ja *Aarne Dufva* ovat esiintyneet yksinomaan pääkaupungin ulkopuolella — maaseudulla tai ulkomailla —, joten näiden rivien kirjoittajalla ei ole heistä lähempiä tietoja. Vainajien joukkoon kuuluvat *Aatu Palomäki* ja *Aarne Halme*, lahjakkaita näyttelijäkykyjä kumpainenkin. —

Tämän kirjoitelman tarkoituksena ei ole ollut minkäänlaisen perusteellisen ja tarkan kuvan tai arvostelun antaminen siinä kosketelluista henkilöistä, on vain tahdottu lyhyen katsauksen puitteihin koota kaikki ne Helsingin suomalaiset realityseon entiset oppilaat, jotka elämässä ovat kuljettavakseen valinneet taiteen milloin kukkaisen,

milloin okaisen polun. Sellaisena meille kaikille rakkaan oppilaitoksen merkkipäivänä, jolloin se taas avaa ovensa sulkeakseen hetkeksi suojiinsa niin monet entiset kasvattinsa kuin mahdollista, puolustanee tällainenkin muistelma paikkansa siinä julkaisussa, jonka juhlapäiviltä palaavat vievät muistona mukanaan. Sillä onhan se omalla tavallaan koulumme historiaa sekin. Sanottanee ehkä, että koululla ei ole mitään ansiota ja osaa siinä menestyksessä, jonka sen piiristä lähteneet taiteilijat ovat elämässä saavuttaneet. Välittömästi ei kylläkään, mutta tuskinpa erehtynen uskoessani, että koulu on sitenkin tavalla tai toisella ollut avullisena orastavia taiteellisia kykyjä ja lahjoja vaalimassa ja vartuttamassa. Ja joskaan ei niinkään olisi, suotanee sen tänään, juhla- ja muistopäivänään, ainakin ilmaista ilonsa niistä monista kauniista voitoista, joita sen entiset oppilaat ovat taiteenkin alalla jo saavuttaneet, ja toivonsa, että heidän vastainenkin työnsä olisi heille itselleen onneksi ja isänmaalle kunniaksi.

Fredr. J. Lindström.

Äidinkielen opetus ja siinä TEKEMIÄNI HUOMIOITA.

Oltuani varsinaisen, latinan- ja kreikankielenlehtori-toimeni ohessa äidinkielenkin — suomen — opettajana Joensuun lyseossa siirryin sieltä nykyiseen opettajatoimeeni, johon kuuluu m. m. suomenkielen opetus Helsingin suomalaisen lyseon ylemmillä luokilla. Toimituani jonkun aikaa tässä oppilaitoksessa tulin tehneeksi sen huomion, että äidinkielen opetuksessa eri maakuntien kouluissa ei käy soveltaminen aivan samoja näkökohtia ja samaa menetelmää. Mikä on tärkeätä ja tarpeellista toisessa, se voi olla joutavaa ja tarpeetonta toisessa. Tämä ei koske ainoastaan kirjallisuuden lukemista, vaan varsinaista kielenopetustakin ja oppilaiden kirjallisia tehtäviä. Huomattavin erotus ilmenee luonnollisesti Itä- ja Länsi-Suomen murteen alueita toisiinsa verrattaessa. Niinpä esim. toiselta puolen Itä-Suomen oppilaat, Kalevalaa luettaessa, ylen harvoin jäävät ymmälle kansalliseepoksemme runsaan sanavaraston suhteen. Kalevalan selityksistä olisi — mitä näihin oppilaisiin tulee — huolehti saanut jättää pois semmoiset sanat kuin esim. viikko (= pitkä aika), rahi (= pitkä penkki), välehen (= sukkelaan), vuotti (= odotti), muikea (= hapan), repo (= kettu), käämi (= puola), äijä (= paljon), puhua (= puhalttaa), rutosti (= äkisti), ryntäät (= rinta) y. m. m., joiden merkitys on heille paikkakunnan murteeseen perehtyneinä jo lapsuudesta asti hyvin tunnettu; samoin ovat sellaiset muodotkin kuin „verkkoloita“, „lukkoloita“, „suoniloista“ sekä monet muut Kalevalan kielelliset omituisuudet heille „jokapäiväistä leipää“. Sitävastoin on Kalevalassa hämäläismurteen alueelta ja etenkin Helsingistä kotoisin oleville oppilaille outoja sanoja ylen runsaasti. Heille eivät aina riitä Kalevalan selityksetkään. Niinpä sisältävät esim. maalaisoloja ku-

vaavat Kalevalan kohdat paljon sellaisia sanoja, jotka helsinkiläispoikia opetettaessa kaipaavat selitystä samoin kuin itse käsitteetkin. Tässä suhteessa voivat maaseudulla kasvaneet oppilaat tarjota opettajalle arvokasta apua käsitteitä selvitettäessä. Kuinkahan moni pääkaupunkilainen on selvillä esim. siitä, mitä Kalevalan 48 runossa, pellavan käsittelyä ja nuotanvetoa kuvattaessa, tarkoitetaan sanoilla „koiria“, „riipiä“, „luistoa“, „loukuta“, „lipsua“, „häpsiä“, „kuontalo“, „siula“, „kivestää“, „laudustaa“, „potkea“ y. m.? — Joensuussa taas oli — Kiven teoksia luettaessa — tarpeen ottaa puheiksi monikin sana, jonka merkityksen selittämistä Uudenmaan ja Hämeen koulujen oppilaat pian aikaa pitäisivät naurettavana ja suorastaan pilkantekona. Näitä varmaankin hämmästyttää kuullessaan, että m. m. sanat „saavi“, „takki“, „kauha“, „havutukki“, „susi“, „hyttynen“, „vartoa“, „likka“, „sahrat“ ovat itäsuomalaisille tuntemattomia. Heillä on niiden sijalla „korvo“, „nuttu“, „kapusta“, „havupölky“, „hukka“, „itikka“, „vuottaa“, „tyttö“, „aatra“.

Mitä kielenkäyttöön muuten tulee, oli Joensuussa alituisena kompastuskivenä kirjakielen d:äänne, jonka sijalla Itä-Suomen murteessa on kato. Oppilaiden kirjallisissa tehtävissä voi siellä tavata sellaisia kummituksia kuin „meitän“ (= meidän), „saaha“ (= saada), tydär (= tytär), otottaa (= odottaa), „valehtella“ (= valehdella), tuotaan (= tuodaan), tähden (= tähten), „taidonsa“ (= taitonsa). Tällaiset ovat hämäläismurteen alalla paljon harvinaisempia, ne kun ovat murteessa esiintyviin l:ään ja r:ään vetoamalla helpommin vältettävissä, mutta sen sijaan voi usein d tulla r:n sijalle: „suudempi“ (= suurempi), „nuodelle“ (= nuorelle) y. m. Kaksin- ja yksinkertaisen l:n, m:n ja n:n välinen erotus tuottaa hämäläissyntyisille oppilaille suurempia vaikeuksia kuin itäsuomalaisen murteen alueelta kotoisin oleville. Ehtimiseen saapi korjata lyhytkerakkeisiksi sellaisia muotoja kuin „suojellus“, „viellä“, „saannut“, „viennyt“, „eläimmiä“, „siemmenet“, „vetännyt“ ja kaksikerakkeisiksi taas sellaisia kuin „vuona“ (= vuonna), „tainut“ (= tainnut), „kadonut“, „enemän“, „sielä“, „muuloin“, „vihelys“, „kuoleita“, „jäänös“ y. m. Myöskin se seikka, että hämäläismurteen alueella ei käytetä erityistä superlatiivimuotoa, vaan sanotaan esim. „kaikkein suurempi“, (= suurin), „kaikkein yleisempiä“ (= yleisimpiä), tuottaa, yleiskielen kannalle tässä suhteessa pyrittäessä, melkoisia vaikeuksia. Häikäilemättä kirjoitetaan esim. „mitä erilaisempia“ (pro erilaisimpia), „yhä lukuisimpia“ (pro lukuisimpia). Hämäläismurteiset muodot nk. „sanoovat“, „tulevat“, „auttanevat“, „korkee“, „levee“, „rupee“ ja samoin nuo typistyneet „rakentaan“ (pro rakentamaan), „hakkaan“ (pro hakkaamaan) „vastaa“ (pro vastata), „määrää“ (pro määrätä) eivät

myöskään ole mitään harvinaisuuksia Helsingin koulujen oppilaiden kirjallisissa kyhäyksissä.

Kun, niinkuin kaikesta tästä näkyy, kelvollisen kirjakielen käyttö ei vielä yläluokkalaisiinkaan nähden ole täysin taattua ja virheetöntä, olen katsonut tarpeelliseksi — Helsingin suomalaisessa lyseossa toimiessani — ottaa kuudennella luokalla luettaviksi ja käsiteltäviksi ne kieliopinkohdat, jotka oikeakielisyyden kannalta katsoen olen pitänyt tärkeimpinä. Erityisesti olen koettanut kiinnittää oppilaiden huomiota tavallisimpiin, yleiskielen kannalta katsoen murteellisina pidettäviin ilmiöihin ja omistettu melkoisen paljon aikaa johtopillisten seikkojen käsittelyyn, tätä, alemmilla asteilla enemmän tai vähemmän — usein kokonaankin — sivuutettua kieliopin puolta kun on pidettävä kielenkäyttötaidon edistymiselle erittäin tärkeänä ja kun sen lisäksi tarkka tutustuminen äidinkielemme monilukuisiin johtopäätteisiin ja niiden tehtäviin varmaankin on omiaan kartuttamaan oppilaiden, yleensä hyvinkin niukkaa sanavarastoa.

Päästäkseni perille siitä, missä määrin asiat ovat oppilaille selvinneet, ja saadakseni pätevämpää tukea todistukseen merkittävälle arvosanalle, olen pitänyt tapanani panna toimeen kirjalliset kokeet. Näihin on kuulunut m. m. määrättyjen sanojen sellaisten taivutusmuotojen luetteleminen, joiden suhteen yleisimmin hairahduksia kirjallisissa tehtävissä sattuu. Oppilaiden näytteet voivat olla milloin parempia, milloin huonompia, useilla oppilailla aivan virheettömiäkin; mutta heikompain oppilaiden tekeleissä voi usein sattua monenkinlaisia kompastuksia. Niinpä on hyvin yleistä, että kun tarkotuksenani on ollut saada esille sellaisia muotoja kuin esim. „sateetta“, „lyhyihin“, „lämmintä“, „matalampi“, „vähennyt“, „aukaisisi“, „paratkoon“, „paennee“, „päästiin“, onkin oppilaalta tulla tupsahtanut „sadetta“, „lyhkösiin“, „lämpöistä“, „matalampi“, „vähentynyt“, „aukaisi“, »„parantukoon“, „pakenee“, „päästettiin“.

Alemmilla luokilla luettu lauseoppi on kuudennella luokalla myös otettu uuden käsittelyn alaiseksi. Etenkin on erilaatuiset lauseet ja „lauseiden väliset suhteet“ koitettu saada oppilaille selviksi. Tähän edelläkäyvään käsittelyyn liittyen on niin ikään pantu kirjalliset kokeet toimeen. Oppilaat ovat saaneet muodostettavakseen lauseita jokaiselle heistä annetun — monistetun — kirjallisen ohjeen mukaan, joiden lauseiden tulee olla ohjeessa mainittuihin lauseopin kohtiin soveltuvina esimerkkeinä, semmoisiin kuin esim. „nominativus absolutus“, „agenttipartisiippi“, „finaalinen lause“, „partisiippijärjestelmä“, tai joissa esiintyy jokin ohjeessa määrätty taivutusmuoto esim. „abessiivi“, „II:sen inf. inessiivi“.

Jo puheenaolleen laajuisenkin kielioppi-kertauskurssin läpikäy-

mincn on tosin vaikuttanut sen, että Kalevalan-opetukseen ei ole riittänyt niin paljon aikaa, kuin ehkä olisi ollut suotavaa ja tarpeellistakin; mutta että oppilaiden kielenkäyttötaidon edistymiselle ja varmentumiselle tästä kertauksesta on ollut tuntuva apua ja hyötyä, sitä ei voitane olla myöntämättä, ja rohkenen omasta puolestani olla sitä mieltä, että tämä seikka täysin korvaa sen, mikä Kalevalaluvun suhteen on puutteelliseksi jäänyt.

Huomautin kirjoitukseni alussa, missä suhteessa Itä-Suomessa saamani kokemus äidinkielen opetukseen nähden eroaa nykyisessä toimessani saavutetusta. Tässä mainittakoon vielä lopuksi, että oppilaiden ainekyhämäin suhteen erotusta myöskin on huomattavissa, sikäli näet, että Joensuun lyseon oppilailla yleensä tuntui olevan vilkkaampi mielikuvitus ja sujuvampi kynänkätö sekä mehevämpää ja sanarikkaampaa kieltä kyhäelmissään, niinkuin Kalevalan-laulujen kotimaan naapuriseutulaisilta voi odottaakin, jotavastoin asiallinen puoli ei aina ollut niin tarkkaa, huoliteltua ja punnittua kuin täkäläisillä oppilailla, joilla helsinkiläisinä on lähdekirjallisuutta kyhäyksiiän varten runsaammin ja arvokkaampaa käytettävänään kuin syrjäisen maaseutukaupungin koululaisilla.

Knut Cannelin.

KOULUMUISTEMIA.

ERNST LAMPÉN JA KOULUPOJAT.

Pikkupiirteitä.

„Nuoruuden aika ja lapsuuden unelmat eivät milloinkaan kulu kokonaan pois." Nämä Juhani Ahon sanat johtuvat mieleen, kun verestää koulumuistelmiakin. Koulu, tuo nuoruuselämän keskus, tuo kidutuslaitos, tuo talo hyvä, tuo huokausten maja, tuo lapsuuden unelmien pesä, tuo pelottava ja puoleensa vetävä, sen muisto ei tosiaankaan milloinkaan kulu kokonaan pois. Ja miten lienee. Kuta useampien vuosien takaa koulu-aikoja muistelee, sitä enemmän mieli lämpenee. Ikävyys katoa, ilo elää. Se katkeruus, joka silloin tällöin, varsinkin pimeinä syysaamuina ja liian kirkkaina kevätpäivinä, valtasi koulupojan sydämen, väistyy varmasti kiitollisuuden tunteen tieltä.

„Meidän koululla" ja „meidän pojilla" on vielä mitä valoisin henkilökohtainen muisto opettajasta, joka ymmärsi ja ymmärtää poikiaan niin kuin ani harva. Hän on Ernst Lampén. Hän opetti meille suomen ja ruotsin kieltä, jopa lauluakin muutamille. Ja kun me, jotka jo aikoja sitten jätimme tutun valkean talon, satumme yhteen ja juttu johtuu koulu-maille, niin harva se kerta, milloin ei Ernst Lampénin nimeä mainittaisi.

Hänen opetuksessaan on elävää elämää, pontta ja vauhtia. Hän on oppilaittensa iloinen toveri, joka aina ottaa osaa heidän harrastuksiinsa. Urheilun ja leikin ystävänä hän on poikien mielestä reilu mies. Hänen ehtymätön huumorinsa virkistää ja saa unisimmatkin hereille ja liikkeelle.

Kaskuja-on vuosien kuluessa kertynyt viljalti. Tässä ei ole tilaa niihin laajemmin puuttua, mutta ne ovat niin kuvaavia, että jollekin voinee varata paikan.

Sattuu näin.

Ruotsinkielen tunti. Harrastetaan kielioppia ja taivutetaan adjektiivejä.

Stark, starkare, starkast.

— Nå, pojkar, hvem är den starkaste på klassen?

Pojat ovat innossaan. Tuumitaan. Puhutaan ruotsia. Syntyy kaksi puoluetta. Toiset äänestävät Johanssonia, toiset Manneria. Ne ovat luokan pisimmät pojat.

Siitä ei tule tolkkua muulla keinoin kuin että molemmat vahvimmat miehet saavat koettaa voimiaan. Määrätään, että pojat painisivat koulupihalla. Luokka seisoo ikkunassa, jännittyneenä, innostuneena.

Opetus sujuu vallan ihmeellisesti, mitä metodia se nyt sitten lieneekin.

Pieni keidas pluskvamperfektien välissä:

— Nå, Björklund har börjat cykla?

Ja-a ...

— Jo, jag råkade Björklund i Brunnsparken. Han vinglade ner längs stora allen, och det sista jag såg af honom var, när han rände hufvudet i en af lindarna ...

Jotain tämäntapaista sattui monasti:

— Kerppola, gå till magister Malmberg, fjärde A, och framför hälsningar f r å n mig, icke utaf. J. n. e. aina sen mukaan, mitä hän tahtoi painaa mieleemme.

Lukemattomat tällaiset pienet jutut, joiden alla ilakoi reipas savolainen poikamieli, toivat ihmisen meitä lähelle. Ja kun joku ankarampi koulaus sattui, kuunteli Ernst Lampén oppilaittensa puheita kokeneena, ymmärtäväisenä ihmisenä, jolta aina riitti hyvä sana jokaiselle. Esimerkinä tästä mainittakoon vaatimaton kesämuistelma Keski-Suomesta.

Meitä oli viisi vesaa matkustanut erään opettajamme kesäasuntoon. Kaikki olimme ehtolaisia, ja meille oli jo keväällä hyväntahtoisesti luvattu, että keskikesällä saisimme suorittaa ehtomme. Asuimme hausassa kesti-kievarissa järven rannalla, ja siellä tapasimme myöskin Ernst Lampénin.

Millä hartaudella hän seurasi meitä, ja miten allapäin hän oli, kun yksi meistä viidestä ei selviytynyt.

Kesäiltä hämärsi, ja tuo onneton poloinen, joka muuten oli iloisista iloisin, lauloi kitaransa säestyksellä, painostaen jokaista sanaa seitsemäsluokkalaisen haaveellisuudella:

„Tror du af glädje jag sjunger,
ack, hvad du dig då bedrar.
Jag sjunger, ty mitt hjärta
till tröst ej annat har!”

Osaottavana ja lohduttavana istui Ernst Lampén parissamme myöhäisen iltaan. Hän teki sen varmasti etupäässä siksi, että hänkin tunsikin katkera hetki oli tuolle yhdelle hyljätylle raukalle, jolla oli niin raskas kotiintulo-perspektiivi. Varmasti opettajan hyvät sanat virkistivät siinäkin pettymyksessä. Virkistivät ja innostivat ponnistamaan uudelleen eteenpäin.

Innostuksen mies, rehti opettaja ja ennen kaikkea hyväsydäminen ihminen, se on jokaisen Ernst Lampénin oppilaan sekä hiljainen että kuulua tunnus. Ja se tunnus on julkilausuttava myöskin siinä muistojen kirjassa, jonka „meidän koulu” julkaisee, täyttäessään ensimmäisen vuosisataneljänneksensä. Muuten eivät Ernst Lampénin pojat olisi saaneet sanotuksi sitä, mikä heidän mielissään elää.

Arvid Lydecken.

ERÄS RANSKANTUNTI.

Yhtäkkiä seiso i Kaarle Sanfrid luokan ovella keskellä ulvovaa ja rähisevää joukkoa. Tuskin oli hän ilmestynyt, kun vallitsi sananmukaisesti „sann frid“. Kuudesluokkalaiset olivat silmänräpäyksessä paikoillaan.

Kaarle Sanfrid kirjoitti nimensä päiväkirjaan ja kuiskasi: „kirjat pois!“

Pitkä ja laiska Filippus Joki ei kuullut; hän vain yhä suurella kiireellä opiskeli läksyään.

— Kirjat pois, kaikki!

Filippus ei nytkään kuullut.

— Joki! Herra Joki! Monsieur Joki!

Filippus heräsi vihdoin ja kömpi pystyyn.

— Pardon monsieur, että minä herätin. Mitäs on läksyä?

Filippus selittää kurkkuaan kakistaen ja änkötellen.

— Sano selvemmin! Merkillistä, etteivät isot miehet osaa tehdä edes yhtä vaivaista lausetta.

Filippus yrittää uudestaan, mutta entiseen tapaansa.

— Kuules, ravista liiviäs, ravista oikeen kovasti ja päästä pari nappia auki. Sinä puhut kaiken viisautesi liiviisi.

Päästään vihdoin selville läksystä — on muuan pitkäkökö runo ulkoa — ja Filippus saa käskyn ruveta esittämään. Hän ei ollut ehtinyt takoa sitä kunnolla päähänsä, Kaarle Sanfrid kun keskeytti, mutta hän koettaa parastaan. Hän muistaa säkeen sieltä toisen täältä, liittää niitä yhteen, lisäälee uusia sanoja ja lausukelee tyynenä runoan.

Luokka kuuntelee suurella jännityksellä tätä sekamelskaa. Heikkohermoisimmat puristavat peukaloaan nyrkin sisässä ja kiristävät hampaansa yhteen kestääkseen pyörtymättä ukkosen, joka on tulossa.

Mutta Kaarle Sanfrid vain hymyile mitä ystävällisintä hymyä ja vilkuttaa rohkaisevasti silmiään Filippukselle.

Tämä tankkailee harvaksen ja totisena; vihdoin hänen virtensä päättyy.

Vallitsee sähköinen hiljaisuus, mutta pian jo sähköhtää salama.

— Kuules Joki, olihan se hauskaa kuunnella, mutta kyllä minä sitenkin tahtoisin sanoa sinulle, että — runoile kotona ja jätä esiintyminen toistaiseksi.

Luokka havaitsi, että Joki olisi mieluummin ottanut vaikka vasta pumpatun potkupallon vasten tauluaan kuin tämän ystävällisen huomautuksen.

Koska Filippus ei osannut värssyjään ulkoa, niin Kaarle Sanfrid pani hänet lukemaan ne suoraan kirjasta. Filippus ottaa kirjan pulpetistaan — suljettuaan sen ensin suurimmalla kiireellä — ja alkaa tavailla.

— Mitä sinä siellä yniset kuin keuhkotautinen sääski! Huuda niin että plutoona neljännen komppanian miehiä lentää selälleen!

Filippus mylvii tarmonsä takaa. Ankara ponnistus sokaisee hänen silmänsä ja hän lukee väärin.

— No etkö sinä näe, vaikka on hevosenkorkuisia kirjaimia! Ota lokomotiiivilyhdyt ja katso niillä!

Filippus panee parastaan yhtä juoheana ja rauhallisena kuin ennenkin, mutta vahvasti hikoillen. Kaarle Sanfrid teiskaa kateederilla, takoo kartta-kepillä pulpetteihin. Hänen äänensä liikkuu etupäässä pianissimossa, mutta silloin tällöin tulee semmoinen sforzato, että sähkölamput katossa helis-

ten heilahtavat. Luokka on erinomaisen hyvällä tuulella. Filippus on Joonaana tullut mereen heitetyksi ja joutunut valaskalan kitaan.

Kaarle Sanfrid havaitsee, että Filippuksen leuka on jäässä. Se täytyy välttämättä sulattaa ja norjistaa. Hänet käsketään tekemään huulillaan voimisteluliikkeitä komennuksen mukaan: „ulos, sisään, ulos, sisään.”

Joki irvistelee ja luokka hirnuu.

Vihdoin Kaarle Sanfrid väsyvä leikkiin ja vapauttaa Filippuksen kuulustelusta seuraavaan tapaan:

— Mikäs sinun nimesi on?

Filippus ihmettelee ja kaikki muut samoin. Mitähän se nyt meinaa, kun se tuommoista kysyy?

Filippus vastaa hiukan epävarmasti:

— Joki.

— Mistäs sinä semmoisen nimen olet saanut?

Filippus tuumii ja toteaa vihdoin:

— Isältäni.

— Siinä on sattunut suuri erehdys. Räme sinä olet ja seisova vesi etkä mikään Joki.

Kello oli nyt viittä vailla. Pelastuksen ja vapautuksen henki liiteli luokassa. Mutta Kaarle Sanfrid ehti vielä kysyä koko muun läksyn, saada joukon „klassillisia“ vastauksia, merkitä kirjaansa kuudelle pojalle ankan miinuksen ja yllättää Aapelin almanakan tutkistelemisesta. Syntyneessä kuulustelussa kävi ilmi, että tänään on Filippus Joen nimipäivä. Kaarle Sanfrid pani Aapelin lausumaan tämän johdosta runon. Aapeli muisteli ja muisteli. Hänen kallossaan ei ollut liian suurta varastoa syntymäpäivävärssyjä. Juuri kellon soidessa keksi hän semmoisen ja rupesi deklamoimaan:

„Yksi ruusu on kasvanut laaksossa .. .”

K. A.

KOULUPOIKA-TYYPPEJÄ LYSEOSTAMME.

Primustyyppi.

Tavallisin primustyyppi lienee embryötilassa oleva lukutoukka. Hän on noita onnellisia ihmisiä alkuja, joihin voi ahtaa tietoja yhtä helposti, kuin maitoa kaadetaan astioihin. Hän on tavallisimmasti ainoastaan reseptiivinen kyky. Voi hänellä sentään olla jokunen heikko ainekin. Hän voi pahastikin ontua esim. matematiikan kohdalla, mutta helppous muissa aineissa korvaa tämän luonnonvian. Voimistelussa hän melkein säännöllisesti on viitosen mies, vaikka yleisen fideksen takia saa 6:sen, jopa 7:senkin. Luokan perämies antaa hänelle selkään juuri niin paljon kuin häntä haluttaa.

Sellainen tyyppi ei ollut koulun ensimmäinen primus, Aleksander Lampén.

Hän ei ontunut minkään aineen kohdalla, hän oli primus matematiikassa yhtä hyvin kuin kielissä ja historiassa. Hänellä oli hermostuttavan hyvä muisti. Jos neljännellä luokalla opettaja oli sattunut mainitsemaan, että hätätilassa voi käyttää ruotsinkielessä supinimuotoa „strykit”, niin hän kahdeksannelle luokalle sitä käytti ja vetosi 4 vuotta sitte annettuun lupaukseen. Kun hän sitte kahdeksannelta luokalta päästettiin, oli hänellä yksitoikkoisin todistus, minkä oppilaalle antaa voi, — hänellä oli pelkkiä 10:ää.

Häntä ei luokan perämies koskaan kyennyt pehmittämään. Hänellä oli kymppi myöskin voimistelussa. Tosin hän kulki liikanimellä „Pien Lampus”, mutta se johtui siitä, että opettajien joukossa sattui olemaan samanniminen mies, joka ulkonaisessa täyteläisyydessä on melkein pä kaiken kilpailun yläpuolella. Mutta ei sillä hyvä, että hän voimistelusalissa hääräsi ensimmäisten joukossa, hän myöskin suksikilpailuissa oli varma palkinnon saaja. Vedessä hän uiskenteli kuten „superdreadnought” ainakin, ja jo koulupoikana hän oli hyvä „maisteri pinnalla ja pinnan alla” ja veteen hän syöksyi kuin paras hydroplani.

Kaikki tällaiset ominaisuudet ovat vieraat yleiselle primustyypille, joka tavallisesti ei pysy veden pinnalla eikä suksilla pääse juuri minnekkään, puhumattakaan siitä, että „jättiläisen heitto” häntä jo hirvittää nähdä.

Toverikunnassa hän tietysti oli esimies. Vasaraa hän käytti voimalla ja väellä, ehkäpä oikeudenmukaisestikin.

Siirryttyään Polyteknikoon hän myöskin siellä oli primus, sai kaksi diplomia samassa ajassa, kuin moni muu ei edes saa yhtäkään. Tehtaassaan Tainionkoskella hän myöskin on primus, s. o. johtaja.

T a i t e i l i j a t y y p p i .

Meidän koulustamme kasvaa taiteilijoita kuin sieniä sateen perästä. Jos Edelfelt, Gallén-Kallela ja Järnefelt olisivat vähän myöhemmin käyneet koulua, niin he varmaan olisivat käyneet meidän kouluamme. Kun kaikki meidän koulumme taiteilijat ovat lopettaneet elämänsä työn, niin varmaankin monta tonnia väriainetta on puserrettu ulos paletille heidän näppiensä kautta. Nyt jo voi sanoa, ettei missään Suomen koulussa ole opettajakuntaa, joka olisi niin usein ja monipuolisesti karrikeerattu kuin Helsingin suomalaisen realilyseon.

Nokkelin näistä taiteilijoista oli epäilemättä Antti Favén. Hänen pilakuvansa opettajistosta muodostaisivat yhteenliitettyinä kokonaisia suuria alttaritauluja. Sain häneltä kerran joulutervehdyksen, jossa tavallisen postikortin takasivulle oli piirretty koko monipäinen opettajakuntamme plus ylitarkastaja A. Streng ja vahtimestari A. Wiljander. Favénilla oli lupa piirustaa tunnillakin sillä ehdolla, että opettaja sai napata kuvan itselleen. Siitä huolimatta Favén oli primuksen vierimäinen melkein koko kouluaikansa, ja tarkkaavaisuudessa hänellä oli aina 10, enemmän tarkan silmänsä kuin mallikelpoisen kuuntelijaryhtinsä takia.

Hänen paras ennätöksensä tällaisessa „firabelityössä” oli seuraava.

Oli ranskankielen tunti. Siro opettaja, Solmu Nyström, nuhteeton

bonjour, raitaiset, prässätyt housut ja liehuva keväinen kravatti yllänsä, alkoi soinnutella ranskan hienoja nenä-ääniä. Ovi avautuu ja sisään astuu ylitarkastaja A. Streng erään tunnetun laulajattaren kanssa. Kaikki nämä kolme olivat pariisilaisia sekä kieleltään, mieleltään että pukimiensa puolesta. Tulokkaat asettuivat istumaan tuoleille ja ranska rupesi paukkamaan luokassa. Tämä siro trio herätti Favénissa piirtäjähimon. Hän otti pulpetista paperin, levitti sen varovasti pulpetille, veti kynän taskustaan ja rupesi vetelemään ääri viivoja. Mutta kysymyksiä sateli. Vasemmalla kädellä Favén viittasi, tahi oikeammin se oli koko ajan pystyssä kuin lipputanko huvilan katolla, ja oikealla kädellään hän teki kiihkoista työtä. Nyström huomasi metkun, mutta antoi sen „passer”. Ylitarkastaja taas oli niin kiintynyt opetuksen menoon ja siihen vaikutukseen, minkä oikeat vastaukset tekivät hänen komeaan seuralaiseensa, ettei hän nähnyt mitään. Hänen piti tuostakin hymyillä laulajatarelle, ikäänkuin olisi tahtonut lausua: „mikä opettaja, mitkä oppilaat!” — Hän ihaili kouluamme. — Ja Favén sai rauhassa jatkaa.

Tunnin loputtua Nyström vaati palkkansa, joka auliisti annettiin. Minä sain taideteoksen ja näytin sen kerran eräälle vanhalle rouvalle, joka oli ollut laulajattaren isän nuoruuden ystävä. Hän katseli kauan kuvaa ja sanoi:

— Tytär on aivan ihmeellisesti isänsä näköinen.

Favén oli siis tulisessa ja hermostuttavassa kiireessä saanut valmiiksi ei ainoastaan laulajattaren joltisen kuvan, vaan päälle päätteeksi niin oivallisen, että sen nojalla voi tutustua koko suvun ulkomuotoon. Tämä muistuttaa hieman legendoja kreikkalaisten maalarien ihmeellisistä ennätyksistä, mutta tällä kertomuksella on se lisäetä, ettei se ole legenda, vaan tosi tapaus.

Jälkeenistuja.

Niitä on meidän koulussamme ollut ja on vieläkin paljon, sillä hj:t, hv:t ja ht:t sen matemaattisella täsmällisyydellä saavat aikaan. Tällaisten merkkien hankkijoita sanotaan yhteisellä nimellä „merkkisankareiksi”. Niitäkin on ollut paljon, ehkä enemmän kuin taiteilijan alkuja. Merkkisankarit ovat aina merkillisiä miehiä; muutamista — terveistä — tulee ahkeroita kansalaisia — sairaista merkkisankareista potilaita koko iäkseen.

Merkkisankarien iloiseen joukkoon kuului myöskin n. k. Ilo-Janne. Ei niin, että hän olisi ollut kaikkein etevin merkkien kokooja, mutta hänellä oli ominaisuus, joka kohotti hänet kaikkia muita ylemmäksi. Hän oli etevin „jälkeenistuja”, „kukkuja”, minkä minä olen nähnyt. Kun hän lauantaitsin saapui istumaan kuitatakseen viikon varrella tehdyt syntinsä, astui hän sisälle niinkuin pietistä kirkkoon. Ei paljon puuttanut siitä, että hän istuutuessaan olisi painanut otsansa pulpettiin ja mutissut jonkun sopivan rukouksen, niinkuin kirkkomiehet tekevät. Istuuduttuaan hän laski käntensä pulpetille, oikaisi selkensä ja jalkansa, korotti höytiäisen siniset, suuret silmänsä kattoon ja tähän asentoon hän jähmettyi kahdeksi tunniksi. — Ilo-Jannella oli aina kaksi tuntia jälkeenistumista. Tässä hurskaassa asennossa hän kesti hyvästi kaksi tuntia, sillä hänellä oli ammattimiehen koko

treenattu taitavuus. Minä en kärsinyt katsoa tätä ilmettä, minun täytyi istua syrjin Ilo-Janneen. Muistin itä Suomessa puhutun ihmisistä, jotka olivat kuin „hunsvotti Jumalan edessä”. Ilo-Janne oli puhtasverinen karjalainen. En tahdo soveltaa tätä epähienoa vertausta Ilo-Janneen. Pyydän lukijaa sen sijaan muistelemaan niitä kahta enkelin päätä, jotka sijaitsevat Rafaelin maalaamassa „Sixtiniläisen madonna” taulun alareunassa. Toinen näistä, joka luo silmänsä taivasta kohti, on ilmetty Ilo-Janne poikavuosiltaan — jälkeenistumassa.

Kun vihdoin kaksi tuntia oli kulunut, ja Ilo-Janne parin muun aateverin kanssa oli laskettu vapaalle jalalle, voi korridorissa kuulua kova mellakka. Hurskas Ilo-Janne oli uudestaan saavutetun vapautensa kunniaksi upottanut nuppineulan kärjen aateverinsa lihaksiin.

Seuraavana maanantaina alkoi Ilo-Janne elämänsä uudelleen, joka sitte taas lauantaina kuitattiin kahden tunnin — jälkeenistumisella.

Tässä ei auttanut neuvominen eikä kasvatus. Ilo-Janne oli jälkeenistujan perikuva.

I t k i j ä.

Itkijät poikain joukossa ovat murheellisia ilmiöitä. „Tulee mies mistä tahansa, mutta ei tyhjän itkijästä eikä tyhjän naurajasta.” Se on surullinen totuus. Itkijät ovat edeltäkäsintuomitut turmioon. Itkijän loppu on aina traagillinen.

En siis huoli muistella sairaaloista itkijöitä, siitä mieli muuttuu murheelliseksi. Kerron eräästä tyypillisestä itkijästä, jota en koskaan tullut opettaneeksi ja jonka elämänkulkua en tunne, joten voin toivoa, että hän on tehnyt poikkeuksen säännöstä.

Oli uusien oppilaitten vastaanotto kouluun. Kuljeskelin joutilaana korridorissa, kun eräs rouva poikansa kanssa leikkasi rataani ja alkoi keskustelun. Rouvalla oli aito suomalainen kunnioitus lihavuutta kohtaan, ja luuli minua rehtoriksi, niinkuin äidit aina edelleenkin luulevat. Hän pyysi pojalleen vapaapaikkaa koulussa, niinkuin äidit myöskin aina tekevät jo ennenkun poika on suorittanut sisäänpääsyttutkinnonkaan. Hän sanoi jääneensä äsken leskeksi, ja samassa pillahiti itkuun, joka on luonnollista. Mutta samassa mylvähti myöskin pieni poikanen täyteen parkunaan, joka myöskin on helposti selitettävissä. Liikutuksen valtaamana minä lupasin kaikkeni hankkiakseni pojalle toivotun paikan. Äiti ja poika vetäytyivät hiljaiseen soppeen lopetellakseen itkukohtaustaan, vahtimestari Wiljanderin heitä lempeästi silmäillessä.

Tuli tutkinto. Poika jätti äitinsä suuri käsiliina silmien edessä. Äiti itki tuntuvasti ja näkyvästi. Puolen tunnin kuluttua poika pääsi tutkinnosta. Hän juoksi suoraa päätä äitinsä luo nurkkaan, painot päänsä hänen syliinsä ja itki katkerasti. Äidin silmistä tippui suuria kyyneleitä pojan takille.

Minä läksin tapaamaan tutkinnon pitänyttä opettajaa, kysyäkseen oliko poika ollut aivan mahdoton.

— Ei, päinvastoin! Hän osasi vallan tyydyttävästi.

— Mutta hän itkee vimmatusti.

— Niin hän teki tutkinnossakin, mutta hän taisi „Syntiinlankeemuksen” sanasta sanaan.

Seurasin mielenkiinnolla orpoperheen kohtauksia. Luulin pojan kohta tottuvan leikkiin ja heittävän itkunsa, sillä, niinkuin sanotaan, ensimmäinen tunti hirsipuussa on aina vaikein.

Ei niin. Jokaisen kuulustelun perästä poika pakeni äitinsä luo sama suuri liina silmillä, ja sama murheellinen itkuedetto uusintui taas nurkassa.

Poika pääsi kouluun ja vapaaoppilaaksi myöskin. En saanut seurata hänen kehitystään, mutta kuulin, ettei ensi vuosina kulunut yhtään päivää ilman runsasta vetistelyä. Sanottavia syitä ei tarvinnut olla; itku kuului hänen hyvinvointiinsa, kuten terveille lapsille juominen ja syöminen. Hj:stä, ht:stä ja hv:stä, joita hän harvoin sai, kesti itkua koko päivän merkkisankarien rajattomaksi ihmeeksi ja pilkan aiheeksi. Näitä viime mainitulta tällaiset merkit painavat yhtä paljon kuin pakkasilman lumihiutaaleet.

Niille entisille oppilaille, joilla jo on perhe ja poikia, mahdollisesti itki-jöitä, suosittelen parhaimpana keinona tätä tautia vastaan kalanmaksajöljyä. Tämä on useimmissa tapauksissa ainoa parannuskeino myöskin merkkisankareille. Tällä lääkkeellä on, kaiken oivallisen vaikutuksensa ohella nuoren pojan ruumiiseen, myöskin se erinomainen etu, että se samalla muodostuu rangaistusvälikappaleeksi.

Omituinen ajatusten yhdistelijä.

Oli kerran oppilas, jonka ajatukset kulkivat aivan toisenlaisia ratoja kuin tavallisen ihmislapsen. Ne kieppuivat niin huimasti, että niitä oli joskus mahdoton seurata. Toisinaan taas niiden radat olivat selitettävissä tarkan punnitsemisen perästä.

Pojalla oli Bismarckin sekä pää että katse pienen vartalon latvassa.

Kävi ensi viikkoja koulussa ja luki ruotsia. Hänelle annettiin seuraava lause käännettäväksi:

„ Benjamin har bara ben.”

Poikanen hypähti seisomaan ja karjasi möräkällä äänellään:

„ Benjaminissa on paljaat luut.”

Yleinen hämmästys. Benjamin parka!

No niin! Lausehan on vallan oikein käännetty, vaikka Valfrid Vasenius, lukukirjan tekijä, ei liene koskaan uneksunut, että tätä lausetta näinkin voisi ymmärtää. Ainoa, mitä voitiin tehdä, oli kysyä, tunsiko hän ketään niin viheliäistä Benjaminia.

Jonkun kuukauden kuluttua luettiin samasta lukukirjasta kertomus kolmesta sisaresta, jotka elättivät henkeänsä kaikenlaisella pienellä kapis-tuksella. Tämän kertomuksen lauseitten joukossa oli myöskin seuraava:

„ De leva trygga i sin hydda.”

Lause osui taas sankarimme käännettäväksi. Vastaus pamahtikin kuin pyssyn suusta:

„He valmistavat sahtia!”

Yleinen neuvottomuus! Kaikki päät kallelleen! Kertomuksessa ei sanallakaan ollut kaljatehtaasta puhe.

Vähitellen alkoivat ajatusten liitokset selvitä.

Siihen aikaan juotiin aivan yleisesti rouva Alli Tryggin kaljaa Helsingissä, varsinkin Sörnäsissä, jossa tehdas sijaitsi. Poikasen täytyi joka päivä klo 3:n jälkeen hakea Alli Tryggin kaljaa äidilleen. Sana „trygga” vei mielen pois koulupenkiltä kotoisiin askareihin. Ja niin oli käännös valmis.

Eräs toveri, nykyinen virkku rautatien virkamies, rupesi intohimoisesti viittaamaan.

— No mitä?

— S ... asuu Sörnäsissä!

Hän oli siis myöskin vainunnut S:n ajatusten merkilliset jäljet.

Ikipäiviksi jää kumminkin selittämättä seuraava ajatusten lento.

Luetaan ruotsalaista lyriikkaa, yhtä sen kuuluisinta runoa:

„Höga berg och djupa dalar.”

S:n vuoro tulee. Hän rykäsee ja alkaa pauhaa:

„Höga berg och djupa dalar
Här är den som int’ betalar
Hej, hopp, min lilla hjärtevän.”

— Tpruu, tpruu, poikaseni! Aijotko tehdä vararikon?

S. ei voinut huomata mitään syytä moiseen kysymykseen.

Tällainen maailmankatsomushan on lievimmän sanoen kevytmielinen, vaikka se kyllä on lausuttu julki monessa runossa, esim. seuraavassa:

„Vaikk’ei ois itsellä illallist ja illallist ja illallist, niin kulta se olla pitää ja olla oikein soma.”

Mutta S. oli vielä liian nuori ymmärtääkseen, että tässä maailmassa moni ottaa „sydänpäpyn”, vaikka jo edeltäpäin päättää olla ottamatta osaa minkäänlaisiin maksuihin, vaan antaa toverinsa pitää huolta tästä vähemmän hauska puolesta. Senpätähden juuri tässä kohdassa kaikki jälkien seuraaminen on turhaa.

Kuinka S ... keksi tämän ajatusten liittymän, jää ainiaaksi hänen salaisuudekseen.

Ernst Lampén.

VASTAANOTTAJAISET.

Suuri joukko silloisista meikäläisistä oli sellaisia, joille koko koulun elo ja olo oli paljasta naurua ja iloa ja on vieläkin. Nämä koulumme „naurulapset” saivat kepposillaan joskus toiset vakavaluontoisemmat, professoreiksi, pastoreiksi ja muille totisemmille aloille luodut toverinsakin nauramaan, joskuspa opettajansakin, vaikka useimmiten nämä eivät sentään suvainneet heidän ilopillereitään. Eikä ihmekään, sillä kyllä ne olivat tavallisesti hyvin karvaita. Etenkin uusia opettajia kiusattiin vallan ankaraasti, mentiinpä niinkin pitkälle, että kyynelhelmi kimelsi silmäkulmassa.

Muistan tällaisen teon meidän luokalta. Se tapahtui eräälle nuorelle, uudelle opettajalle, jonka olimme kuulleet olevan hyväluontoisen ja kovin pidetyn, mutta vallan liian suvaitsevaisen. Päätimme heti panna tämän kehitetyn suvaitsevaisuuden koetukselle oikein erikoisella tavalla. Vastanoittajaisiksi pingoitimme ruuveilla teräs- ja messinkilankakieliä pulpettimme laatikon aluslaudan alle ja viritimme instrumenttimme eri äänilajeihin. Kun uusi opettajamme astui luokkaan, oli parhaillaan käynnissä uusien instrumenttien kenraaliharjotus. Ankarasti tuimistui maisteri sellaisesta tervehdyksestä ja huusi korkealla äänellä:

Kutka siellä musiseraa?

Ei tietenkään kukaan. Jokainen seisoikin kuin Piikkiön kirkon puujumala eikä kukaan vastannut. Opettaja ihmettelee kovin luokan vastaamatonta henkeä ja komentaa kaikki istumaan käskien jokaisen pitää kätet pulpetilla koko tunnin ajan. Lupasipa rangaista ankarasti jokaista, joka ei tottele hänen määräyksiään.

Sitten rauhoittui luokka ja opettaja alkoi kirjoittaa nimeään päiväkirjaan. Mutta samalla luokan perällä olevat pojat rupesivat polvillaan näppäilemään kieliä ja sieltä kuului: „Pim, pam, pom”. Opettaja karkasi kuin tuulispää luokan perälle ja kysyi, kuka se taas oli, joka uskalsi ilveillä hänen kanssaan? Ei mitään vastausta. Kaikki istuvat jälleen kuin kirkossa kätet ristissä pulpetilla ja sen täänkin kuului taas ihan opettajan selän takaa: „Pim, pim, pim”. Ja kun hän kääntyy äkkiä ympäri, toistuu sama leikki: „Pim, pam, pom, pom”. Pojat tulevat yhä rohkeammiksi ja ihan maisterin vierestä kuuluu heikko „pim”. Hän tarttui vieressään olevaa poikaa kiinni siitä paikasta, jota „kraiveliksi” kutsutaan, ja nosti pojan ylös käytävälle pulpetista. Mutta hänen tätä tehdessään osui pojan jalka instrumenttiin ja taas kuului se opettajaa julmistuttava pim-ääni.

Mutta silloin hän jo suuttui ja sanoi: „Ja sinä vielä uskallat, sinä parantumaton, vaikka minä olen sinun niskavilloissasi kiinni. Kyllä minä sinut opetan pelamaan toisella tavalla”. Poika rupesi kohta pelaamaan toisella tavalla ja alkoi puristaa ulos tekoitkua sekä selittää että: „Enhän mie tiedä kuin se penkki sillail pimpaht, kun opettaja min kiskas ylös.” Opettaja tutki tarkkaan pulpetin, mutta ei vain saanut selvää hänkään, miksi se „sillail pimpaht”.

Ja tuloksettoman tutkimuksen seurauksena oli, että melkein joka toinen pulpetti rupesi itsestään pimpahtelemaan, vaikka kaikkien kätet olivat pulpetilla. Loppujen lopuksi opettaja meni paikalleen ja tiuskasi mennessään, että ei hän viitsi hermostoaan vallan tyystin pilata opettamalla tällaista luokkaa, jolla on pahat hengetkin mukana kujeiluissaan. — Istuutui tuolilleen nojaten päätään käsiään vastaan ja oli surullisimman näköinen ihminen mitä olimme nähneet, olipa kuin olisi kyynelkin kiilunut hänen silmäkulmassaan. Nyt huomasimme koiramaisen leikkimme jo menneen liian pitkälle ja sen perästä emme enään koskaan kysymyksessä olevaa opettajaa kiusanneet, sillä huomasimme, että hän oli liian hyvä ja jaloluontoinen meidän kiusattavaksemme.

Ilm. V. H.

„PÄTKÄ“ .

„Tän päivänen „Pätkä“ viis pennii!“

Olisi todellakin korvaamaton vahinko, jos »Pätkän" muistot olisivat jääneet pois tästä kunnian julkaisusta. Sen muisteleminen sopiikin tähän perin hyvin, sillä »Pätkä" oli samaa sukua kuin tämäkin opus. Tosin kyllä vain „väärän koivun takaa", mutta sukulainen kuin sukulainen. Vanhemmastakin ovat „tantit" ja „vasterit" sukujuuren havainneet ja pettämättömäksi julistaneet. „Pätkän" ja tämän toveruudelle pyhitetyn valtavan julkaisun samaan heimoon kuulumisen todistukseksi ei tarvitse edes sitä, että „muuan täti varmaan muisti suvun polveutuvan j. n. e.", kuten prof. A. tässä tuonnoin oman sukunsa juuriltaan Aasain poikien jälkeläisiin juontumista sanomalehdissä perusteli. „Pätkäkin" oli, näettekös, j u l k a i s u , säännöllisesti kerran viikossa ilmestyvä julkaisu. Sen voivat todistaa „Lamppus" ja „Linssikin", jotka kuuluivat „Pätkän" läheisiin ystäviin, kuten niin monet muutkin.

„Pätkän" elinikä ei ollut pitkä, sen sallittiin elää täällä ilonamme vain jonkun aikaa, lukuvuotena 190 ..—190 .. Mutta „Pätkän" elämä lyhydestään huolimatta oli pelkkää ilon aikaa. Se valaisi silloista III A-luokkaa yhtä kirkkaasti kuin Kaarle suuri keskiajan yötä, josta asiasta historiaakin kertoo. Olisipa kaikkien meidän maankamaralla kulkevien elämä yhtä ympäristöään valaiseva ja lähimmäisten elämää huojentavaa kuin „Pätkän" oli, niin monen nyt kuuluisana kaikuvan nimen hohde kalpenisi meidän maineeseemme verrattuna. „Pätkä" oli päivänsäde, todellinen päivänsäde, kaivattu ja rakastettu, siitä ei voi olla kuin yksi mielipide siinä piirissä, jossa „Pätkä" sai vaikuttaa. Tähdiksi olisi hohtonsa puolesta kelvannut jokaisen meidän luokkalaisen naama torstain suomen- tai oliko se nyt ruotsintunnin alussa kaikista kieliopin kaaoksen alkusumuista huolimatta, kun kaikkien jakamatonta arvontaa nauttiva „Lamppus" otti „Pätkän", avasi sen ja jakaen vilpittömän ilon poikien kanssa, jotka — ohimennen sanoen — olivat häneen verraten kuin heinäsiikat, luki sen luokan kuuluville. Silloin saimme »nähdä kuin peilissä tapaukset" — puolinaisuus ei ollut „Pätkän" heikkouksia. Jokaiselle selvisi, miten „Kotkan" ronkka kulloinkin voi, milloin Sörnäisissä toimiva „Veekan" kirppukööri harjotteli, miten harvinaisella taidolla ja ennen tuntemattomalla nerokkuudella „Finski" ja „Bökkisi" olivat „Pinnistyksen" juhlien tanssissa käyttäneet samaa valkoista hansikasparia, mitkä taipumukset „Hakulle" olivat ominaisia samoinkuin „Laskallekin" j. n. e., j. n. e. „Pätkä" ei milloinkaan laiminlyönyt luoda valoaan jokaiseen luokkamme hämärimpäänkin kohtaan. Sellaisetkin asiat, jotka pimeydessä tapahtuivat, tulivat valoon. Ja joka ei sanoista saanut selvää, tunsikin merkittäviä ajatustensa kirkastumista luodessaan silmäyksen „Pätkän" usein puhuvasti väritettyihin kuviin, jotka vastasivat kaikkia nykyajan vaatimuksia.

Mutta mitä olisi „Pätkä" ollut ilman toimittajaansa, kaikkialla tunnettua „Matamia"—hienosti lausuttuna „Madam"—jolla tähän julkisen sanan palvelukseen oli aivan erikoiset, luonnon niin auliisti suomat lahjat. Hänen korvansa olivat aina auki, hänen silmiltään ei mikään jäänyt näkemättä, ja hänen kynänsä oli melkein yhtä „vuotava" kuin hänen kielensäkin. (Älköön asianomainen tästä rakkaudessa tehdystä kuvauksesta pahas-

tako.) — „Madam" se kirjoitti tärkeät pääkirjoitukset, hän se uutisista ja „yöllä tulleista" huolehti. Hänen nyrkkipainossaan olivat painetut äsken mainitsemani kuvatkin, joissa kukin sai nähdä oman „esikuvansa" asianomaisessa järjestyksessä. „Pätkä" ja „Matami", „Matami" ja „Pätkä", käänsipä tuon järjestyksen miksi hyvänsä, niin ihmeesti ne vain yhteen sopivat, ne heijastivat toisiaan. Tuo yhteys oli meille kuin virvottavainen vesi uupuneelle korvessa. Siksipä he meille ovatkin aina eläviä, vaikka „Pätkä" onkin kuollut.

Niin, „Pätkän" muisto elää. Ja varmaankin tuntuisi elämä meillekin monasti helpommalta, jos vieläkin voisimme torstai-aamuisin kuulla tuon sydäntä ilahuttavan: „Tänpäivänen „Pätkä" viis pennii!"

„Kirkkoisä".

SANANEN HELSINGIN SUOMALAISEN LYSEON RAITTIUSYHDISTYKSESTÄ.

Alkuaan oli yleensä vallalla semmoinen käsitys, että Helsingin Suomalaisen Realilyseon oppilaiden keskuudessa eivät raittiusharrastukset voisi saada edes semmoista jalansijaa, että voisi tulla puheeksikaan minkäänlaisen raittiusyhdistyksen perustaminen. Tämän kirjoittaja ei tiedä, mistä tämä käsitys johtui, johtuiko se siitä, että koulumme oppilailla tiedettiin olevan paljon muita harrastuksia vai jostain muusta. Ei kuitenkaan tietävästi oltu tehty minkäänlaisia raittiusseuran perustamisyrityksiäkään aikaisemmin — ennenkuin vasta vuonna 1908. Silloin kouluumme perustettiin raittiusseura, ja — ihme kyllä useiden mielestä — siihen liittyikin heti toista sataa jäsentä. Mutta innostus, jonka suuresta jäsenmäärästä voi päättää syntyneen, oli lyhytikäinen. Raittiusseura kuoli hyvin pian. Näytti siltä, kuin olisivat ne, jotka olivat raittiusseuran perustamista pitäneet turhana yrityksenä, olleet oikeassa.

Mutta kevätlukukaudella 1914 eräät henkilöt alkoivat puuhata taas kouluumme uutta raittiusyhdistystä. Voimistelunopettajamme, leht. J. F. Blomqvist, pani eri luokilla kiertämään listoja, joissa kehoitettiin liittymään jäseniksi perustettavaan raittiusseuraan. Yleinen innostus valtasi pojat, ja paljon jäseniä ilmottautuikin. Perustava kokous pidettiin maalisk. 12 p:nä ja siellä päätettiin perustaa raittiusyhdistys, jolle annettiin nimeksi Sarastus.

R.-y. Sarastus — niinkuin yhdistyksen virallinen nimi kuuluu — on osottautunut olevansa hyvin elinvoimainen yhdistys. Jäsenmäärä ei tosin alussa kohonnut niin suureksi kuin edellisen yhdistyksen, mutta syynä siihen lienee se, että koulun kaksi alinta luokkaa suljettiin siitä pois. — Eikähän suuri jäsenmäärä lienekään välttämätön ehto yhdistyksen pystyssä pysymiseen. Innostus ajettavana olevaan asiaan luullakseni on tärkeämpi. Ja innostusta ei koulumme pojilta ole puuttunut. Sitä todistaa se, että Sarastuksen jäsenmäärä on yhä kasvamisestaan kasvanut

ja että jäsenet ovat innokkaasti ottaneet osaa seuran toimintaan ja ahkerasti käyneet kokouksissa.

Niin, tästähän johduimme kokouksiin. Ne ovat muodostuneet yhdistyksen jäsenille hupaisiksi yhdessäolohetkiksi koulutyön lomassa. Tavallisesti on kokoonnuttu varsinaisiin kokouksiin kaksi kertaa kuussa, ja näissä kokouksissa on ensimmäisenä osana ollut „viralliset asiat”, t. s. on käsitelty Suomen Opiskelevain Raittiusliiton (jonka paikallisyhdistys Sarastus on) esittämiä asioita ja seuran toimintaa koskevia seikkoja, sekä toisena osana illanvietto, jonka ohjelmaan on tavallisesti kuulunut puheita, esitelmiä, keskustelukysymyksiä, sanomalehti „Virike”, soittoa, y. m. Tosin eivät ohjelmannumerot useinkaan ole mainioita olleet, mutta eipä yleisökään kovin vaativaista ole ollut. Jäsenten innostus ja yhteenkuuluvaisuuden tunne ovat olleet ne tekijät, jotka Sarastuksen niin lyhyessä ajassa kuin kahdessa vuodessa ovat kohottaneet yhdeksi Helsingin oppikoulujen parhaimmista seuroista.

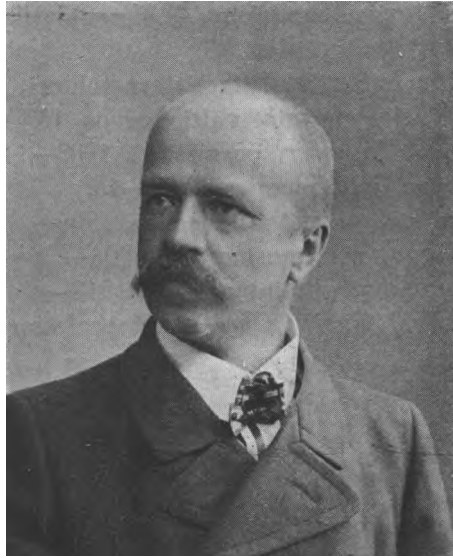
Suuri ansio raittiusseuramme nopeasta kehityksestä tulee — älkäämme sitä unohtako mainita — leht. J. F. Blomqvistille, seuran perustajalle ja kaksivuotiselle kuraattorille. En tahdo mitään ylistyshymniä hänelle kohottaa, sillä se on tarpeetonta, koska jokainen nykyinen Sarastuksen jäsen tietää, miten suurella kiitollisuudella velassa Sarastus hänelle on; ne, jotka eivät ole kuuluneet Sarastukseen, tietäkööt, että leht. Blomqvist oli ensi askeleitaan ottavalle raittiusseuralle samaa kuin isä pienelle lapselle.

Koska tässä nyt tuli puhe niistä, joilla on ansioita Sarastuksen kehityksessä, olkoon mainittu, että T. Rantanen, yhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja, on myös suorittanut kunnioitettavan työn ollessaan yhtenä seuran „tukipylväänä” aikana, jolloin nuori raittiusseura helposti olisi saattanut keikahtaa nurin. Molemmilla hänen seuraajillaan puheenjohtajavirassa, Yrjö ja Vilho Helasella, on ollut ansionsa seuran kohoamiseen. Näiden kolmen miehen polkema tietä on nykyisen puheenjohtajan A. Ahosen ollut helppo ohjata raittiusseuramme toimintaa.

Jos rupeaa miettimään, mitä hyötyä tällaisen koululaisraititiusseuran toiminnasta on, ei ensinnä voi sanoa juuri mitään. Mutta jos vähän tarkemmin ajattelee, täytyy tunnustaa, että on siitä sentään jotain tulosta. Tutustuvathan oppilaat sen kautta hiukan jo kouluaikanaan raittiuskysymykseen ja raittiusasian tarkotukseen. Tällaisen koululaisraititiusseuran on Sarastuskin tehnyt kahtena toimintavuotenaan voitavansa — ainakin on se osottanut, että on Suomalaisessakin Lyseossa semmoinen oppilaskunta, joka kykenee ymmärtämään raittiusasian hyvän tarkotuksen ja joka tahtoo sen saavuttamiseksi tehdä sekin osaltaan jotain.

A. A. *nen.*

**ELÄMAKERRALLINEN
OSASTO.**



Waldemar Ruin.

HELSINGIN SUOMALAISEN REALILYSEON KOULUNEUVOSTO, REHTORIT JA OPETTAJAT

Kouluneuvosto:

Kouluneuvoston puheenjohtajana on Realilyseon perustamisesta alkaen toiminut professori *Waldemar Ruin*.

Tämän pitkän ajanjakson kuluessa on professori Ruin kokoonkutsunut ja johtanut kouluneuvoston kokoukset, joitten luku nousee noin sataan ja joissa on ollut käsiteltävinä vapaapaikkojen myöntämistä, kaluston ja tilien tarkastusta, koulun talossa suunniteltuja lisärakennuksia ja muutoksia y. m. koskevat kysymykset.

Kouluneuvoston muut jäsenet ovat olleet seuraavat:

William Vindician Forsman, lehtori, 1891—1903.

Joel Napoleon Lang, professori, 1891—97.

Nils Viktor Alfred Lounasmaa (Löfgren), filosofian maisteri, 1891—1903.

Theodor Vilhelm Löfström, lääketieteen tohtori, 1891—1903

Fredrik Immanuel Palmroth, valtioneuvos 1897—1900.

Lennart Edvard Cajander, pormestari, 1903—11.

Taavetti Laitinen, valtioneuvos, 1903—15.

Anders Viktor Helander, valtioneuvos, 1906—

Juho Viktor Tikka, rakennusmestari, 1906—

Petter Theodor Schwindt, intendentti, 1912—

Maximilian Ernst Gustaf Oker-Blom, professori, 1915—.

Rehtori:

Rehtorinvirkaa on koulun perustamisesta alkaen hoitanut lehtori
Kaarlo Fredrik Kerppola.

Vararehtorit:

Filip Erik Edvin Hagfors, lehtori, 1900—1907.

Knut Leopold Cannelin, lehtori, 1908—.

Opettajat:

I. Vakinaiset opettajat.

A. Lehtorit (vanhemmat lehtorit).

Kaarlo Fredrik Kerppola, ft., matematiikkaa ja fysiikkaa 1898—

Ralf Eino Saxén, ft., suomea ja ruotsia 1898—1907.

Jooseppi Julius Mikkola, ft., venäjää 1898—99.

Filip Erik Edvin Hagfors, ft., saksaa ja ranskaa 1898—1908.

Artturi Heikki Virkkunen (Snellman), ft., historiaa ja maantiedettä 1898—1903.

Georg Walter Edvard Groundstroem, fm., venäjää 1901—

Kaarle Juhana Jaakko Forsman, ft., historiaa ja maantiedettä 1904—

Knut Leopold Cannelin, ft., suomea ja ruotsia 1908—

Kaarle Sanfrid Laurila, ft., saksaa ja ranskaa 1908—

Emil Othniel Malmberg, fm., luonnonhistoriaa, maantiedettä ja kirjanpitoa 1913—

Robert Ylönen, tk., uskontoa ja historiallista lukemista 1914—

B. Kolleegat (nuoremmat lehtorit).

Kaarlo Fredrik Kerppola, ft., matematiikkaa 1895—1898.

Emil Othniel Malmberg, fm., luonnonhistoriaa, maantiedettä ja kirjanpitoa 1895—1913.

Ernst Adolf Lampén, fm., suomea ja ruotsia 1895—

Pietari Kijanen, fm., venäjää 1896—

August Bernhard Ulfsson, voimistelua 1897—1908.

Albin Alexander Bergroth, fm., matematiikkaa 1898—

Gustaf Adolf Rönman, voimistelua 1908—10.

Johan Fredrik Blomqvist, terveystoppia ja voimistelua 1911—

Fredrik Julius Lindström, ft., suomea ja saksaa 1905—

Hugo Valdemar Stenberg, fm., matematiikkaa ja fysiikkaa 1908—

Väinö Johannes Heikkilä, fm., historiaa, suomea ja maantiedettä 1914—

C. Opettajat.

Kaarlo Ernst Eklund, laulua 1897—1915.

Lauri Pohjala, tk., uskontoa 1897—99.

Albert Gebhard, piirustusta ja kaunokirjoitusta 1897—1903.

Matti Pesonen, fm., uskontoa 1900—08.

Aino Emma Vilhelmina Malmberg, ok., englantia 1900—09.

Berndt Erik Lagerstam, piirustusta ja kaunokirjoitusta 1904—

Toimi Armas Waltari, fm., uskontoa 1908—12.

Inez Bertha Regina Schreck, englantia 1910—

Armas Emanuel Launis, ft., laulua 1916—

II. Virkaatoimittavat opettajat.

K. F. Kerppola, ft., matematiikkaa 1891—95.

E. O. Malmberg, fm., luonnonhistoriaa, maantiedettä ja kirjanpitoa 1891—95.

E. A. Lampén, fm., suomea, ruotsia ja laulua 1891—95.

O. Horell, f m., historiaa ja maantiedettä 1891—94.

E. F. N. Candolin, fm., uskontoa ja voimistelua 1891—94.

V. Kanninen, fm., venäjää 1891—1900.

O. E. K. Sylvén, fm., uskontoa 1894—97.
S. A. Keinänen, piirustusta ja kaunokirjoitusta 1893—97.
K. E. Eklund, laulua 1894—97.
A. B. Ulfsson, voimistelua 1894—96.
K. S. Ahonius, fm., venäjää 1894—1900.
A. Järvinen, fm., suomea, maantiedettä ja voimistelua 1893—98.
O. Rauhamaa (Nykopp), fm., historiaa, maantiedettä ja suomea 1894—98.
U. S. Nyström, fm., saksaa ja ranskaa 1893—99.
G. W. E. Groundstroem, fm., venäjää 1894—95.
E. Elo, fm., matematiikkaa 1894—95.
F. W. Pesonen, fm., matematiikkaa ja fysiikkaa 1895—97.
J. Putro, fm., venäjää 1895—96.
L. M. Poijärvi (Boijer), fm., voimistelua 1896—97.
E. F. Nevanlinna (Neovius), ft., suomea, ruotsia, saksaa ja historiaa 1896—1901.
H. Pantsar, fm., matematiikkaa, maantiedettä ja kaunokirjoitusta 1896—97.
F. H. Koskinen, fm., matematiikkaa, fysiikkaa ja maantiedettä 1897—1902.
H. Lund, fm., saksaa, ranskaa ja maantiedettä 1897—98.
A. E. V. Malmberg, ok., englantia 1897—1900.
M. H. Palomaa, fm., matematiikkaa 1897.
R. Roine, fm., suomea, historiaa ja maantiedettä 1897—99.
K. M. Strandman, piirustusta ja kaunokirjoitusta 1897—1900.
I. W. Wanaja (Vallenius), fm., suomea 1898.
J. Kahilus, fm., matematiikkaa, fysiikkaa ja maantiedettä 1897—1900.
F. J. Lindström, fm., suomea, saksaa ja ranskaa 1898—1905.
P. Varén, fm., saksaa ja ranskaa 1898—99, 1906—07.
J. J. Mikkola, ft., venäjää 1899—1901.
M. Pesonen, fm., uskontoa 1899—1900.
O. Nylund, piirustusta ja kaunokirjoitusta 1900.
U. Karttunen, fm., suomea, historiaa ja maantiedettä 1899—1900.
T. J. G. Tuhkanen, piirustusta ja kaunokirjoitusta 1901—
A. F. Ringvall, fm., venäjää 1900—02.
A. J. Soveri (Silander), fm., uskontoa 1900—01.
G. A. Kannas, fm., suomea, ruotsia ja historiaa 1901—04.
M. Rantala, fm., matematiikkaa 1901—02.
V. R. Hietalahti, fm., uskontoa 1901—05.
B. E. Lagerstam, piirustusta ja kaunokirjoitusta 1901—04.
A. Rantalainen, fm., venäjää 1902—04.

- H. V. Stenberg*, fm., matematiikkaa 1902—08.
K. A. Aarnio, fm., suomea, saksaa, maantiedettä ja historiaa 1904.
A. E. Snellman, fm., historiaa ja maantiedettä 1902—07.
R. A. Seppänen, fm., venäjää 1904—06.
V. I. Oksanen, fm., uskontoa 1906—08.
V. Solstrand, fm., suomea ja ruotsia 1906—08.
F. G. Äimä, fm., suomea 1906—08.
E. Järnström, ft., saksaa ja ranskaa 1906—07, 1911—13.
A. E. Lindeblom, piirustusta ja kaunokirjoitusta 1906—
J. V. Koistinen, luonnonhistoriaa ja maantiedettä 1907.
N. E. Ikola, fm., suomea 1907—08.
M. A. Jakobsson, f m., saksaa 1908.
V. J. Heikkilä, fm., suomea, historiaa ja maantiedettä 1907—14.
J. T. Suomalainen, fm., historiaa 1908.
V. Karvinen, fm., historiaa 1908.
N. F. Vuoritsalo, fm., saksaa ja ranskaa 1907—09.
M. J. Kivilinna, fm., historiaa 1909.
E. F. V. Mela, fm., historiaa 1909.
T. Swan, englantia 1908—10.
E. W. Pakkala, uskontoa 1908—01, 1910—14.
W. Pertola, fm., historiaa ja suomea 1910—1911.
I. Peitsalo, fm., suomea ja ruotsia 1910.
A. E. Launis, ft., laulua 1910, 1915—16.
J. G. A. Jakobsson, voimistelua 1910—11.
F. Voipio, fm., laulua 1911.
R. Sylvander, fm., maantiedettä 1911.
J. Hollo, fm., historiaa 1911.
E. Pekkala, fm., historiaa 1912.
K. K. Kari, luonnonhistoriaa ja maantiedettä 1912.
V. F. Kari, fm., historiaa 1912.
Hj. Öhman, ft., ruotsia 1912.
K. Kononoff, fm., venäjää 1911—12.
W. Forssell, fm., historiaa ja maantiedettä 1912.
V. Varmanen, fm., historiaa 1912—13.
V. Kotkanen, uskontoa 1912—14.
E. Palola, fm., suomea ja saksaa 1913.
L. Väyrynen, fm., suomea, historiaa ja maantiedettä 1913.
K. W. Rauhala, ft., historiaa 1913—16.
A. U. J. Honka, fm., saksaa ja ranskaa 1913—16.
A. Maasalo, fm., laulua 1913—15.
A. Paasio, fm., saksaa ja ranskaa 1914—16.

E. Malmberg, luonnonhistoriaa ja maantiedettä 1915.
A. J. Kopperi, fm., luonnonhistoriaa ja maantiedettä 1916.
M. Hela, fm., laulua 1916.

Vahtimestari:

Vahtimestarina Realilyseossa on toukokuusta 1892 alkaen ollut *Anton Viljatie* (Viljander).



KAARLO FREDRIK KERPPOLA.

Koulupoika harvoin itsekään tietää syytä minkä vuoksi toista opettajaa on ehdottomasti kunnioitettava, hänen antamansa tehtävä tunnollisesti suoritettava ja hänen tunneillaan kaikki houkutteleva sivuaskartelu jätettävä. Oppilas vain ikäänkuin vaistoillaan tajuaa, että sen miehen kanssa ei ole leikittelemistä, että hänen kanssaan ei ole hyvä lähteä voimainmittelyyn, sillä silloin joutuu auttamattomasti alakynteen. Ja kuitenkin se mies kenties ei ole kertakaan näyttänyt voimaansa, — ellei siinä, että hän ei ole milloinkaan menettänyt malttiansa, ei käyttänyt ainoatakaan vihastunutta ja uhkaavaa sanaa.

Tällaisena opettajana muistelevat entiset oppilaspolvet rehtori K. Kerppolaa. Me tunsimme että hän oli meitä voimakkaampi ja että hänen järkähtämätöntä levollisuuttaan vastaan oli turha rynnistellä. Ehdotonta arvovaltaa ei nuori mieli kernaasti kenellekään myönnä, kaikki rajoitukset tuntuvat kiusallisilta ja erityistä huvia tuottaa niiden polkeminen. Mutta onnistuneinkin kepponen menettää viehätyksensä, ellei se niin sanoakseni yllä vallanpitäjään. Isku

annetaan, mutta se ei sata maaliin. Meidän iskämme muodostuivat järjestään tällaisiksi harha-iskuiksi. Muistan miten väliin saattoi harmittaa se, ettemme keinolla millään saaneet rehtoriamme tasa-painostaan. Silloin keskenämme laskettelimme sukkeluuksia hänen tyyneydestään ja erehtymättömästä täsmällisyydestään, — mutta nehän epäsuorasti tulkitsivat vain nekin meidän tunnustustamme voimakkaalle persoonallisuudelle. Ja voima herättää aina, mutta varsinkin kehityksijässä olevissa pojissa arvonantoa ja ihailua. — En usko että minkäänlainen lähentyminen sanan varsinaisessa mielessä saattoi oppilaiden taholta tulla kysymykseen, siksi saavuttamattoman korkealla rehtori meistä oli. Mutta siitä me olimme täysin selvillä, että suuremmalla hyväntahtoisuudella ei kukaan meitä ajatellut, vilpittömämmin meidän parastamme harrastanut kuin hän, ja rehtorin lahjomaton oikeudenmukaisuus ja puolueettomuus oli selviö.

Mutta näiden rivien tarkoituksena ei ole antaa luonnekuvaa rehtori Kerppolasta, on tahdottu vain asianomaiselta taholta saatujen lyhyiden virallisten tietojen lisäksi rehellisesti lausua julki se kunnioitus, jolla hänen johdossaan olleet oppilaspolvet häntä muistelevat Realilyseon tutut suojat jätetty äänkin.

A. A. K.

Kerppola, Kaarlo Fredrik. Synt. $24/6$ 1859 Kangasalla. Vanh. maanviljelijä Adolf Kerppola ja hänen vaimonsa Helena Kustaava. Käytyään normaalilyseon tullut ylioppilaaksi 1878. Fil. kand. 1881, fil. lis. 1894, fil. toht. 1894. Käytännölliset näytteet matematiikan ja fysiikan lehtorin virkoja varten 1887, matematiikan kollegan virkoja varten 1895, kemian lehtorinvirkoja varten 1897. Harjottanut matematiikan opintoja Tukholman korkeakoulussa 1884—86. Ollut tutkimassa kesällä ja syksyllä 1901 kouluoloja Skandinavian maissa, Saksassa ja Venäjällä sekä kesällä 1910 Skandinavian maissa ja Saksassa keskikoulun oppimäärän suorittaneille myönnettyjä oikeuksia. Ottanut osaa luonnontutkijain kongresseihin Berliinissä ja Hampurissa 1901 sekä Helsingissä 1902. Matematiikan ja fysiikan opettajana Suomalaisessa normaalilyseossa 1887—92, Suomalaisessa yhteiskoulussa 1891—95, Suomalaisessa realilyseossa 1891—95; matematiikan ja fysiikan kolleegana Suomalaisessa realilyseossa 1895—98, matematiikan, fysiikan ja kemian lehtorina Suomalaisessa realilyseossa v:sta 1898. Viimeksi mainitun opiston v. t. rehtorina 1891—99 ja rehtorina v:sta 1899.

Puoliso v:sta 1888 Hilma Matilda Rinne.



SIGFRID AUGUST KEINÄNEN.

Niiden miesten joukkoon, jotka kukin alallaan saivat Suomal. realilyseossa suorittaa jonkinlaisen ladunhiihtäjän tehtävän, kuului myöskin taiteilija S. A. Keinänen. Hän näet toimi koulumme ensimmäisenä piirustuksen opettajana vv. 1893—97, ja epäilemättä hän jo silloin laski perustuksen sille piirustusharrastukselle, joka alusta alkaen on ollut oppilaittemme kesken niin virkeätä ja tuottanut kauniita tuloksia. Opettajatoimeen olikin Keinäsellä sangen huomattavat edellytykset. Paitsi luontaisia taipumuksiaan oli hän hankkinut myöskin vankan tietopuolisen pedagogisen pohjan Jyväskylän seminaarissa, jonka oppimäärän hän oli täydelleen suorittanut. Jonkunverran opetuksellisia tarkotusperiä on huomattavissa myöskin hänen taiteessaan, varsinkin hänen Kalevala-aiheisissa kuvissaan, jotka sangen tarkasti pysyttelevät kansanrunojemme ja kansatieteen määräämissä puitteissa pyrkimättä suomaan mielikuvitukselle sellaista subjektiivista vapautta, joka tavalla tai toisella särkisi sovinnaisen käsityksen rajat.

Niinkuin taiteilijana oli Keinänen ihmisenä ja opettajanakin harvinaisen sympaattinen luonne, hiljainen ja vaatimaton, joka suoritti tehtävänsä tyynesti, täsmällisesti ja perusteellisesti. Opettajien kesken hän oli herttainen, lämminsydäminen toveri ja oppilaitaan hän kohteli myöskin aina nuorisoa ymmärtävän „sedän“ myötätunnolla ja oikeamielisyydellä. Tosin Keinäsen vaikutusaika koulussamme oli lyhyt, vain 4 vuotta, mutta siitä huolimatta hänen

ehyt ja valoisa persoonallisuutensa säilyy kauniina muistona hänen entisten opettajatoveriensa ja entisten oppilaittensa mielissä.

F. L.

Keinänen, Sigfrid August. Syntyi $7/2$, 1841 Kuopion maaseurakunnassa. Kuoli $25/9$, 1914 Lempäälässä. Käytyään Jyväskylän seminaarin vv. 1863—67, harjotti hän taideopinnoilta ensin Taideyhdistyksen piirustuskoulussa sekä sittemmin 1868—69 Kööpenhaminan ja 1869—72 Tukholman taideakatemoissa. Oleskeli Hovingin matkarahalla 1887—88 Italiassa ja Pariisissa. Maalannut sekä maisemia että laatukuvia; sai niistä „kunniamaininnan" (mention honorable) Pariisin maailmannäyttelyssä 1889. Julkaissut painosta sarjan „Kuvia Kalevalasta" (1895); Kalevala-aiheinen oli myöskin hänen viimeinen suuri maalauksensa „Väinämöisen lähtö". Toimiessaan myöhemmin piirustuksen opettajana Helsingin ruots. reaaliylyseossa ja Taideteollisuusyhdistyksen keskuskoulussa tutkinut v. 1905 piirustuksenopetusta Saksassa, Wienissä ja Budapestissä ja julkaisut „Harjoituksia käsivarapiirustusta varten".



ANTON ELIAS SNELLMAN.

Anton Elias Snellman joutui manan majoille miehuuden parhaassa iässä, 37 vuoden vanhana, oltuaan vain yhden vuoden vakinaisessa toimessaan Viipurin ruotsalaisen klassillisen lyseon suomenkielen kolleegana. Päätyönsä hän, opettajatoimeen valmistuttuaan, ennätti suorittaa täällä Helsingissä, missä hän enimmät vuotensa oli tämän koulun palveluksessa. Helsingin Suomalaisella Realilyseolla ja sen entisillä oppilailla on tänä opiston merkivuotena sekä kiitollinen tilaisuus että velvoittava syy muistella vainajaa, jonka elämäntyö niin runsaassa määrässä on tullut tämän opiston hyväksi.

Ajatellessa Anton Elias Snellmania koulumiehenä ei vainajan entisillä oppilailla voi olla muuta kuin yksi mieli siitä, että hän oli harvinaisen etevä opettajapersoonallisuus. Saattoi kyllä käydä niin, ettei ensimmäisen tunnin vaikutelma ollut varsin suuria toiveita herättävä. Sillä kun maisteri Snellman pää kumarassa, vakava, ehkäpä kärsimätönkin ilme kasvoillaan astui luokkaan, teki hän itseensä sulkeutuneen vaikutuksen oppilaisiin. Mutta tämä ensi vaikutelma ei ollut pysyväinen, sillä pian huomattiin opettaja aivan toiseksi mieheksi. Mitä pitemmälle päästiin, sitä kiinteämmiksi tulivat molemminpuoliset suhteet yhteisessä työskentelyssä. Opettajan tutkiva kysymys tähtäsi aina asiain ytimeen, pakotti oppilaan syventymään käsillä olevaan tehtävään, jonka tämä aina huomasi selittävän ja palvelevan vallitsevaa ajatusta, yleistä totuutta tai johtavaa aatetta. Tällainen syvä aiheen käsittely, joka samalla oli selvillä oppilaan voimista ja niiden mahdollisuuksista, ei voinut olla vaikuttamatta harrastusta herättävästi ja siveellisesti kohottavasti oppilaaseen. Siveellisten arvojen osottamisessa ja niiden kehittämisessä suurempaan selvyteen huomasi oppilas opettajansa kosketelleen oman henkensä

herkkiin kieliin: oikeus ja oikeuden mukaisuus oli se piire, jolla vainaja ehkä etupäässä sai oppilaiden jakamattoman rakkauden osakseen.

Maisteri Snellman kohteli oppilaita toverillisesti, ei koskaan kuitenkaan niin, että hänen opettaja-auktoriteettinsa olisi siitä kärsinyt. Unohtumattomia lienevät monelle vieraskäynnit vainajan kotona. Maisteri Snellmanilla oli nim. tapana kutsua oppilaita lomahetkinä luokseen, jolloin hän vanhemman veljen ja ystävän tavoin tahtoi myös koulupiirin ulkopuolella olevissa asioissa oppilaitaan neuvoa ja opastaa. Tällaisissa tilaisuuksissa vainaja oli erittäin vieraanvarainen, täyttäen isännän tehtävät auliisti sydämellisellä herttaisuudella. Vainajan kodista vanhoine historiallisine esineineen ja kalustoineen tuulahti lämmin rakkaus omaan maahan, syntymäsjoihin ja kotiseutuun, jonka entisyyden tutkimiselle hän oli omistanut paljon innokasta työtä ja harrastusta.

Onni oli hänelle suopea, kun hän sai ummistaa silmänsä lähellä syntymäsjojaan ollessaan paluumatkalla kotimaahan Saksasta. Siellä oli hän jo kahtena perättäisenä kesänä ollut hankkimassa vahvistusta heikolle sydämelleen, mikä seikka varmaan oli omiaan vaikuttamaan muuten niin iloisessa mielessä toisinaan huomattavaa alakuloisuutta.

V. H.

Snellman, Anton Elias. Synt. $26/12$ 1870 Rantsilassa. Vanh. Ylivetelin kirkkoherra Karl August Snellman ja Fredrika Lovisa (s. Snellman). Käytyään Vaasan suomalaislyseon ylioppilaaksi $4/6$ 1891. Fil. kand. $31/5$ 1898; pedagogian tutkinto $28/9$ 1901; vihittiin filosofian maisteriksi $30/5$ 1900. Auskultoi molemmissa normaalilyseoissa lukuvuoden 1898—99. Suoritti käytännöllisiä kokeita: ruotsal. normaalilyseossa $8/5$ 1901 suomenkielen kolleegan- ja lehtorin virkoja varten; suomalaislyseossa suomenkielen ja historian lehtorin virkoja varten $17/9$ ja $23/9$ 1904, historian ja maantiedon kolleegan virkoja varten $21/11$ 1902. Kesällä 1900 vieraili erinäisessä Saksan seminaareissa ja kansakouluissa. Opetti kevätlukukaudella 1899 ruotsinkieltä suomalaisen normaalilyseon V, VI ja VII luokalla. Helsingin suomalaisessa realilyseossa ollut historian lehtorin osittaisena sijaisena kevätlukukaudella 1901, samassa lyseossa historian ja maantiedon v. t. lehtorina helmik. 7 p:stä 1902 toukok. 31 p:ään 1904. Historian ja maantiedon opettaja saman lyseon rinnakkaisluokilla joulukuun 1 p:stä 1904 toukok. 31 p:ään 1907. Helsingin „Lärovärket för gossar och flickor" oppilaitoksen keski- ja yläluokilla opettanut suomenkieltä lukuvuodet 1899—1906. Nimitettiin suomenkielen kolleegaksi Viipurin ruotsalaiseen lyseon $24/10$ 1905 oikeudella astua virkaan $1/5$ 1906. — Julkaisut: „Muinaisjäänköksiä ja tarinoita Laukaan kihlakunnasta, jälkimmäinen osa: Karstulan ja Kivijärven pitäjät", Helsinki 1896. „Maa- ja Ulko-Kalla Kalojen edustalla" (Suomen Museo 1895, N:o 3—4). Kirjoituksia sanomalehdissä. Kuollut paluumatkalla Nauheimin kylpylaitoksesta Kälviän ja Lohdajan välillä sydämenhalvaukseen $9/7$ 1908.



NUUTTI VUORITSALON MUISTOKSI.

Jokaisen nuoren, elinvoimaisen kyvyn poistuminen on paljoa suurempi tappio kuin vanhan, päivätyönsä päättäneen. Kun kuolema korjaa miehen, joka ei vielä ole saanut toteuttaa itseään, tuntuu se tavallista tylymmältä. Ja kun se lisäksi liian varhain katkaisee elämän vapaalta, itsenäiseltä ja rehelliseltä etsijältä, on sen vaikutus sitäkin masentavampi.

Mutta „murheell’ ei saa muistoasi viettää!" Se ajatus pyrkii kaikesta huolimatta mieleen Nuutti Vuoritsaloa muistellessa. Saihan hän elää parhaat vuotensa, nuoruutensa; ja hänellä oli elämisen taito. Kaikkien muistossa elääkin hän hyväntuulisena humoristina ja iloisena seuraveikkona. Mutta vaikka hän oli lujasti kiinni elämässä, oli hän silti sisäisesti yhtä valmis ja kypsä täältä lähtemään, kuin jos hän olisi elänyt sata vuotta. Sillä kaiken leikinlaskun alla saattoi hänessä nähdä vakavan kysymysten portille kolkuttajan. Kun hänen ajatuksensa suuntautuivat ikuisen tuntemattoman aloille, tunsikin aina syvän liikituksen värähtelevän hänen äänessään.

On kuitenkin eräs puoli, joka usealta on ehkä jäänyt salaan, mutta joka hänelle itselleen oli sisäisin, tärkein ja kipein. Häiritsemättömyyden, hiljaisen mietinnän hetkinä, pitkinä, unettomina, kolkkoina syysöinä sairaalan yksinäisyydessä oli se ehkä vasta voimakkaammin alkanut häntä vaivata. Kun pari viikkoa ennen hänen kuolemaansa kävin „Mehiläisessä" häntä tervehtimässä, lausui hän elämäntyöstä puhellessamme tähän tapaan: „Minunkin elämäni on ollut yhtä taistelua. Kun kerta on antautunut sellaiselle alalle kuin minäkin, ei siitä enää pääse minnekään, eikä silloin enää tule muusta mitään. Ei! Kyllä tulee olla k o k o n a a n sitä, mitä on, muuten ei saa mitään kunnollista aikaan." Se oli hänen testamenttinsa. Hän

oli oman kokemuksen kautta tullut läheisesti tuntemaan tuon vanhan totuuden. Näissä sanoissa värähti tuska sisäisten ihanteitten toteuttamatta jäämisestä, taiteellisen luomistyön syrjäytymisestä elämäntaistelun vuoksi. Mutta sehän on meidän „ensi polven” miesten kohtalo, jollemme halua astua Kiven kärsimyksenpolkua!

Tästä traagillisuuden varjosta huolimatta saattoi Nuutti Vuoritsalo keveästi kantaa ja valittamatta jättää tämän matoisen maailman elämän, sillä hänellä oli ehtymättömän huumorin ja tyynen resignatsionin lahja. Ja parhaiten sopinevat hänen hautakiveensä Stjernhjelmin sanat: *Vixit, dum vixit, laetus* (eli iloisena elämänsä kaiken).

Huugo Jalkanen.

Vuoritsalo, Nuutti (ent. Hornborg, Knut Feliks). Synt. $13/2$ 1878 Helsingissä. Vanh. senaatin vahtimestari Stefania Hornborg ja hänen vaimonsa Maria. Käytyään 7 luokkaa Helsingin suomalaislyseota sai päästötodistuksen ja tuli ylioppilaaksi Pippingin koulusta 1896. Fil. kand. 1900, pääaineena uudet kielet. Fil. maist. 1905. Opintomatkoilla useamman kerran Ranskassa ja Saksassa. Toimi opettajana Helsingin suomalaislyseossa 1902—07 hoitaen enimmäkseen saksan- ja ranskan kielen lehtorinvirkaa; samojen aineiden v. t. lehtorina Helsingin suomalaislyseossa 1907—09; samojen aineiden opettajana Kotkan suomalaisyhteiskoulussa syksystä 1909 kuolemaansa saakka $12/11$ 1913. Ruotsin kielen opettajana Kotkan kauppaopistossa v. 1909—1911. Rehtorina Kotkan suomalaisyhteiskoulussa lv. 1910—11. U. Suomettaren vak. teatteriarvostelijana 1904—1909. „Etelä-Suomen“ päätoimittajana 1912—13. „Ajan” toimittajia. „Tuulispään” perustajia ja toimittajia. Julkaisi suuren määrän seuranäytelmiä ja humoreskeja.

Puoliso Helmi Koski.



TOIMI ARMAS VALTARI.

Joskus tuntuu meistä, kuin korjaisi kuoleman viikatemies keskuudestamme pois henkilöitä aivan kesken aikojaan. On kuin heidän työaikansa olisi jäänyt liian lyhyeksi ja he olisivat jättäneet korvaamattoman aukon ihmiselämän vainiolla puuha vien joukkoon. Ihmetellen kyselemme ja mietimme silloin, vaikka usein vastauksetta jääden, miksi näin kävi.

Tämän suuntaiset ajatukset ja kysymykset täyttivät epäilemättä monen mielen saadessa odottamattoman tiedon leht. Toimi Valtarin tämän elämän päättymisestä. Tuntui niin vaikealta uskoa sitä todeksi. Eikä ihmekään, sillä olihan hän henkilö, johon oli voitu liittää niin paljon toiveita, josta oli niin paljon odotettu ja jolla suuren lahjakkuutensa vuoksi oli niin isot mahdollisuudet kohota aloilansa eturivin mieheksi. Olihan hän jo nuoruudestaan huolimatta ennättänyt laajalla ja monipuolisella toiminnallaan osottaa noitten odotusten oikeutuksen. Näin ihmissilmällä katsoen. Mutta Jumala, jota hän niin palavasti rakasti ja jonka palvelukseen hän kaikki voimansa oli pyhittänyt, oli suunnitellut hänen suhteensa toisin ottaen uskollisen ja uutteran raatajan nyt jo lepoonsa.

Jos ken, oli leht. Valtari työn sankari. Joka kohta hänen toiminta-ajastaan oli työn ja usein raskaan uurastuksen täyttämä. Harvoin nimi ilmaisee niin sattuvasti omistajansa elämän sisältöä kuin hänen nimensä. Eikä hän ollut mikään tuulen pieksijä. Hän pyrki kynnemään syvälle, suorittamaan tehtävänsä miehen tavoin vakavuudella ja huolella. Siksipä se ei haihtunutkaan turhaan. Se on kantanut runsaan hedelmän niissä piireissä, joitten hyväksi se on tullut. Näin on asianlaita silläkin alalla, jolle hän suurimman osan voimistaan uhrasi, nim. opettajatoimensa alalla. Paljon on niitä hänen suuressa oppilasparvessaan, joitten elämään hän on saanut herättä-

västi ja siunauksellisesti vaikuttaa. — Silti ei hänkään ollut puutteita ja vikoja vailla, ei ihmistä kummempi. Mutta hän oli persoonallisuus, rehellinen ja syvän vakaumuksen mies joka kohdassa, ja tämä ei ollut oppilaisiin vaikuttamatta. He tajusivat, että hän tahtoi antaa heille jotain muutakin kuin pelkkiä tietoja: hän johdatti heitä katselemaan elämän eri aloja tavalla, joka epäilemättä pani heidät suhtautumaan elämänsä eri puoliin toisin kuin mitä olivat ennen tehneet, arvioimaan niitä vakavuudella. Lämmöllä ja hartaudella avasi opettaja oppilailleen aina eri kehitysasteitten mukaisesti niitä aarteistoja, joita elämä Jumalan yhteydessä ja Jeesusta Kristusta seuraten erityisesti juuri nuorelle tarjoaa. Hän tahtoi opastaa heitä elämään elämänsä niin, että se todella tulisi elämisen arvoiseksi, sisältörikkaaksi ja kohoavaksi sekä Jumalan kunniaksi eleyksi. Onhan luonnollista, että opettajan, joka toiminnalleen on asettanut noin suuret päämaalit, lyhytkin vaikutus ei katoa varjon tavoin, vaan kantaa hedelmää vielä ulkonaisesti päätyttyäänkin. Siitä on todistuksena leht. Toimi Valtarin elämäntyö. *V. K—nen.*

Waltari, Toimi Armas. Synt. 17/12 1882 Helsingissä. Vanh. muurari Kustaa Waltari ja Heta Väkeväinen. Tuli ylioppilaaksi 18/5 1901, fil. kand. 6/2 1904, fil. maist. 18/5 1904; teologinen erotutkinto 5/3 1907; vihittiin papiksi 12/3 1907; suoritti tutkinnon kasvatustieteissä 22/11 1911; suoritti kokeet uskonnon lehtorin virkoja varten 21/10 1908 ja kokeet historiallisessa lukemisessa. Toimi uskonnon, latinan ja suomenkielen opettajana Porvoon yhteiskoulussa 1905—06; uskonnon, ja suomenkielen opettajana Tampereen yhteiskoulussa ja uskonnon opettajana Tampereen tyttökoulussa 1906—08; uskonnon opettajana Helsingin suomalaisessa lyseossa 1908—12; uskonnon ja historiallisen lukemisen vanhempana lehtorina Mikkelin lyseossa 1912—14; Kouluylivaltakunnan nimittämä uskonnon ja historiallisen lukemisen vanhemman lehtorin virkaan Helsingin suomalaisessa lyseossa 1914. Teki useampia opintomatkoja ulkomaille. Toimi Tampereen kaupunkilähetysten varapuheenjohtajana ja merimieslähetysyhdistyksen puheenjohtajana 1906—08; Helsingin kuritushuoneen saarnaajana 1908—12; Helsingin diakonissalaitoksen apulaissaarnaajana 1909—12; Sörnäisten suomalaisen yhteiskoulun uskonnonopettajana 1909—12 ja saman koulun rehtorina 1910—12. Oli jäsenenä Suomen merimieslähetysseuran ja Suomen vankeusyhdistyksen johtokunnissa.

Julkaisi teokset: „Vankilasta vapaaksi päästessä” Porvoo 1909; „Unohdettuja” Porvoo 1912; „Jeesus ja meri” Hels. 1912; „Titanicin häviö” Hels. 1912; „Merimiespapin muisto” Hels. 1913; »David Liwingstone“ Porvoo 1913; „Bodelschwing ja Barnardo” Porvoo 1914; „Sielusi pelastus” Hels. I—III, 1914; „Mitä raamattu sanoo isille ja äideille?” Porvoo 1914; „Raamatun historia uskonnon opetuksessa” Kuopio 1914. Kirjoitti sanomalehtiin ja aikakauslehtiin. Suomensi Mygins—Vevelsborgin „Veri huutaa” Porvoo 1906 ja Hertzbergin „Mitä opin työmiehenä ollessani?” Porvoo 1908. — Kuoli 5 p:nä heinäk. 1914.

Puoliso v:sta 1906 Olga Johansson.